

ANKARA
HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**ANKARA ETNOGRAFYA MÜZESİNDE BULUNAN KİLİM
ÖRNEKLERİNİN İNCELENMESİ**

Emine ÇETİN

Prof. Dr. Fatma YETİM

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
EL SANATLARI ANASANAT DALI**

OCAK - 2020

**ANKARA ETNOGRAFYA MÜZESİNDE BULUNAN KİLİM
ÖRNEKLERİNİN İNCELENMESİ**

Emine ÇETİN

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
EL SANATLARI ANASANAT DALI**

**ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

OCAK 2020

Emine ÇETİN tarafından hazırlanan “Ankara Etnografya Müzesinde Bulunan Kilim Örneklerinin İncelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi El Sanatları Anasanat Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Fatma YETİM

El Sanatları, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum

Başkan: Prof. Dr. Zeynep ERDOĞAN

Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım, Ankara Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum

Üye: Prof. Dr. Sema TAĞI

Tekstil Tasarımı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum

Tez Savunma Tarihi: 17/01/2020

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

.....
Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. Figen ZAİF

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Elif SÜRER
28/01/2020

ANKARA ETNOGRAFYA MÜZESİNDE BULUNAN KİLİM ÖRNEKLERİNİN
İNCELENMESİ
(Yüksek Lisans Tezi)

Emine ÇETİN

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
Ocak 2020

ÖZET

Ankara Etnografya Müzesi; Namazgâh semtinde, Müslüman mezarlığı bulunan tepede kurulmuştur. Cumhuriyet döneminde yapılan ilk devlet müzesidir. Müzede geleneksel kıyafetler, işlemeli eserler, el dokumaları, takılar vb. önemli eserler bulunmaktadır. Bu araştırmanın konusu Ankara İli Etnografya Müzesinde bulunan kilim özelliklerinin belirlenmesidir. Araştırma doğrultusunda, müzede bulunan ve incelenen kilim örneklerinin fotoğraflarına ve envanter bilgilerine ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında, Müzede bulunan 42 adet kilim örneği incelenmiş, bunların müzeye geliş şekli, kullanım alanı, hammaddeleri, tekniği, motif, bezeme ve renk özellikleri tespit edilmiş, bilgi formları hazırlanmıştır. Müzedeki kilimlerin çoğunun satın alma yoluyla geldiği, devir, müsadere ve bağış olarak ise az oranda olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Kullanım alanı olarak yer yaygısı ve seccade olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın sonucunda, incelenen kilim örneklerinde pamuk iplik ve yün iplik kullanıldığı görülmüştür. Kilimlerde çoğunlukla eli belinde, koçboynuzu, kurtağzı, yıldız ve tarak motiflerinin kullanıldığına rastlanmıştır. Bezeme türleri olarak geometrik bezeme, figürlü bezeme, sembolik bezeme, nesneli bezeme ve bitkisel bezeme kullanılmıştır. Kilimlerde çok çeşitli renklerin kullanıldığı görülmüştür.

Bilim kodu : 40616
Anahtar kelimeler : Sanat, El sanatları, Dokuma, Kilim, Müze
Sayfa adedi : 137
Danışman : Prof. Dr. Fatma YETİM

ANALYSING OF RUGS IN THE ETNOGRAPHY MUSEUM OF ANKARA

(M. Sc. Thesis)

Emine ÇETİN

ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL FOR ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY

January 2020

ABSTRACT

Etnography museum was built in a top which is a muslim cemetery in Ankara-Antındag, Namazgah district. It is the first state museum built during the Republic Era. There are important materials in the museum as traditional clothes, embroidery works, hand-knittings, ornaments. The topic of this study is to analyze rug examples in Etnography Museum of Ankara Province. In line with this research, photographs and inventory informations of the rug samples, which were found and examined in the museum were obtained. Forty-two examples of rug found in the museum, usage area raw materials, technicals, motifs, decorations, color characteristics were determined and prepared with information forms. Most of the rugs in the museum came through purchase, transfer, confiscation and donations as a small proportion of the information has been reached. The area of use was seen as rug and prayer rugs. As a result of the research, cotton yarn and wool yarn were used in the rug samples examined. It has been found that the motifs of cleat, the hands on hips, wolf's mouth, stars and combs were used in the rugs. Geometric decoration, figural decoration, symbolic decoration, object and herbal decoration were found among the types of decoration. It was observed that a wide variety of cobrs were used in rugs.

Scienc Code : 40616
Key Words : Art, Handicrafts, Weaving, Rug, Museum
Number of Pages : 137
Supervisor : Prof. Dr. Fatma YETİM

TEŞEKKÜR

Araştırmamda bilgi ve birikimini benimle paylaşan, her aşamada yanımda olan ve desteğini hep hissettiren değerli tez danışmanım Prof. Dr. Fatma YETİM'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ankara Etnografya Müzesinin tüm çalışanlarına, tez konum hakkında bilgilerini benimle paylaşan Sayın Kerim SEFER'e, sevgili eşim Erdi ÇETİN'e ve her daim yanımda olan sevgili kardeşim Halise ÖZKAN'a, çeviri konusunda bana yardımcı olan ve her zaman desteğini hissettiren canım Ağabeyim Birol ÖZKAN'a, sevgilerini her an yanımda hissettiğim kıymetli anne ve babama sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	x
RESİMLERİN LİSTESİ.....	xi
1. GİRİŞ.....	1
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	7
2.1. Ankara İli Hakkında Genel Bilgi	7
2.2. Ankara Etnografya Müzesi	8
2.3. Kilim Dokumacılığı	9
2.4. Düz Dokumalarda Kullanılan Hammaddeler.....	10
2.5. Düz Dokumalarda Kullanılan Araçlar	12
2.5.1. Düz Dokuma Tezgahı	12
2.5.2. Kırkit	13
2.5.3. Tarak	13
2.5.4. İğ	14
2.5.5. Kirman	14
2.5.6. Öreke.....	15
2.5.7. Çıkırık	15
2.5.8. Gülcan	15
2.6. Düz Dokuma Teknikleri.....	16
2.6.1. Cicim.....	16
2.6.2. Zili	16
2.6.3. Sumak	17

	Sayfa
2.6.4. Kilim	17
2.7. Kilim Dokumaların Teknik Özellikleri	17
2.7.1. İlikli Kilim	17
2.7.2. Eğri Atkılı Kilim	18
2.7.3. Normal Atkılı İpliklerinin Arasına Ek Atkılı İplikleri Sıkıştırılan Kilim.....	19
2.7.4. Çift Kenetleme ile Yapılan Kilim	19
2.7.5. Atkılı İpliklerinin Aynı Çözümlü İpliği Üzerinden Geri Dönmesi ile Yapılan Kilim.....	20
2.7.6. Sarma Konturlu Kilim.....	21
2.7.7. Eğri Atkılı Kontur Kilim.....	21
2.7.8. İliksiz (Dikey Çizgisi Olmayan) Kilim.....	22
2.8. Düz Dokumalarda Bulunan Motifler	23
2.8.1. Koçboynuzu Motifi.....	23
2.8.2. İnsan Motifi.....	23
2.8.3. Yıldız Motifi	24
2.8.4. Eli Belinde Motifi	25
2.8.5. Göz Motifi.....	25
2.8.6. Pıtrak Motifi.....	26
2.8.7. Hayat Ağacı Motifi	26
2.8.8. Muska (Nazarlık) Motifi	27
2.8.9. Su Yolu Motifi	28
2.8.10. Kuş Motifi.....	28
2.8.11. Ejder Motifi.....	29
2.8.12. Yılan Motifi	30
2.8.13. El-Parmak, Tarak Motifi	30
2.8.14. Kurtağzı, Kurtizi, Kurtayağı Motifi	31
2.8.15. Çengel Motifi	31

	Sayfa
2.8.16. Sandıklı Motifi	32
2.8.17. Haç Motifi	33
3. YÖNTEM	35
3.1. Araştırmanın Modeli	35
3.2. Evren ve Örneklem	35
3.3. Veri Toplama Tekniği	35
3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması	35
4. BULGULAR VE YORUMLAR	37
4.1. Kilim Örneklerine Ait Bilgi Formları	37
4.2. Kilim Örneklerine İlişkin Verilerin Değerlendirilmesi	122
4.2.1. Kilim Örneklerinin Müzeye Geliş Şekilleri	122
4.2.2. Kilim Örneklerinin Kullanım Alanları	122
4.2.3. Kilim Örneklerinde Kullanılan Hammaddeler	123
4.2.4. Kilim Örneklerinde Kullanılan Dokuma Teknikleri	123
4.2.5. Kilim Örneklerinde Kullanılan Bezeme Türleri	124
4.2.6. Kilim Örneklerinde Kullanılan Motifler	125
4.2.7. Kilim Örneklerinde Kullanılan Renkler	126
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	129
5.1. Sonuç	129
5.2. Öneriler	130
KAYNAKLAR	131
EKLER	135
EK-1. Bilgi Formu	136
ÖZGEÇMİŞ	137

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 4.1. Kilim örneklerinin müzeye geliş şekillerinin dağılımı	122
Çizelge 4.2. Kilim örneklerinin kullanım alanlarının dağılımı	122
Çizelge 4.3. Kilim örneklerinde kullanılan hammaddelerin dağılımı.....	123
Çizelge 4.4. Kilim örneklerinde kullanılan dokuma tekniklerinin dağılımı	124
Çizelge 4.5. Kilim örneklerinde kullanılan bezeme türlerinin dağılımı	124
Çizelge 4.6. Kilim örneklerinde kullanılan motiflerin dağılımı	125
Çizelge 4.7. Kilim örneklerinde kullanılan renklerin dağılımı	127

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim	Sayfa
Resim 2.1. Ankara Etnografya Müzesi, 2019	8
Resim 2.2. Halı-kilim koleksiyonu, 2019	9
Resim 2.3. Kirkit, 2019.....	13
Resim 2.4. İğ	14
Resim 2.5. Kirman	15
Resim 2.6. Gülcan ve çıkırık	16
Resim 2.7. İlikli kilim	18
Resim 2.8. Eğri atkılı kilim	18
Resim 2.9. Normal atkılar arasına ek atkı sıkıştırılan kilim	19
Resim 2.10. Çift kenetleme ile yapılan kilim	20
Resim 2.11. Atkı ipliklerinin aynı çözgü üzerinden geri dönmesi ile yapılan kilim.....	20
Resim 2.12. Sarma kontur kilim	21
Resim 2.13. Eğri atkılı kontur kilim	22
Resim 2.14. İliksiz kilim	22
Resim 2.15. Koçboynuzu motifinden örnekler	23
Resim 2.16. İnsan motifinden örnekler	24
Resim 2.17. Yıldız motifinden örnekler	24
Resim 2.18. Eli belinde motifinden örnekler	25
Resim 2.19. Göz motifinden örnekler	25
Resim 2.20. Pıtrak motifinden örnekler	26
Resim 2.21. Hayat ağacı motifinden örnekler	27
Resim 2.22. Muska (nazarlık) motifinden örnekler	27
Resim 2.23. Su yolu motifinden örnekler	28
Resim 2.24. Kuş motifinden örnekler	29
Resim 2.25. Ejder motifinden örnekler.....	29

Resim	Sayfa
Resim 2.26. Yılan motifinden örnekler	30
Resim 2.27. El-parmak, tarak motifinden örnekler	31
Resim 2.28. Kurtağzı, kurtizi, kurtayağı, motifinden örnekler	31
Resim 2.29. Çengel motifinden örnekler	32
Resim 2.30. Sandıklı motifinden örnekler	33
Resim 2.31. Haç motifinden örnekler	33
Resim 4.1. Örnek no: 1	38
Resim 4.2. Örnek no: 1 Desen çizimi	39
Resim 4.3. Örnek no: 2	40
Resim 4.4. Örnek no: 2 Desen çizimi	41
Resim 4.5. Örnek no: 3	42
Resim 4.6. Örnek no: 3 Desen çizimi	43
Resim 4.7. Örnek no: 4	44
Resim 4.8. Örnek no: 4 Desen çizimi	45
Resim 4.9. Örnek no: 5	46
Resim 4.10. Örnek no: 5 Desen çizimi	47
Resim 4.10. Örnek no: 6	48
Resim 4.12. Örnek no: 6 Desen çizimi	49
Resim 4.13. Örnek no: 7	50
Resim 4.14. Örnek no: 7 Desen çizimi	51
Resim 4.15. Örnek no: 8	52
Resim 4.16. Örnek no: 8 Desen çizimi	53
Resim 4.17. Örnek no: 9	54
Resim 4.18. Örnek no: 9 Desen çizimi	55
Resim 4.19. Örnek no: 10	56
Resim 4.20. Örnek no: 10 Desen çizimi	57

Resim	Sayfa
Resim 4.21. Örnek no: 11	58
Resim 4.22. Örnek no: 11 Desen çizimi	59
Resim 4.23. Örnek no: 12	60
Resim 4.24. Örnek no: 12 Desen çizimi	61
Resim 4.25. Örnek no: 13	62
Resim 4.26. Örnek no: 13 Desen çizimi	63
Resim 4.27. Örnek no: 14	64
Resim 4.28. Örnek no: 14 Desen çizimi	65
Resim 4.29. Örnek no: 15	66
Resim 4.30. Örnek no: 15 Desen çizimi	67
Resim 4.31. Örnek no: 16	68
Resim 4.32. Örnek no: 16 Desen çizimi	69
Resim 4.33. Örnek no: 17	70
Resim 4.34. Örnek no: 17 Desen çizimi	71
Resim 4.35. Örnek no: 18	72
Resim 4.36. Örnek no: 18 Desen çizimi	73
Resim 4.37. Örnek no: 19	74
Resim 4.38. Örnek no: 19 Desen çizimi	75
Resim 4.39. Örnek no: 20	76
Resim 4.40. Örnek no: 20 Desen çizimi	77
Resim 4.41. Örnek no: 21	78
Resim 4.42. Örnek no: 21 Desen çizimi	79
Resim 4.43. Örnek no: 22	80
Resim 4.44. Örnek no: 22 Desen çizimi	81
Resim 4.45. Örnek no: 23	82
Resim 4.46. Örnek no: 23 Desen çizimi	83

Resim	Sayfa
Resim 4.47. Örnek no: 24	84
Resim 4.48. Örnek no: 24 Desen çizimi	85
Resim 4.49. Örnek no: 25	86
Resim 4.50. Örnek no: 25 Desen çizimi	87
Resim 4.51. Örnek no: 26	88
Resim 4.52. Örnek no: 26 Desen çizimi	89
Resim 4.53. Örnek no: 27	90
Resim 4.54. Örnek no: 27 Desen çizimi	91
Resim 4.55. Örnek no: 28	92
Resim 4.56. Örnek no: 28 Desen çizimi	93
Resim 4.57. Örnek no: 29	94
Resim 4.58. Örnek no: 29 Desen çizimi	95
Resim 4.59. Örnek no: 30	96
Resim 4.60. Örnek no: 30 Desen çizimi	97
Resim 4.61. Örnek no: 31	98
Resim 4.62. Örnek no: 31 Desen çizimi	99
Resim 4.63. Örnek no: 32	100
Resim 4.64. Örnek no: 32 Desen çizimi	101
Resim 4.65. Örnek no: 33	102
Resim 4.66. Örnek no: 33 Desen çizimi	103
Resim 4.67. Örnek no: 34	104
Resim 4.68. Örnek no: 34 Desen çizimi	105
Resim 4.69. Örnek no: 35	106
Resim 4.70. Örnek no: 35 Desen çizimi	107
Resim 4.71. Örnek no: 36	108
Resim 4.72. Örnek no: 36 Desen çizimi	109

Resim	Sayfa
Resim 4.73. Örnek no: 37	110
Resim 4.74. Örnek no: 37 Desen çizimi	111
Resim 4.75. Örnek no: 38	112
Resim 4.76. Örnek no: 38 Desen çizimi	113
Resim 4.77. Örnek no: 39	114
Resim 4.78. Örnek no: 39 Desen çizimi	115
Resim 4.79. Örnek no: 40	116
Resim 4.80. Örnek no: 40 Desen çizimi	117
Resim 4.81. Örnek no: 41	118
Resim 4.82. Örnek no: 41 Desen çizimi	119
Resim 4.83. Örnek no: 42	120
Resim 4.84. Örnek no: 42 Desen çizimi	121

1. GİRİŞ

Bu araştırmada problem durumu, amaç, önem, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

Problem durumu

“Sanat, bir duygunun, bir tasarımın ya da güzelliğın anlatımında kullanılan yöntemlerin tümü, bir anlatım sonucu ortaya çıkan üstün yaratıcılıktır” (Bulut, 2002, s. 62).

Sanat, temelde günlük yaşama anlam ve biçim kazandırma çabasıdır. Sanatçı duyarlılığı ve yaratıcı gözü ile insan yaşantısını aydınlatan, yorumlayan kişidir. Sanat ürünlerinin belli mesajları vardır. Ürettikleri çağın değer yargılarını, teknik, araç-gereç, beceri, estetik yönleri, dünya görüşlerini ve yapılarını belgelemektir (Erdem, 1984, s. 83).

Sanatın en önemli dallarından biri de el sanatları olup, geçmişten günümüze kültür değerlerimizi yaşatmaktadır.

İnsanoğlu'nun var olduğu tarihten günümüze kadar uzanan uygarlıklar, el sanatlarıyla iç içe yaşamışlardır. Giyinme, barınma, beslenme, süslenme, eğlenme gibi ihtiyaçların karşılanmasında el sanatlarından yararlanılmıştır. Denilebilir ki insan gittiği her yere ve egemenlik kurduğu her alana el sanatlarını ve bu sanatlara ilişkin kültürünü de birlikte taşımıştır (Arlı, 2003, s. 67).

El sanatları, tabiatın şartlarından korunma, örtünme ve örtme ile yaşam koşullarına kolaylık sağlama ihtiyacından dolayı ortaya çıkmıştır. Kişinin kendisine faydalı olacak eşyayı hazırlarken, ürününün renk, zevk, desen ve biçim ahengi beraberliğinde geliştirmesi, elbette şahsi kabiliyet ve maharete dayanırken aynı zamanda yöresel karakterini de aksettirmektedir (Başlangıç, 1984, s. 74).

El sanatları; şekil, desen, renk uyumu yanında ürünlerinin her birinin kendine özgü bir anlam taşıması ve anlatması yönünden önemlidir. Söz gelimi; oylarla, işlemlerle, çoraplarla, halı-kilimle, doğayı ve ondan aldıklarını gördüğü ve düşündüğü gibi biçimlendiren eller, onları yapanın içindeki güzelliklerini, yüreğindeki saf duygularını katarak biçimlendirmişlerdir (Öztürk, 1977, s. 85).

El sanatlarının geçmişten günümüze aktarılmasını sağlayan ve önemli bilgileri barındıran köklü kurumlardan biri de etnografya müzeleridir.

Etnografya milletin yaşama şekillerinin betimlenmesi ve onları tanıma ilmidir. İnsan topluluklarının meydana getirdiği maddi kültürleri tanımlar. Giyim, süs eşyası, ev aletleri,

bir yayık veya beşiğin yapılışı Etnografyanın konusu kapsamındadır (Yeni Rehber Ansiklopedisi, 1984, s. 58).

“Müze, toplumun bilimsel ve kültürel geçmişini yansıtan ve geleceğini biçimleyecek öğeleri araştıran, toplayan, koruyan, sergileyen, belgeleyen, yaşatan ve yönlendiren yaygın bir eğitim kurumudur” (Mercanoğlu, 2004, s. 8).

Müzeler hem öğretmeli hem eğlendirmelidir. Müzenin öğretici rolü ziyaretçiye daha zengin bir yaşam yaşatacak ve topluluğa daha fazla şeyler getirecek şekilde donatmak, onun bilgilerini genişletmesine yarayacak yöndedir. Eğlendirici üç rolü ise, bireyin çevresine tepki olanaklarını genişletmek aynı zamanda bu çevrenin onun üzerine yaptığı baskıdan, sözgelimi çevrenin onu yaşatabilmek için zorladığı çetin savaştan ya da bir endüstri şehrinde yaşamaya çalıştığı kötü yaşamdan onu bir dereceye kadar kurtarmaya yöneliktir (Topallı, 2001, s. 6).

Geleneksel kültürümüzün eski dönemlerden bugüne kadar korunarak gelmesinde ve bu eserlerin gün yüzüne çıkmasında müzelerin büyük bir rolü bulunmaktadır. Önemli kültür değerlerimizden biri olan kilimler de müzelerde sergilenmekte ve gelecek kuşaklara aktarılmaktadır.

Kilim, dokuma boyunca çözümlü ipliklerinin arasından, bir üstten, bir alttan geçen enine atkı ipliklerinden oluşan ve çözümlü atkıların tamamen örttüğü tersi ve yüzü birbirinin benzeri olan düz dokumalardır. Kilimde desenlerin bulunduğu belirli alanlarda, renkli bir atkı ipliği aynı zamanda desen ipliği olarak çözümlülerin bir altından ve bir üstünden geçerek bir başka renkteki desenin sınırına kadar gider ve buradan geri döner. Böylece aynı renklerdeki atkılar çözümlüler arasında, kendi desen alanlarında gidip gelerek birer motif oluştururlar (Tekin, 1997, s. 2).

Günümüzde yok olmaya yüz tutmuş kilimleri yaşatmak ve gelecek kuşaklara aktarmak amacı ile Ankara Etnografya Müzesinde bulunan kilim örneklerinin incelenmesi ve bilgilerin doğru bir şekilde aktarılmasını sağlamak bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

Araştırmanın amacı

Bu araştırmanın amacı, Ankara Etnografya Müzesinde bulunan 150 adetten fazla kilim örneğinden dokuma özellikleri bakımından üzerinde incelenmeye uygun olan 42 adet kilimin özellikleri belirlenerek fotoğraflar ile belgelenmesidir. Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki alt amaçlara cevap aranmıştır.

Ankara Etnografya Müzesinde Bulunan;

1. Ankara Etnografya Müzesinde bulunan kilim örneklerinin envanter bilgilerine göre müzeye geliş şekilleri nelerdir?

2. Ankara Etnografya Müzesinde bulunan kilim örneklerinin envanter bilgilerine göre kullanım alanları nelerdir?
3. Ankara Etnografya Müzesinde bulunan kilim örneklerinde envanter bilgilerine göre kullanılan hammaddeler nelerdir?
4. Ankara Etnografya Müzesinde bulunan kilim örneklerinin envanter bilgilerine göre tekniği nelerdir?
5. Ankara Etnografya Müzesinde bulunan kilim örneklerinde kullanılan motifler nelerdir?
6. Ankara Etnografya Müzesinde bulunan kilim örneklerinde kullanılan bezeme türleri nelerdir?
7. Ankara Etnografya Müzesinde bulunan kilim örneklerinde kullanılan renkler nelerdir?

Araştırmanın önemi

El sanatları bir ülkenin kültürel kişiliğinin en canlı ve anlamlı belgeleridir. Anadolu'da yaşamış pek çok uygarlığın, Türklerin yerleşmesinden sonra yeni bir sentez oluşturarak yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Bu nedenle Türk el sanatlarının geçmişi çok eskilere dayanmakta ve sosyokültürel açıdan önem taşımaktadır. Geleneksel Türk el sanatları Anadolu'nun binlerce yıllık tarihinden gelen çeşitli uygarlıkların kültür mirasıyla, kendi öz değerlerini birleştirerek zengin bir bütün oluşturmaktadır.

Geçmişten günümüze gelen ve müzelerde sergilenmekte olan el sanatları örnekleri, tarihi, sanatı ve değeri açısından yeni nesil toplumlara örnek teşkil etmektedir.

Ankara Etnografya Müzesinde bulunan kilim örneklerinin incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışma el sanatlarının yok olmaması, unutulmaya yüz tutmuş ürünlerin tanıtılması, geleneksel kültür değerlerimizi gelecek kuşaklara aktarılması bakımından önem taşımaktadır.

Araştırılan kilim örneklerinin özellikleri incelenerek belgelenmesi yeni nesillere kaynak oluşturmaktadır.

Varsayımlar

1. Araştırmada kilimlerin özelliklerini belirlemek amacı ile oluşturulan bilgi formları araştırmanın amacına yönelik özellikleri belirler yeterliliktedir.
2. Araştırmada yararlanılan kaynaklar geçerli ve güveniliridir.
3. Araştırma için seçilen örneklem evreni temsil eder niteliktedir.

Sınırlılıklar

1. Araştırma Ankara Etnografya Müzesi ile sınırlandırılmıştır.
2. Araştırma Ankara Etnografya Müzesinde bulunan kilim örnekleri ile sınırlandırılmıştır.
3. Araştırma Ankara Etnografya Müzesinde bulunan kilimlerin fotoğraf ve envanter bilgileri ile sınırlandırılmıştır.

İlgili araştırmalar

Konu ile ilgili çalışmalar yazar soyadlarına göre alfabetik olarak aşağıda sıralanmıştır.

Balyemez, (2006); “İğdır İli Kilim Dokumalarının Özellikleri ve Dokuyucu Görüşleri” adlı Yüksek Lisans Tez çalışmasında; İğdır ilinde dokunan kilimlerin renk, motif, teknik, kompozisyon özellikleri incelenmiştir. Yöredeki kilim dokumacılığı yapan insanlarla görüşülmüş ve bilgileri alınmıştır. Yörede kilim yapan 50 bireyle görüşülüp anket uygulanmıştır. Araştırma kapsamında incelenen 24 kilim örneğinin renk, motif, teknik ve kompozisyon özellikleri incelenmiştir.

Gökkaya, (2011); “Fethiye İlçesi El Direk Köyü Kilim Dokumacılığı ve Yöresel Özellikleri” adlı Yüksek Lisans Tez çalışmasında; Fethiye'nin El Direk köyünde kilim dokumacılığında kullanılan hammaddeler, araç-gereçler, dokuma tekniği, motifler ve yöresel özelliklerini araştırmak amacı ile yapılmıştır. Araştırmada yazılı kaynaklardan, müzelerden ve yöreden elde edilen veriler, anlaşılır bir şekilde sunulmuştur. Araştırmada anket düzenlenmiş ve bu anket sahadaki kişilere uygulanmıştır.

Hatipoğlu, (1997); “Erzurum Müzesindeki Halı ve Kilimler” adlı Yüksek Lisans Tez çalışmasında; Müzede bulunan dokumalar geç devir özelliği taşımaktadır. Dokumaların çoğunluğu Doğu Anadolu yöresinden olup, Sivas, Akdeniz ve Kafkas yöresine ait

örneklere rastlanmıştır. Renk, motif, düğüm sayıları ve kompozisyon özelliklerinin diğer yöre dokumaları ile benzerlikleri verilmiştir.

Selçuk, (2008); “Nahcivan Devlet Halı Müzesinde Bulunan Halı Kilim ve Düz Dokumalar” adlı Yüksek Lisans Tez çalışmasında; Türk halı ve düz dokumalarının tarihi gelişimi ve halılar incelenerek, dokuma teknikleri araştırılmıştır. Dokumaların motifleri, bezeme türleri, kompozisyon özellikleri, kullanılan araç-gereçler, teknik özellikleri ve renkleri incelenmiştir. Nahcivan Devlet Halı Müzesinde bulunan ve çoğunluğu Azerbaycan olup havlı ve havsız dokumaları; Kuba-şirvan, Gence-kazak, Karabağ ve Tebriz halılarıdır. Halılarda iplik olarak yün kullanılmıştır. Kullanılan renkler, tabiattaki bitkilerin çeşitli mordan maddeleri kullanılarak mordalanması ve boyanması ile elde edilmiştir. Azerbaycan halılarında çok fazla renk seçeneğine rastlandığı görülmüştür.

Sevim ve Canay, (2013); “Anadolu’da Üretilen Kilim Motiflerinden Bukağı Motifi ve Bu Motiflerden Çıkan Seramik Çalışmalar” adlı makalelerinde; Kilim dokuma yaygılarının bir türüne verilen isimlere yer verilmiştir. İlk çağlarda insanların barınma, örtünme gibi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla dokumaya gereksinim duymuşlardır. Bu nedenle farklı kültürlerde farklı şekillerde dokuma ürünleri kullanılmıştır. Bu dokuma ürünlerinin teknik ve motifleri günümüze kadar değerini, anlamını koruyarak gelmiştir. Bu makalede kilimlerde kullanılan bukağı motifi ele alınmış bu motiften etkilenerek yapılan seramik örnekleri görselleri ile anlatılmıştır.

Ünalı, (2008); “Bardız Kilimciliği Projesi Kapsamında Yöre Kilimciliğinin Geliştirilmesi” adlı Yüksek Lisans Tez çalışmasında; Düz dokuma yaygılarının tarihçesi, teknikleri, kullanılan hammaddeleri, kullanılan araç-gereçler ve boyalara değinilmiştir. Geometrik ve bitkisel desenlerin ağırlıklı olarak uygulandığı dokumalar daha çok görülmüştür. Dokumalara kullanım alanlarına göre farklı isimlerin verildiğine rastlanmıştır. Bunlar; seccade, divan yastığı, yer sergisi, yük örtüsü gibi. Düz dokumalarda kullanılan ipliğin yün olduğu, kırmızı, siyah, kahverengi, yeşil ve beyaz gibi renklerin daha çok kullanıldığı görülmüştür. Kilimler tek veya iki şak halinde dokunmuştur. Bu çalışmada; yöresel kilim dokumalarında kullanılan teknikler, renkler ve motif özellikleri araştırılmıştır.

Tek, (2017); “Kaş (Antalya) Yöresi Barak Kilimleri” adlı Yüksek Lisans Tez çalışmasında; Kaş (Antalya) yöresindeki Barak Türkmenlerinin dokudukları kilimler araştırılmıştır. Düz dokumaların tarihçesine değinilip, bu yörede dokunan Barak düz dokumaların teknik ve kompozisyonları incelenmiştir. Kilim dokumaların özellikleri

tanıtılmıştır. Bu ilçedeki Barak Türkmenlerinin kimliği, tarihi gelişimi ve yerleşim yerleri hakkında bilgi verilmiştir. Kaş ilçesindeki Türkmenlere anket uygulanmıştır.

Yıldırım, (2019); “Adıyaman İli Bedeni Kilimlerinin Renk, Motif ve Kompozisyon Özelliklerinin İncelenmesi ve Tekstil Tasarımlarına Aktarılması” adlı Yüksek Lisans Tez çalışmasında; Adıyaman İl merkezi ve araştırma kapsamına dahil edilen köylerde bulunan bedeni kilim örneklerinin renk, motif ve kompozisyon özellikleri incelenmiştir. Örme tasarımlarıyla tekstil koleksiyonu oluşturulmuştur. 18 adet bedeni kilim ele alınmıştır. Kilimlerde cicim tekniği uygulanmış, ip olarak yün ve pamuk kullanılmıştır. Çeşitli bezeme türlerine rastlanmıştır. Geleneksel el dokuması kilimlerin motifleri düzenlenerek çağdaş tekstil tasarımlarına aktarılmıştır. Örme koleksiyonu oluşturulmuştur.

Tanımlar

Atkı İpliği: Dokuma enince geçirilen, dokumanın iki ana elemanından biri olan ve yatay yönde geçen ipliklerdir (Soysaldı, 2009, s. 189).

Çözü İpliği: Tezgah üzerine yan yana dizilerek, dokuma boyunca arasından atkı iplikleri geçirilen dokumanın iki ana elemanından birincisi olan ve dikey yönde geçen ipliklerdir (Soysaldı, 2009, s. 191).

Dokuma: Çözgü ve atkı ipliklerinin tezgahın üzerinde dik açı olacak şekilde birbiri arasından geçme işlemidir (Eldener, 2011, s. 16).

Kilim: Atkı ipliklerinin çözgü ipliklerinin arasından bir alt, bir üst geçirilmesi ve sıkıştırılmasıyla, çözgü ipliklerinin gizlendiği atkı yüzlü dokumalardır (Sönmez, 1995, s. 20).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Ankara İli Hakkında Genel Bilgi

Ankara, eski dönemlerden itibaren farklı medeniyetlerin hüküm sürdüğü bir kent olmuştur. Kuruluş tarihi kesin olmamakla birlikte yapılan araştırmalar sonucunda ulaşılan tarih öncesi kalıntılar ve izler insanoğlunun yerleşik düzene geçtiği dönemlerde kurulduğunu göstermektedir. Tarihi Hititler devrinden itibaren takip edilmektedir.

13 Ekim 1923'te Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti olmuştur. Birçok kültürün izlerini taşıyan Ankara, zengin kültür mirasıyla önem kazanmıştır. Kültür ve sanat dallarıyla zenginleşen önemli bir merkez olmuştur.

Yaşayan toplumların kültürlerinin gözlenebildiği önemli alanlardan biri de el sanatlarıdır. El sanatları bir toplumun kültürünü, gelenek göreneklerini, yaşam şekillerini en iyi şekilde aktararak geçmişten günümüze kadar önemini sürdürerek devam etmiştir. El sanatları Anadolu insanının çevre ve doğayla ilişkisini, inançlarını, umutlarını ve yaşam şekillerini yansıtan kültür miraslarımızdan biridir. Pek çok uygarlığın yaşadığı bu kentte el sanatlarının birçok dalı bulunmaktadır. Bunlar; dokumacılık, dericilik, bakırcılık, işlemecilik, demircilik, çömlekçilik, gümüşçülük, oymacılık, halıcılık, camcılık, ahşapçılık ve çini gibi önemli zanaat dallarından biridir. Bu doğrultuda el sanatları zengin bir geçmişe sahiptir. Bu kültürel değerlerimizi korumak, yaşatmak ve geniş bir kitleye ulaştırmak için müzelerin önemli bir rolü bulunmaktadır.

Müzeler tarihin önemli eserlerini koruyup, gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlayan önemli kuruluşlardır. Bunlardan biri de Etnografya müzeleridir.

Etnografya müzeleri çok eski dönemlerden kalan eserleri günümüze kadar koruyup, tarihi mirasımızı bizlere tanıtmaktadır.

Ankara'da bulunan müzelerden biri de Etnografya müzesidir. Etnografya müzesinde birçok tarihi eserler bulunmaktadır. Bunlar; geleneksel kıyafetler, dokumalar, işlemeli eserler, cam eseler, yazma eseler, takı, çini, ahşap, maden vb. gibi tarihi kültür değerlerimiz sergilenmektedir.

2.2. Ankara Etnografya Müzesi

Ankara ili tarihi eserleri ve tabii güzellikleri bakımından oldukça zengindir. Çok eski devirlerden zamanımıza kadar gelen çeşitli devirlere ait tarihi zenginlikler bulunmaktadır.

Resim 2.1. Ankara Etnografya Müzesi, 2019

Mustafa Kemal Atatürk'ün ilk istirahatgâhı olan Etnografya Müzesi Ankara'nın Namazgâh adı ile anılan tepede kurulmuştur. Söz konusu tepenin, kimi kaynaklarda “kayalık bir maşatlık” olarak adlandırılması bize Selçuklu öncesinde bu tepenin mezarlık olarak kullanıldığını anlatmaktadır... Osmanlılar döneminde Müslüman Mezarlığı olarak da bilinmektedir. Oldukça kutsal olan bu tepe üzerinde, özellikle milli mücadele yıllarında Namazgâh Tepesi, önemli milli ve dini toplantılara, ayrıca törenlere sahne olmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarında da değişik kutsal törenler, yağmur duaları, askere uğurlama törenleri gibi olayların burada yapıldığı bilinmektedir (Ankara Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Etnografya Müzesi Müdürlüğü, s. 4).

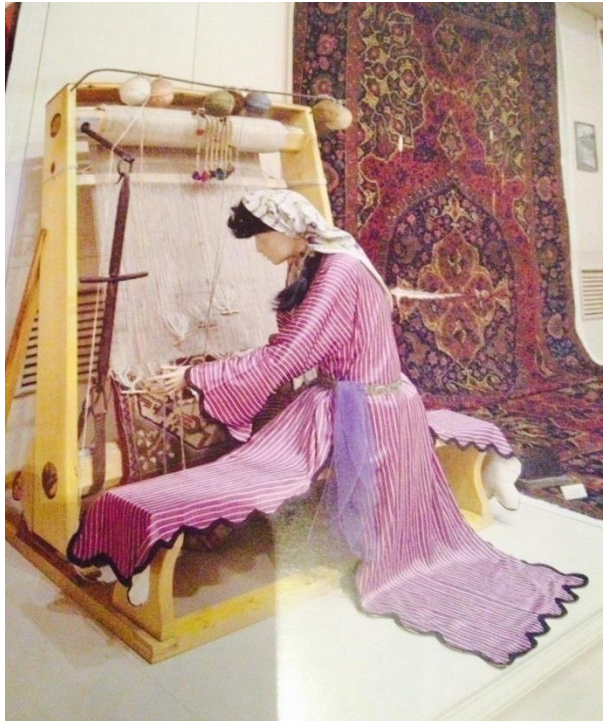
Ankara Etnografya Müzesinde bulunan el dokumaları, madeni eserler, geleneksel işlemeli ürünler, cam ve çini eserler, yazma eserler, taş eserler vb. ürünler müzenin farklı salonlarında sergilenmektedir.

1. Salon; Giyim salonu olup, altın ve gümüş işlemeli halk giysilerini, 2. Salon; Türk işlemlerini yansıtmakta olup, bu iki salonda gelin-damat kıyafetleri, çorap, yemeni, çevre, peşkir, bohça, yatak örtüsü, uçkur, kese, cepken, ayakkabı, terlik, ayna, gümüş takılar, sandık, dolap, rahle gibi eserler bir arada sergilenmektedir. 3. Salon halı-kilim örnekleri, 4.

Salonda; Bakır işlemleri, 5. ve 6. Salonda; Türk İslam sanatına ayrılmıştır. 7. Salon; Besim Atalay salonudur. 8. Salon; Türk yazı sanatının örneklerine ve 9. Salonda; Ahşap eserler sergilenmektedir.

Etnografya müzesinde çok fazla ürün bulunmaktadır. Bunların bir kısmı bağış, devir, satın alma yolları ile müzeye gelmiştir.

Müzedede sergilenen, el dokumaları bölümünde; Bergama, Uşak, Kula, Milas, Gördes, Konya, Kırşehir, Sivas, Ladik ve Kars yörelerinden getirilmiş halı ve kilimler bulunmaktadır.

Resim 2.2. Halı-kilim koleksiyonu, 2019

2.3. Kilim Dokumacılığı

El sanatlarında kilim, geçmişten bugüne süre gelen önemli bir tarihi kültür hazinemizdir. Kilim dokumacılığı renk, motif özellikleri ile zengin bir görselliğe sahiptir.

İnsanların korunma, örtünme, barınma ve süsleme gereksiniminden doğan dokumanın ilk örneklerinden; bitki ve hayvan liflerinin eklenip bükülmesi ve birbirinin altından üstünden geçirilmesi ile yapılan düz dokumalar olarak bilinmektedir. Daha sonra bu ipliklerin arasına düğümler atılarak halının bulunduğu anlaşılmaktadır (Eldener, 2011, s. 15).

Kilim dokumacılığı Anadolu'da önemli bir yere sahiptir. Renk, motif bakımından oldukça zengindir. Kullanım alanı olarak yer yaygısı, yastık, minder, heybe vb. gibi birçok geniş alana hitap etmektedir. Geçmişte ticari bir amaç güdülmeden barınmak ve örtünmek amacı ile ihtiyaç doğrultusundan dolayı ortaya çıkmıştır. Kilim dokumacılığı, genç kızların çeyizlerinde kullanmak amacıyla yaparak ve yaparken de duygu ve düşüncelerini motiflere yansıtarak önemli bir sanat eseri ortaya çıkarmışlardır.

Kilim bilinen en eski dokuma türlerinden biridir. İnsanların döşeme, örtü ve yaygı gereksinimlerini karşılamak amacı ile yün ipliklerinin birbirinin arasından bir alttan bir üstten geçirerek kilimi elde ettikleri, daha sonra ise bu ipliklerin arasına yün iplikleriyle düğüm atarak halıyı dokudukları bilinmektedir.

Orta Asya'nın yukarı Altay bölgesindeki Pazırlık kazılarında dokuma parçalarına rastlanmıştır. Selçuklu döneminde dokumacılığın en gelişmiş türünün kilim olduğu bilinmektedir.

2.4. Düz Dokumalarda Kullanılan Hammaddeler

Dokumalarda iplik olarak yün, pamuk, keçi kılı ve ipek kullanılmaktadır. Daha çok yün ipliği atkıda, pamuk ipliği ise genellikle çözüde kullanılmaktadır.

Yün

İlk çağlarda insanlar soğuktan korunmak, örtünmek ve barınmak amacıyla hayvanların postundan yararlanarak daha sonraları evcilleştirdikleri koyun, keçi, deve kıllarından iplik yapmayı ve kumaş dokumayı öğrenmişlerdir. Yün direk kullanılamayacağı için ipliğe dönüştürmek amacıyla eğrilmesi gerekmektedir.

Yün genellikle beyazdır. Fildişi, gri, siyah ve kahverengi olanları da vardır. Yünün rengi yapısını etkilemez. Yün lifleri kıvrımlıdır. Düz, normal ve çok kıvrımlı olarak gruplandırılır. Yünün parlaklığı, hayvanının cinsine, yetiştiği iklim ve bölgeye göre değişiklik göstermektedir. Kopmaya karşı dirençlidir, esnektir. Nem çekme özelliği yüksektir. Sıcak suda keçeleşmekte, sıcak etkisi ile sararmaktadır. Yakılınca saç kokusu verir. Eriyormuş gibi yanmakta, kömürleşmiş artık bırakmaktadır (Sönmez, 1995, s. 9).

Koyunların yününün kesilmesine halk arasında kırkım denilmektedir. Koyunların yününü kesmek için kırkım makası kullanılmaktadır. Anadolu'nun çeşitli yerlerinde törenlerle yapılan kırkımdan sonra bu yünler kazanlar içinde ılık suda bir süre

bekletilmektedir. Bu yünler akarsu kenarlarında halk arasında “tokaç” olarak bilinen tahta sopalarla dövülerek yıkanmaktadır. Yün, yün tarağı ile taranmakta, temizlenmekte ve eğirme aracı ile eğilmektedir (Deniz, 1991, s. 32).

“Geçmişten bu yana dokumada önemini ve değerini yitirmeyen hayvansal lifler içerisinde en çok kullanılan iplik yündür. Uzunluklarına, kalınlıklarına, parlaklıklarına ve kıvrımlarına göre farklı çeşitte yünler bulunmaktadır. Bu özellikler koyunun cinsi, yaşı, beslenmesi, iklim şartları ve çevresel faktörlere göre değişmektedir” (Kaya ve Yazıcıoğlu, 1992, s. 166).

“Yünün nem çekme özelliği yüksek olduğu için toprak altında çürümeye elverişlidir. Bu yüzden eski çağlarda yapılmış el sanatı ürünlerinin en eski örneklerine ilişkin çok az bulgu bulunmaktadır” (Büyük Larousse, 1993, s. 6768).

Pamuk

Pamuk en eski tarihlerden beri bilinen ve yetiştirilen bir bitkidir.

“Pamuk bir lif bitkisi olup tohumlarından yağ çıkarılmaktadır. İlkbaharda ekilen tohumlardan, sonbaharda pamuk hasat edilmektedir. Toplanmaya hazır olan pamuklar kozaların açılması sırasına göre elle toplanmaktadır. Makine ile toplanacak pamukların ise tüm kozaların açılması beklenmektedir” (Arabacı, 2004, s. 9).

Kilim dokumada pamuk daha çok kenar düğümleri ve çözgü ipliği olarak kullanılmaktadır. Yüne göre daha dayanıklı ve daha az esnektir (Eldener, 2011, s. 18).

Keçi kılı

Dünya üzerinde ılıman iklime sahip Akdeniz ülkeleri ve Orta Doğu’da yetiştirilen keçiler, ülkemizde de çok eski çağlardan beri yetiştirilmektedir. Pek çok türü bulunmaktadır. En çok ilgi göreni kıl keçileridir. Özellikle Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde karşılaşılan kıl keçilerinin etinden ve sütünden faydalanmakla birlikte, kolları da dokumada kullanılmıştır (Kaymakçı ve Aşkın, 1997, s. 51).

Keçi kılı genellikle yer yastıklarında, çuvallarda ve çeşitli yerel kullanım malzemelerinde tercih edilmektedir. Keçi kılı yüne göre daha serttir.

İpek

Bir ay boyunca dut ağacının yaprakları ile beslenen ipek böceği, koza örmeye başlamaktadır. Üretim yapılacağı zaman koza içinde yer alan böcek ısı yardımı ile

öldürülmektedir. Birkaç kozanın iplik uçları fırça yardımı ile bulanarak, birleştirilmekte ve dokuma üretiminde kullanılmak üzere hazır hale getirilmektedir (Rona, 1997, s. 468).

Türkiye’de ipek üretimi ve kalitesi yetersizdir. Türkiye’de yetiştirilen ipek özellikle halı imalatında kullanılmaktadır” (Karahana ve Mangut, 2011, s. 146).

2.5. Düz Dokumalarda Kullanılan Araçlar

2.5.1. Düz Dokuma Tezgahı

Dokumaların, üzerinde dokunan araçlara yaygın olarak tezgah denilmektedir. Halılar, kilimler ve düz el dokumalar aynı tezgahta dokunmaktadır. Aynı çözüğü düzeni üzerine birden fazla dokuma tekniği uygulanabilmektedir.

Dokumada temel araç tezgahtır. Çok çeşitli tezgah örnekleri bulunmaktadır. Pratik yere çakılarak çalışılıp, büyük odalarda ortalama boyları 1,5 metreyi bulan tahtadan yapılmış olup günümüze kadar kullanılarak gelmiştir (Eldener, 2011, s. 23).

Kilim dokumaları genellikle sarmalı tip ve germeli tip olarak iki tip tezgahta dokunmaktadır.

Sarmalı tip tezgahlar

“Gelişmiş dikey tezgahın halıcılıkta kullanılanına sarma tezgah denilmektedir. Bu tezgahlarda halı veya kilim sarılarak dokunulduğundan bu ismi almaktadır” (MEGEP, 2011, s. 8).

Sarmalı tip tezgahlar ülkemizde halı üretiminde en çok kullanılan tezgah tipidir. Bir başka deyişle halıcılığın geleneksel tezgahıdır. Tezgahın üretiminin kolay olması, tezgahın basit parçalardan oluşması, parçaların kolaylıkla birleştirilmesi ve bu tezgah tipinde el dokusu halıcılığın en teknik işlemi olan çözüğü çözme işleminin çok kolaylıkla yapılabilmesi, ülkemizde en çok kullanılan tezgah tipi olmasının başlıca nedenlerindedir (Yazıcıoğlu, 1992, s. 53).

Germeli tip tezgahlar

Germeli tip tezgahlar, daha gelişmiş olduğundan daha kaliteli halı üretiminde kullanılmaktadır. Bu nedenle halıda kaliteyi olumsuz yönde etkileyen en aza indirilmeye çalışılmış hata kaynakları azaltılmıştır. Bunun sonucunda germeli tip tezgahlar taşınabilir bir şekilde tasarlanmıştır. Taşınabilir oldukları içinde sarmalı tip tezgahlarda tezgahı yere

sabitleştirmek amacı ile kullanılan dzeneklere ve kol demirine gerek kalmamıştır (Yazıcıoğlu, 1992, s. 63).

2.5.2. Kirkit

“Kilim dokumanın vazgeçilmez bir aracı olan ıstar tezgahında yapılan dokumalarda atkılar sıkıştırmak için kullanılmaktadır. Atkı yüzlü dokumalarda motif veya zemin hatları içindeki dar alandan geçirilen atkılar için kilim kirkiti kullanılmaktadır. Kilimde kullanılan kirkit halıdan farklıdır” (Soysaldı, 2009, s. 21).

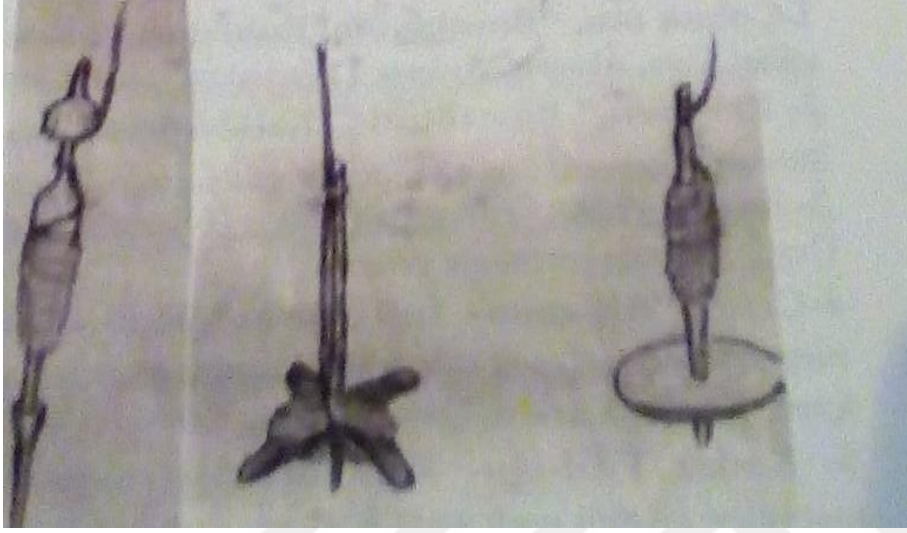
Resim 2.3. Kirkit, 2019

2.5.3. Tarak

Yünü yabancı maddelerden, kısa liflerden ayırarak paralel hale getirilmesinde kullanılan araçtır. Tarakla taranan yünler daha sonra süme (halka) haline getirilmektedir (Deniz, 2000, s. 71).

2.5.4. İğ

Yün eğirtmek ve tek bükülü iplik yapmak için yapılan bir araçtır. Orta eksen olan bir çubuk ve bu çubuğun ortasından geçtiği kare veya daire biçimli ahşap bir alt parçadan meydana gelmektedir. Eğrilen yün iplikler bu alt parça üzerinde, orta eksen çubuğuna sarılmaktadır (Soysaldı, 2009, s. 14).

Resim 2.4. İğ (Eldener, 2011, s. 19).

2.5.5. Kirman

“Kaşgarlı Mahmud’un yazdığı Divanü Lügati’t-Türk’te ağaçtan yapılan kirmana ‘uç’ adını verdikleri söylenmektedir” (Genç, 1997, s. 8).

Kirman halk arasında eğirtmeç adıyla da bilinmektedir. Kirman 30-35 cm uzunluğundadır. Uzun çubuğun alt kısmında kendi ekseni etrafında dönmesini sağlayan dört kanat bulunmaktadır. Kanatlar aslında iki parçadır ve birbiri içine geçtiğinden dört parça gibi görünmektedir (Deniz, 2000, s. 63).

Resim 2.5. Kirman (Soysaldı, 2009, s. 14)

2.5.6. Öreke

“İki dili, çatal biçiminde bir araçtır. Taranmış yün tutamı bu çatala geçirilmekte ve kol altında tutulan örekeden gelen yün fitili iğ ile eğriilmektedir” (Soysaldı, 2009, s. 14).

2.5.7. Çıkrık

“T şeklindeki bir ahşap iskelet üzerinde, iki çubuk arasındaki eksen dönen bir çark ve ucuna iplik sarmak için masura takılan bir araçtır. Çeşitli tipleri bulunan çıkrıklar tek veya çift çarklıda olabilmektedir” (Soysaldı, 2009, s. 14).

2.5.8. Gülcan

İplik çilelerinin yumak halinde sarılması için üzerine geçirilen, ağırlıklı bir zemin üzerine oturtulan bir ekseni etrafında dönen alt ve üst tarafındaki birbirini kesen dört veya altı çubuğun uçlarını birleştiren birbirine paralel çubuklardan ibarettir. Bu çubukların çevresine geçirilen çilelerden gelen iplik dolanarak yumak yapılmakta veya katlı büküm yapılacaksa birleştirilerek çıkrıkla tekrar bükülerek sarılmaktadır (Soysaldı, 2009, s. 15).

Resim 2.6. Gülcan ve çıkırık (Soysaldı, 2009, s. 15)

2.6. Düz Dokuma Teknikleri

“Kilim dokumalarda halıda olduğu gibi sıra ile dokumaya gerek olmamaktadır. Dokuyucu motife başlamakta ve dokuyucunun isteğine göre bölüm bölüm ya da sıra ile dokumaktadır” (Onuk ve Akpınarlı, 2003, s. 17).

Cicim, zili ve sumak dokuma tekniği bakımından kilimden farklıdır. Fakat kullanılan malzeme ve kullanım yerlerinin aynı olmasından dolayı kilim olarak bilinmektedir.

2.6.1. Cicim

Cicim, çözgü ve atkı ipliklerinin arasına renkli desen iplikleri atılarak sıkıştırma suretiyle meydana getirilen dokuma türüdür. Dokumanın yüzeyinde sonradan iğne ile yapılmış gibi desenler meydana gelmektedir. Zemini oluşturan genellikle atkı ve çözgü iplikleri aynı renk ve kalınlıkta olup deseni meydana getiren iplikler ise ayrı renk ve kalınlıkta olmaktadır (Sönmez, 1995, s. 32).

“Bazen çözgü ipliklerinin üzerine yer yer halı düğümü atılarak desen yapılmış düz dokumalara da cicim denilmektedir. Bazı yerlerde “cecim” de denilmektedir” (Aytaç, 1982, s. 35).

2.6.2. Zili

“Cicim tarzında dokunmaktadır. Motifler geniş yüzeylidir. 2,3 bazen 5 atkı ipliği üstten atlanıp birer atkı altta kalacak şekilde 2 ayrı desen ipliği (2 atkı ipliği) ile dokunmaktadır” (Acar, 1982, s. 25).

2.6.3. Sumak

Bu dokumanın özelliği, desen yünlerinin dokuma üzerinde kabarıklık meydana getirmesidir. Zor ve uzun çalışma isteyen bir dokuma şeklidir, atkı ve çözgü yünlerinin aynı renk olup dokunduktan sonra her sırada desen yünlerinin yapılan dokuma üzerine, desen uygun olarak sarılmasıyla meydana gelmektedir. Motiflerin çalışılmasında çok canlı renk çeşitliliği ile kendini belli etmektedir. Doğu Asya kültürünü içine almakta, Anadolu'daki desenlerden bir hayli fark göstermekte, desen araları çeşitli hayvan motifleri ile zenginleştirilmektedir (Eldener, 2011, s. 26).

2.6.4. Kilim

Düğümlü halı dışında, havsız düz dokuma türlerinin en tanınmışıdır. Motiflerin bulunduğu alanda desen renginde bir iplik, atkı yüzölü dokuma şeklinde çözgülerin alt ve üstünden geçerek ve diğer renkteki motifin alanına taşmayacak biçimde dokuyu oluşturmasıdır (Ölçer, 1988, s. 17).

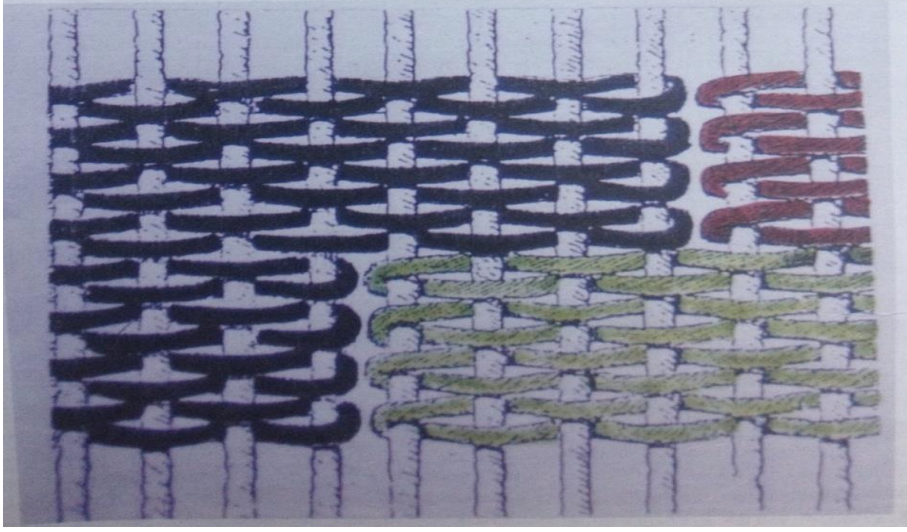
2.7. Kilim Dokumaların Teknik Özellikleri

2.7.1. İlikli Kilim

Anadolu kilimleri içinde en yaygın ve en tanınmış olan kilim türüdür. Türkiye'de hemen hemen her yörede ilikli kilim tekniği ile yer yaygıları, namaz seccadeleri, heybe, çuval, minder vb. ürünler dokunmaktadır. Teknik olarak çözgü ipliklerinin arasından atkı ipliklerinin bir alttan bir üstten geçecek şekilde çözgü ipliklerini kapatarak değişik renkler kullanarak atkı ipliklerinin kendi motiflerinin devamından geri dönmesidir (Onuk ve Akpınarlı, 2003, s. 19).

Kilimlerde iliklerin uzun çizgiler haline gelmemesine dikkat edilmektedir. Bu nedenle eğik, çapraz, kısa kesik çizgilere daha çok ağırlık verilmektedir.

“Kilimde ne kadar ilik bulunursa kilimin yapısı ve değeri o derece zayıflamaktadır. Bu ilikleri yok etmek içinde çeşitli teknikler kullanılmaktadır” (Deniz, 1991, s. 16).

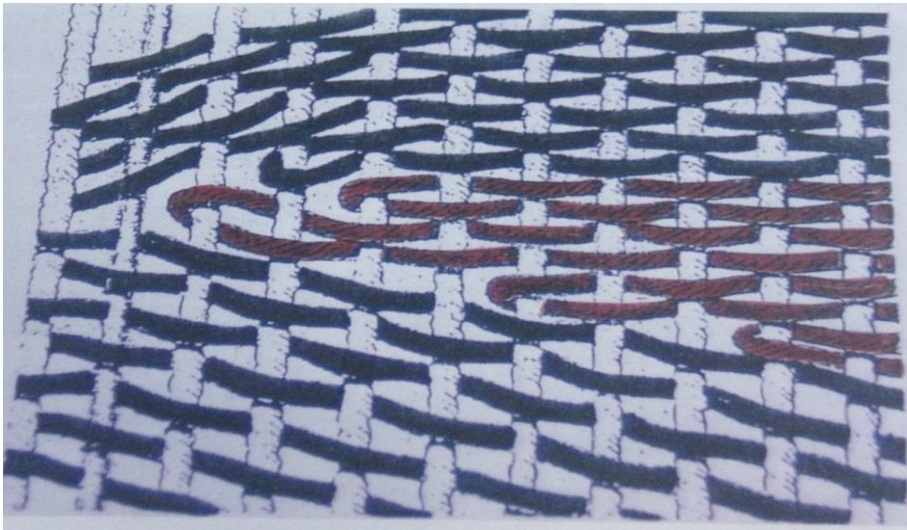

Resim 2.7. İlikli kilim (Onuk ve Akpınarlı, 2003, s. 19)

2.7.2. Eğri Atkılı Kilim

Dokuma sırasında motif biçimlerini en iyi şekilde verebilmek için motif içinde ya da kenarlarında eğri atkı tekniği uygulanmaktadır. Genellikle eğri hatlara sahip motif özellikleri olan Osmanlı Saray ve Şarköy kilimlerinde eğri atkı tekniği kullanılmıştır. 17. yüzyıldan sonra Osmanlı'da batı etkisinin kendini göstermeye başlaması kilimlere de yansımıştır (Soysaldı, 2009, s. 38).

“Geometrik kesinliği olmayan, bir çiçeğin, eğri hatlı bir dalın, bir yaprağın realist bir şekilde dokunabilmesi ancak çok kesin bir dokuma deseninin varlığı ile mümkündür” (Acar, 1982, s. 49).

Resim 2.8. Eğri atkılı kilim (Onuk ve Akpınarlı, 2003, s. 20)

2.7.3. Normal Atkı İpliklerinin Arasına Ek Atkı İplikleri Sıkıştırılan Kilim

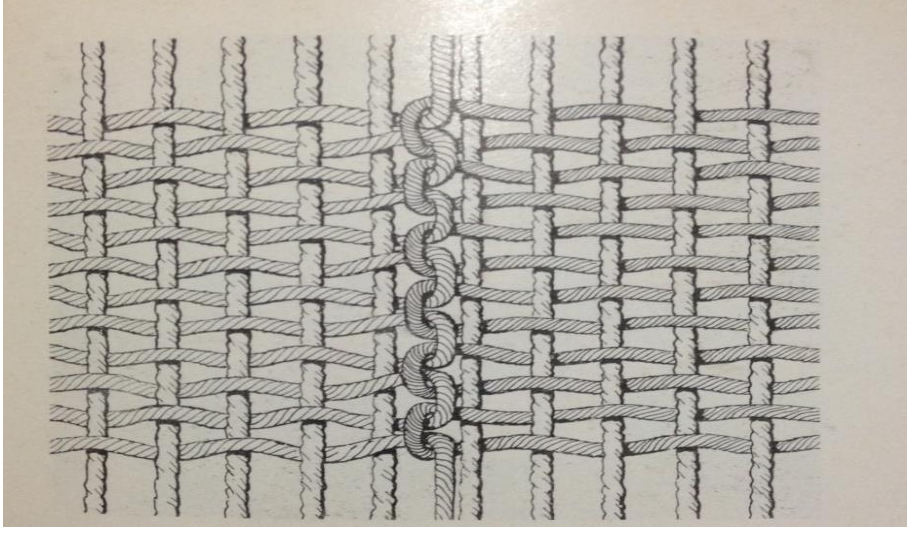
Daha önceden düzgün şekilde atılan ve kirkit ile sıkıştırılan atkılar üzerine ufak bir grup atkı atılarak sıkıştırılmaktadır. Sonradan onunda üzerine düzgün bir şekilde asıl atkılardan atılır. Konya, Nuzumlu, Mesudiye, Derbent, İslahiye Toros Yörüklerinin kilimlerinde bu şekilde atkı eklenmesine rastlanmaktadır (Acar, 1982, s. 50).

Resim 2.9. Normal atkılar arasına ek atkı sıkıştırılan kilim (Onuk ve Akpınarlı, 2003, s. 21)

2.7.4. Çift Kenetleme ile Yapılan Kilim

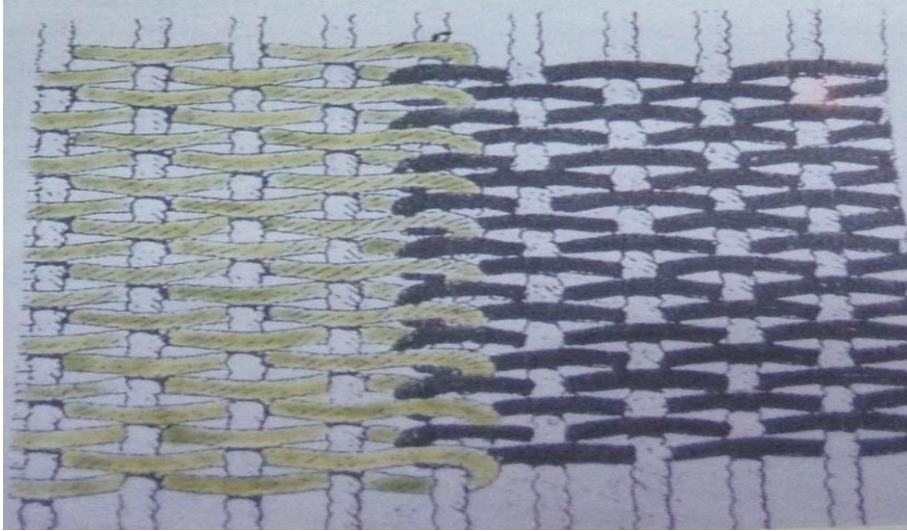
Kendi desen alanına gidip gelen değişik renkteki atkılar, dönüş yaptıkları sırada, karşılaştıkları öteki renkteki atkı ile karşılıklı kenetlenmektedir. Bir sırada desen boyunca ilerleyen bir atkı, öteki taraftaki atkı ile kenetlendikten sonra, üsteki ile gidiş-dönüş olmak üzere çift kenetleme yapmış olup; bu da sağlam bir dokunuş sağlamakta ve tamamen iliksiz dokuma meydana getirmektedir. Ön yüzden kesin çizgiler ve birbirinden ayrılmış desen alanları görülmektedir. Arka yüzde ise, her iki desen alanı, birbirine komşu öteki renkteki iplikle, dikişle eklenmiş gibi bir görünüme sahip olmaktadır. Anadolu kilimlerinde bu şekilde ilik yok etme tekniği pek kullanılmamaktadır (Acar, 1982, s. 51).

Resim 2.10. Çift kenetleme ile yapılan kilim (Acar, 1982, s. 51)

2.7.5. Atkı İpliklerinin Aynı Çözümlü İpliği Üzerinden Geri Dönmesi ile Yapılan Kilim

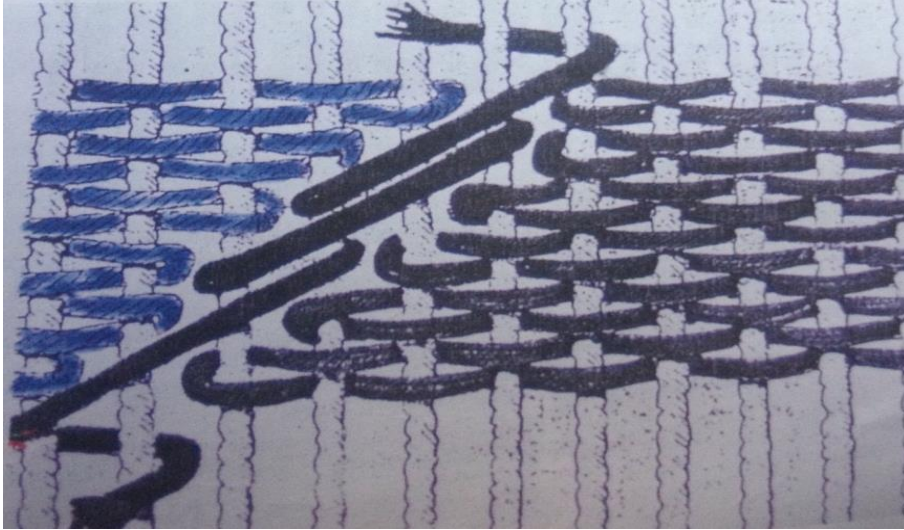
Dokuma yapılırken aynı motif alanlarından gelen atkı iplikleri karşılaştıkları aynı tek çözgü ipliği üstünden geriye dönüş yaparlar. Böylece dikey motif sınırları çift çift gruplar halinde birbirine bağlanmış olur (Onuk ve Akpınarlı, 2003, s. 21).

Resim 2.11. Atkı ipliklerinin aynı çözgü üzerinden geri dönmesi ile yapılan kilim (Onuk ve Akpınarlı, 2003, s. 22)

2.7.6. Sarma Konturlu Kilim

Atkılar arasında meydana gelen boşluklar ve iliklerin aynı renkteki bir çerçeve ipliği ile arada kalan çözümlere, teker teker, yukarıya doğru dikey, çapraz veya enine sarılması ile dokumanın yüzünde iğne ile işlenmiş iğne ardı işlemlerini andıran çerçeve çizgileri meydana gelir. Çok kimse bunların dokunduktan sonra iğne ile işlendiğini düşünür. Oysa her atkı sırasının geriye dönüşünden sonra, arada kalan bir çift çözgüye, aynı renkteki bir desen ipliği dolanmaktadır. Bu iplik, boşlukta ikinci sıranın doldurulmasına kadar bekletilip, tekrar bir çift çözgüye dolanarak desen boyunca devam etmektedir. Türkiye’de hemen hemen her yöredeki kilim dokumalarında bu kontur tekniğine rastlanmaktadır (Acar, 1982, s. 53).

Resim 2.12. Sarma kontur kilim (Onuk ve Akpınarlı, 2003, s. 23)

2.7.7. Eğri Atkılı Kontur kilim

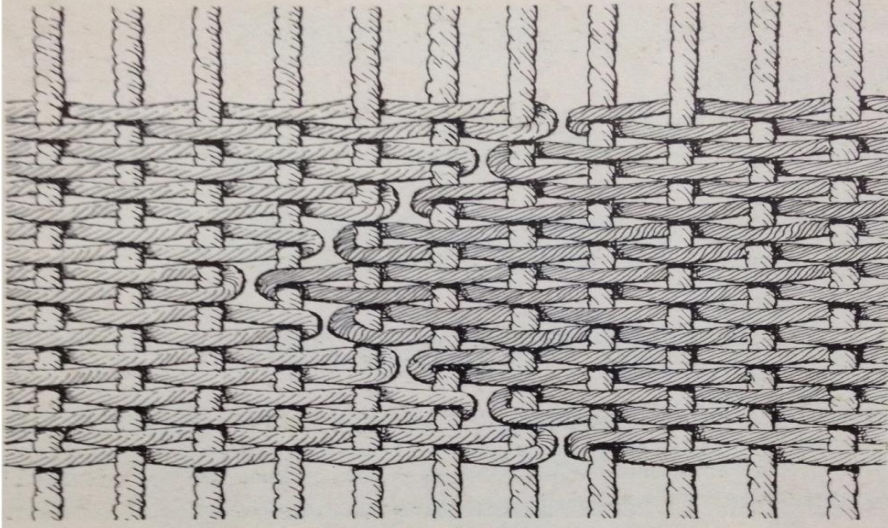
Desenler arasında geniş boşluklar bırakılarak bunların arası, desenin kenarına paralel bir şekilde çözgülerin arasından geçirilerek ayrı renkte bir kontur ipliği ile doldurulmaktadır. Böylece normal olarak enine atılan atkılar arasında, dikey, çapraz eğri şeritler halinde kilim dokuması ile aradaki boşluklar doldurulmuş olmaktadır (Acar, 1982, s. 54).

Resim 2.13. Eğri atkılı kontur kilim (Onuk ve Akpınarlı, 2003, s. 24)

2.7.8. İliksiz (Dikey Çizgisi Olmayan) Kilim

“İliklerin meydana gelmesini önlemek için, dikey çizgilerden kaçınılarak, çoğunlukla çapraz ve enine çizgilerden oluşan desenler dokunmaktadır. Ancak, nadirde olsa ilikler görülebilmektedir” (Acar, 1982, s. 48).

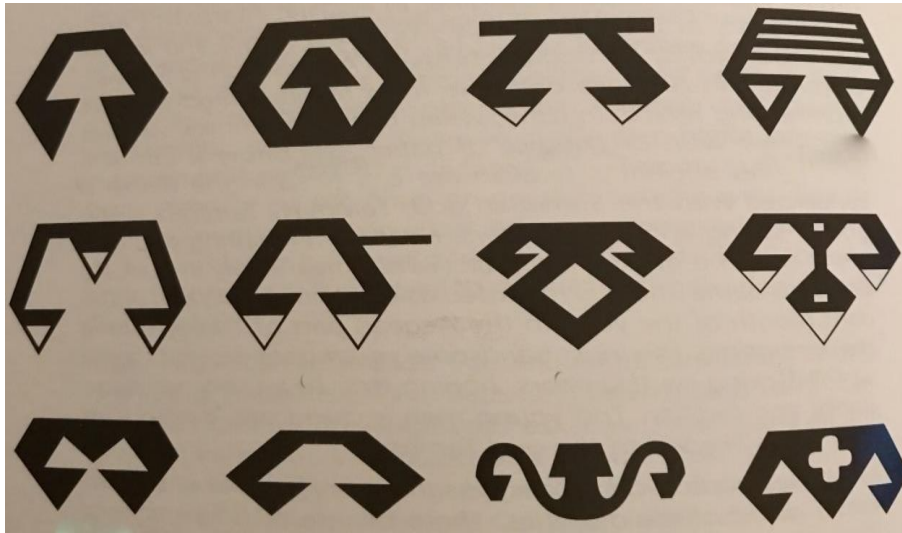
Resim 2.14. İliksiz kilim (Acar, 1982, s. 48)

2.8. Düz Dokumalarda Bulunan Motifler

2.8.1. Koçboynuzu Motifi

“Anadolu kültüründe, eli belinde motifinden sonra veya onunla birlikte kullanılan bir motiftir. Bereket, kahramanlık, güç ve kuvvet timsali olarak erkeklerle özdeşleşmiştir” (Eldener, 2011, s. 38).

“Koçboynuzu motifi koçun önden, yandan ve tepeden görünüşü spiral, hilal gibi şekillerde stilize ederek dokumalara aktarılmaktadır” (Erbek, 2002, s. 30).

Resim 2.15. Koçboynuzu motifinden örnekler (Erbek, 2002, s. 36)

2.8.2. İnsan Motifi

İnsan motifi ölümsüzlüğü anlatmaktadır. Anadolu dokumalarında rastlanan insan motifi daha çok çocukla ilgili olup, dokuyan kişinin erkek ve çocuk beklentisini veya gurbetteki sevgiliyi anlatmaktadır. İnsan, anlam olarak çok geniş bir alan ve evreni temsil etmektedir. İyilik, kötülük, olumlu ve olumsuzluk dünyasıdır (Eldener, 2011, s. 40).

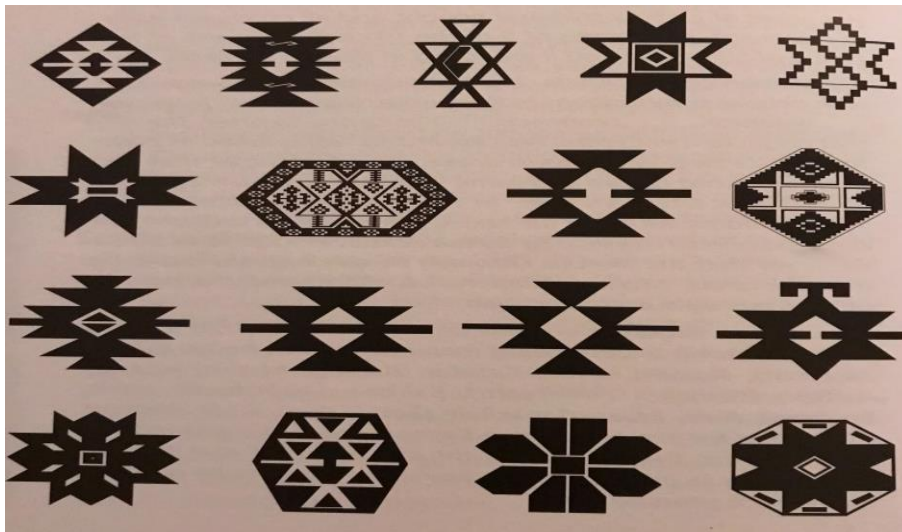
Resim 2.16. İnsan motifinden örnekler (Erbek, 2002, s. 65)

2.8.3. Yıldız Motifi

Anadolu'da toplumların inanışları yıldızlarla, insanlar arasında bir yazgı bağlantısı kurmaktadır.

Yıldız motifi iç içe geçmiş iki eşit kenar üçgenin birleşmesi ile oluşmaktadır. Bu motif haç ve sandıklı motifleri ile birleşerek bir bütünlük içermektedir. Bu bütünlük evreni simgelemektedir (Eldener, 2011, s. 46).

Anadolu'da kadınlar, yıldız motifinin çok fazla anlamı olduğuna ve her insanın bir yıldızı olup hayatta onlara yol gösterdiğini düşünerek bu inanışlarını kilime aktarmışlardır.

Resim 2.17. Yıldız motifinden örnekler (Erbek, 2002, s. 96)

2.8.4. Eli Belinde Motifi

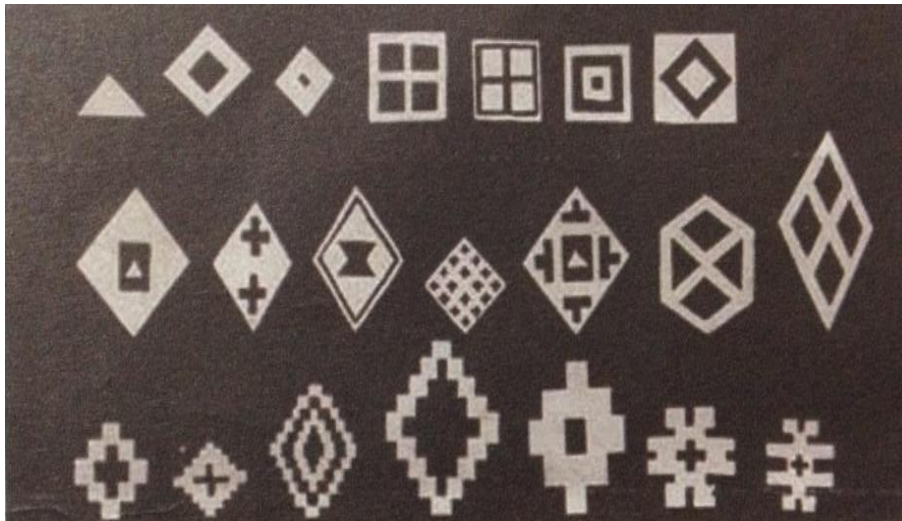
“Bu motif dişiliği simgelemektedir. Anadolu’da eli belinde motifi doğurganlık, bereket, kısmet, mutluluk uğur ve neşeyi içinde barındırmaktadır” (Eldener, 2011, s. 37).

Resim 2.18. Eli belinde motifinden örnekler (Erbek, 2002, s. 26)

2.8.5. Göz Motifi

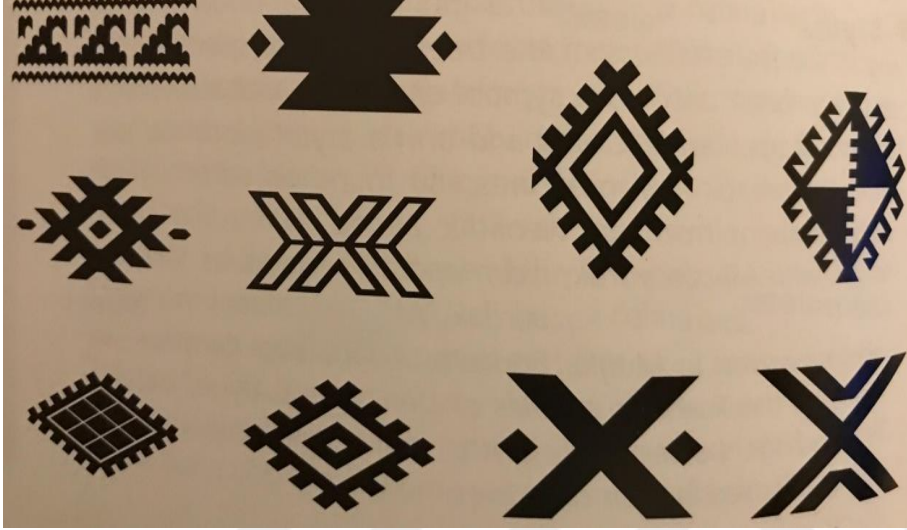
Geometrik üçgen motifi en basite indirgenmiş stilize göz formudur. Anadolu dokumalarında göz motifleri üçgenin yanında kare, eşkenar, dikdörtgen, haç, yıldız şekillerinin geometrik uygulamalarıdır. Bu motifler günlük yaşamda dokumalarda sıklıkla kullanılmaktadır. En sık görülen göz motifi dörde bölünmüş eş kenar dikdörtgen şeklindedir (Eldener, 2011, s. 51).

Resim 2.19. Göz motifinden örnekler (Eldener, 2011, s. 51)

2.8.6. Pıtrak Motifi

Pıtrak tarlalarda bulunan, dikenleriyle insanlara ve hayvanların tüyelerine yapışan bir bitkidir. Anadolu el sanatlarında kullanılan pıtrak motifi üzerindeki dikenleri ile kötü gözü uzaklaştırdığına inanan Anadolu insanı onu nazarlık motifi olarak kullanmıştır (Erbek, 2002, s. 108).

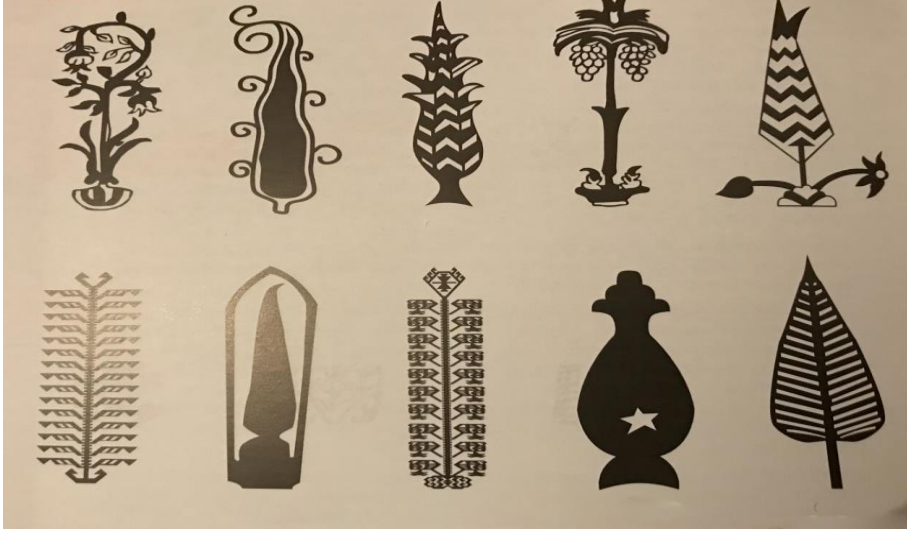

Resim 2.20. Pıtrak motifinden örnekler (Erbek, 2002, s. 110)

2.8.7. Hayat Ağacı Motifi

“Gelişim ve değişim göstererek evreni sembolize etmektedir. Evrenin üç elementini, toprağın derinine inen kökleri ile yeraltını, alt dalları ve gövdesi ile yeryüzünü, ışığa yükselen üst dalları ile de cenneti ve sonsuzluğu birleştiren bir inanıştır” (Eldener, 2011, s. 57).

Anadolu kadınları yaşamları boyunca bu motifleri kullanmışlardır.

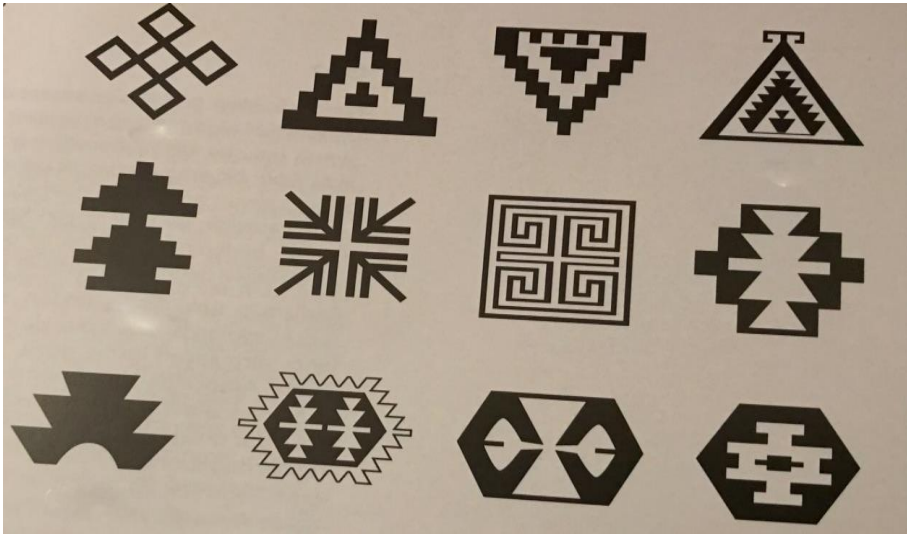

Resim 2.21. Hayat ağacı motifinden örnekler (Erbek, 2002, s. 170)

2.8.8. Muska (Nazarlık) Motifi

Muska (nazarlık) Anadolu kültüründe önemli bir yere sahiptir.

Nazar değmeden önce yapılan uygulamaların en önemlilerinden olan nazarlık ve muska taşıma geleneği çok yaygındır. Nazarlık, halk inancına göre onu taşıyan kişinin üzerine hastalık veya onu bulunduğu fenalıktan kurtarmaya yardımcı olduğuna inanılır (Erbek, 2002, s. 122).

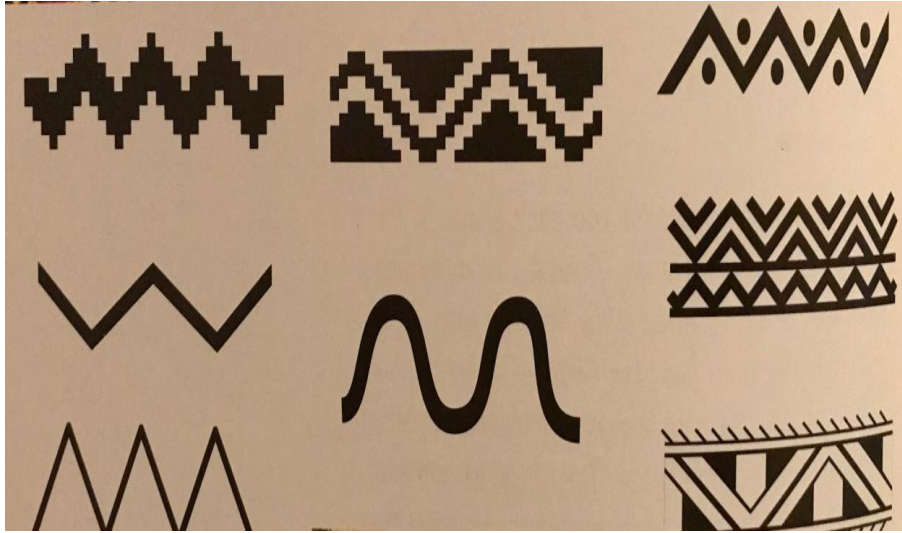
Resim 2.22. Muska (nazarlık) motifinden örnekler (Erbek, 2002, s. 127)

2.8.9. Su Yolu Motifi

Anadolu'da su motifi kilim dokumalarda da yerini almıştır. Bereketi, bolluğu, hayatın devamlılığını simgelemektedir.

Orta Asya Türklerinin yaradılış efsanelerinde karadan (topraktan) ve insandan önce yaratılan unsurun su olduğu kabul edilmektedir (Uraz, 1994, s. 16).

Dokumalarda özellikle bordürlerde kullanılan kenar suları, soyut, geometrik, cennet ve ölümden sonra yaşam inancını da simgelemektedir.

Resim 2.23. Su yolu motifinden örnekler (Erbek, 2002, s. 106)

2.8.10. Kuş Motifi

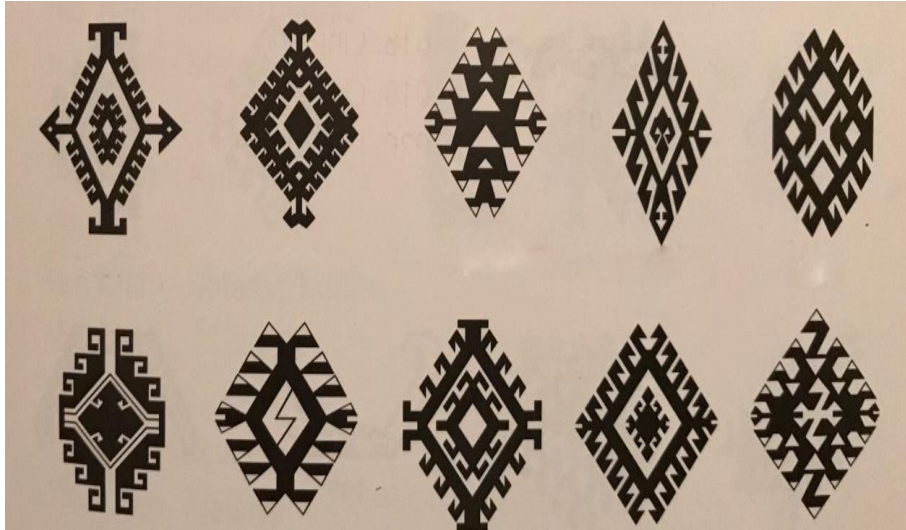
Kuş motiflerinin değişik anlamları vardır. Kartal, şahin ve doğan gibi avcı kuşlar gücü simgelemektedir. Kuşlar aynı zamanda uzun ömrü simgelerler. Başından beri insanlar, hayvanları taklit ederek motifleri dokumalarında kullanarak onlara karşı daha güçlü olduklarını varsaymaktadırlar (Eldener, 2011, s. 59).

Resim 2.24. Kuş motifinden örnekler (Erbek, 2002, s. 198)

2.8.11. Ejder Motifi

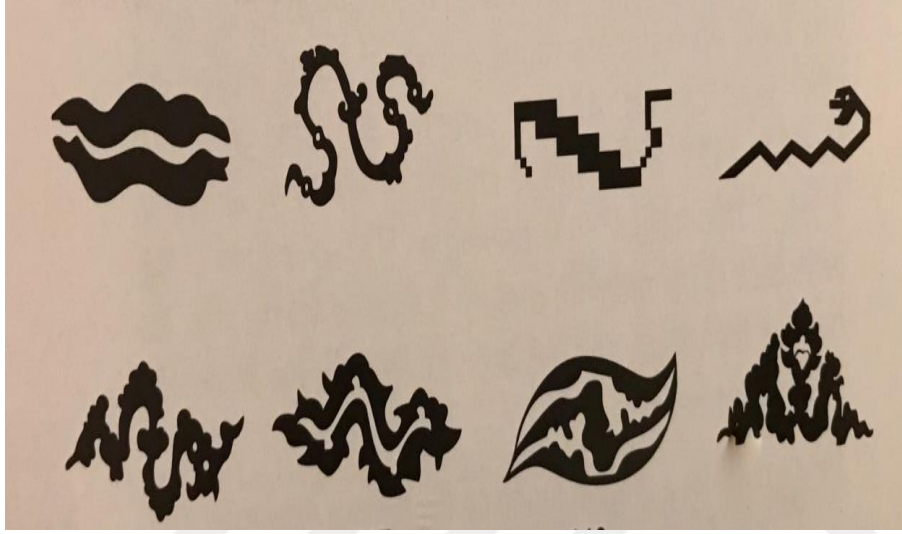
“Anadolu kültüründe ejderin yeri çok eskilere dayanmaktadır. Dokumalarda kullanılan ejder, aslan ayaklı, yılanbaşı ve birçok hayvandan alıntılar yapılarak tasarlanmıştır. Hazineserin ve gizliliklerin bekçisi olarak düşünülmektedir. Büyük yılan olarak da anılmaktadır. Bu nedenle yılan motifleriyle paraleldir” (Eldener, 2011, s. 55).

Resim 2.25. Ejder motifinden örnekler (Erbek, 2002, s. 151)

2.8.12. Yılan Motifi

“Türklerde yılan motifi, çok eskilere dayanmaktadır. Türklerde yılan, kutsal bir yaratıktır. İyiliğin ve hayatın temini için yeryüzüne gönderildiğinden, hayatı devam ettirecek olan kişi-aile-ocak koruyucusudur. Ocağın sönmemesine, aileye bir fenalık gelmesini engeller” (Ergüder, 2009, s. 130).

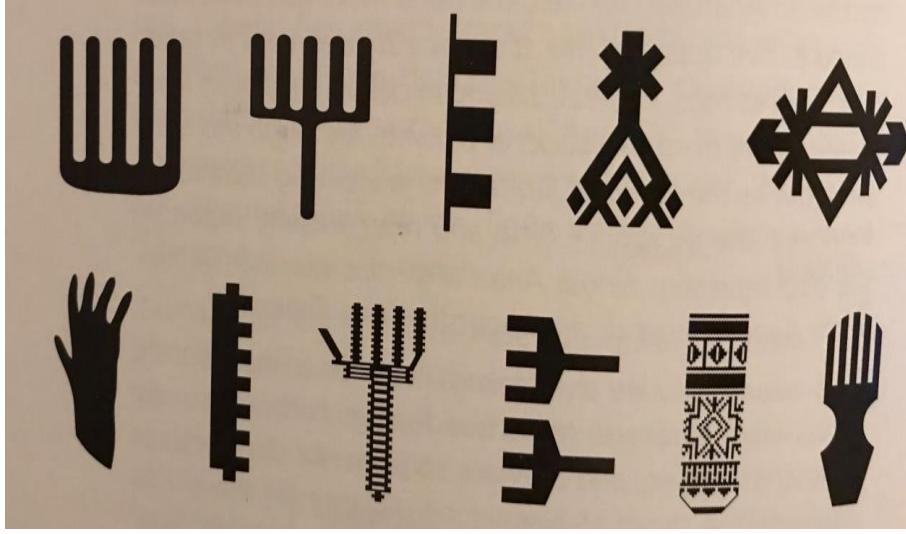
Resim 2.26. Yılan motifinden örnekler (Erbek, 2002, s. 150)

2.8.13. El-Parmak, Tarak Motifi

“İnsanı, hayvandan ayıran yaratıcı güç eldir. Tarih boyunca ellerin ve parmakların kullanımı arttıkça insanoğlu daha da uygarlaşmıştır” (Eldener, 2011, s. 49).

El motifi dokumalarda genellikle bütün olarak yer almaktadır. Bazı örneklerinde ise, parmakları ifade eden sular şeklinde de dokuma yapılmaktadır.

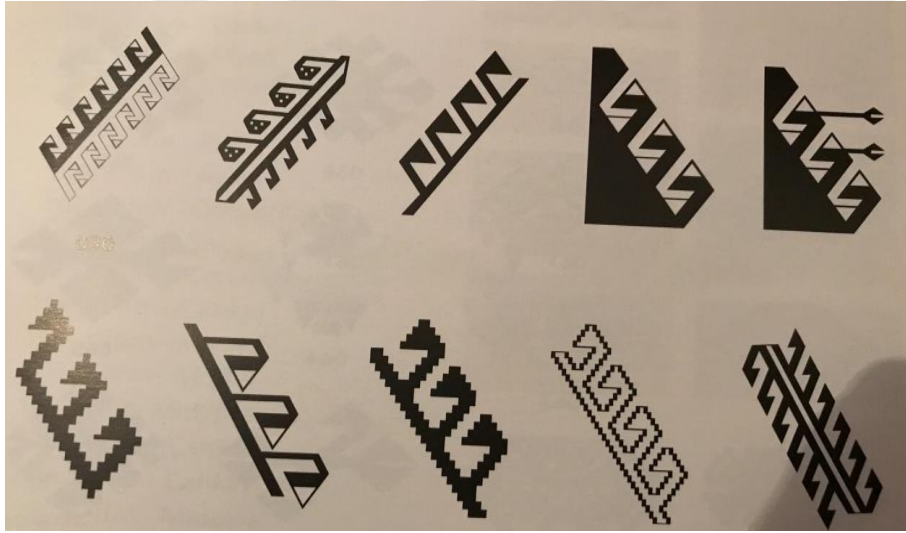
Tarak motifi ise çoğu zaman el motifi ile iç içe girmiş, şekil benzerliği nedeniyle birbirleriyle karıştırılmıştır.

Resim 2.27. El-parmak, tarak motifiinden örnekler (Erbek, 2002, s. 116)

2.8.14. Kurtağzı, Kurtizi, Kurtayağı Motifi

Genel olarak korku, korunma ve iyimserlik amacıyla dokunan bu motifler, dokumalarda kenar suyu olarak yer almaktadır.

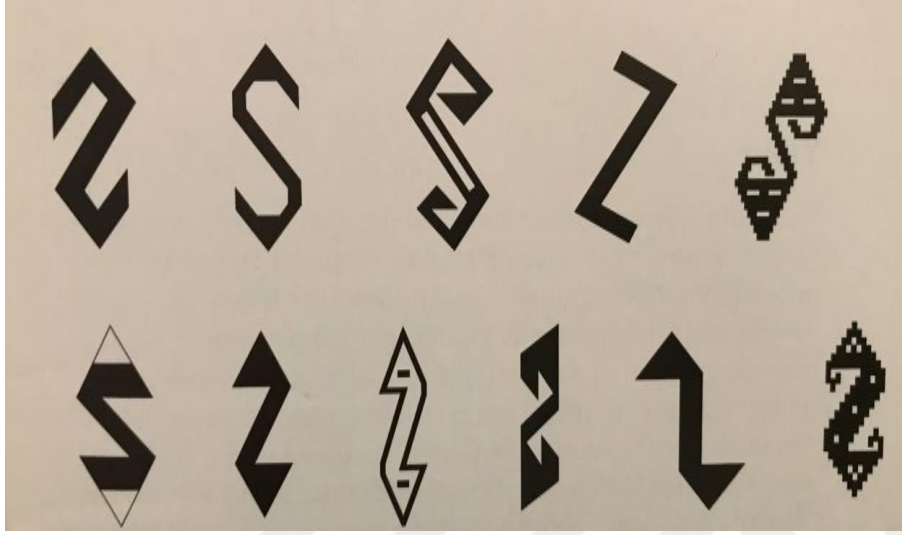
Resim 2.28. Kurtağzı, kurtizi, kurtayağı, motifinden örnekler (Erbek, 2002, s. 161)

2.8.15. Çengel Motifi

“Anadolu’da çengel motifi hemen hemen bütün kilimlerde kullanılmıştır. Kötü gözün etkisini yok etmek isteği ile kullanıldığı gibi, dişi ve eril kavramlar arasında bir köprü

olarak varsayılmaktadır. Kadın, erkek; dağ-vadi; deniz-dalga; rüzgar-su gibi zıt kavramları ifade etmektedir” (Eldener, 2011, s. 53).

Kilim dokumalarda, çengel motifi yatay ve dikey olarak bordürlerde, bazen de diğer motiflerle birlikte kullanılmaktadır.

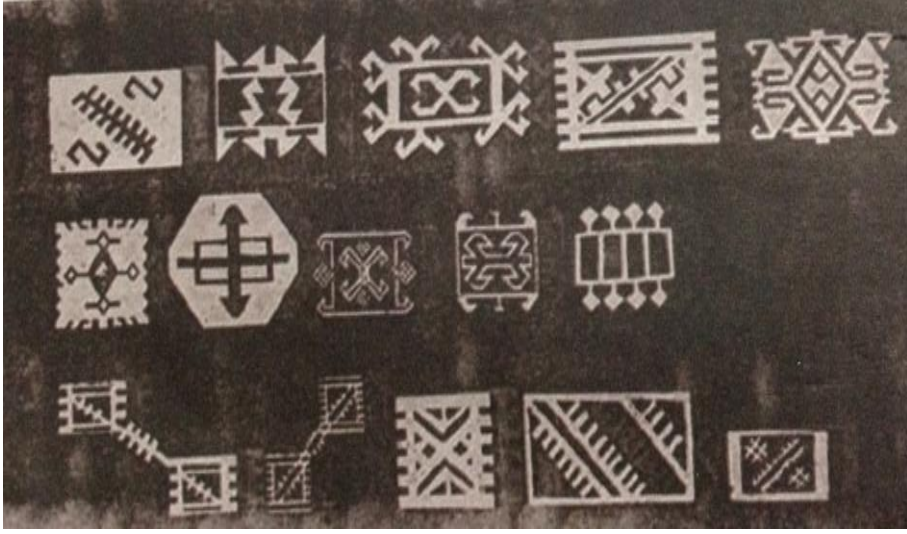

Resim 2.29. Çengel motifinden örnekler (Erbek, 2002, s. 141)

2.8.16. Sandıklı Motifi

Anadolu kilim dokumalarında sandıklı motifi bir anlam ifade etmek için kullanılmaktadır. Bu ifadeler evlilik ve bebek isteği anlamına gelmektedir.

Anadolu kadını, doğum ve neslin devamını sürdürmek için bu motifi dokumalarda kullanmışlardır.

Resim 2.30. Sandıklı motifinden örnekler (Eldener, 2011, s. 44)

2.8.17. Haç Motifi

“Bu motif, basit olarak yatay ve dikey iki çizginin kesişmesinden oluşmaktadır. Haç motifinin dört ayrı yönü işaret edişi, kötü bakışları dört parçaya bölüp dört ayrı yöne savurduğu düşünülmektedir” (Eldener, 2011, s. 52).

Anadolu’da bu motif, kötü bakışlardan yaşamı koruma olarak kilim dokumalarda kullanılmıştır.

Resim 2.31. Haç motifiinden örnekler (Erbek, 2002, s. 136)

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada, tarama modeline dayalı betimsel yöntem kullanılmıştır.

Araştırma kapsamında; kilim ile ilgili genel bilgiler verildikten sonra, Ankara Etnografya Müzesinde araştırılma kapsamına alınan kilim örneklerinin müzeye geliş şekli, kullanım alanı, hammaddeleri ve dokuma tekniği envanter bilgilerine göre, motif, bezeme ve renk özellikleri araştırmacı tarafından belirlenerek hazırlanmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Ankara Etnografya Müzesinde bulunan kilimler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, Ankara Etnografya Müzesinde bulunan dokuma özellikleri bakımından üzerinde incelenmeye uygun olan 42 adet kilimin özellikleri oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Tekniği

Konu ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. Araştırma konusu ile ilgili yazılı kaynaklar ve elektronik ortamdan alınan bilgiler değerlendirilmiştir. Araştırmada, Ankara Etnografya Müzesinde bulunan kilim örneklerinin müzeye geliş şekli, kullanım alanı, hammaddeleri, tekniği envanter bilgileri doğrultusunda, motif, bezeme türü ve renkleri incelenerek bilgi formları düzenlenmiştir. Kilimlerin çizimleri bilgisayarda autocad programında yapılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırmada elde edilecek verilerin analizi aşağıda sıralanan yöntemlerle yapılmıştır.

1. Literatür taramasından elde edilen bilgiler kapsamında araştırmanın kavramsal çerçevesi oluşturulmuştur.
2. Araştırmanın amacı doğrultusunda hazırlanan, gözlem formlarından elde edilen sonuçlar toplanarak müzeye geliş şekli, kullanım alanı, kullanılan hammadde, teknik, bezeme, motif ve renk özellikleri bilgi formunda sunulmuştur.

3. Araştırmanın amacı doğrultusunda hazırlanan ürün bilgi formlarından elde edilen verilerin yüzde hesapları değerlendirilmiştir.
4. Araştırma kapsamına alınan 42 adet kilim örneklerinin desen çizimleri oluşturulmuştur.
5. Bilgi formundan elde edilen bilgiler tablolar halinde düzenlenmiş ve ulaşılan veriler yorumlanmıştır.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Kilim Örneklerine Ait Bilgi Formları

Bu bölümde Ankara Etnografya Müzesinde bulunan 42 adet düz dokuma kilime ait oluşturulan bilgi formları, desen çizimleri ile bilgi formlarından elde edilen verilerin analizi ve yorumu yer almaktadır.

BİLGİ FORMU 1

Resim 4.1. Örnek no: 1

Envanter No : 6494

Kullanım Alanı : Yer yaygısı

Dokuma Tekniği : Düz dokuma

Müzeeye Geliş Şekli : Devir

Ürünün Durumu : Yıpranmış ve renkler solmuştur.

Ürünün Boyutları

Eni : 162 cm

Boyu : 393 cm

Kullanılan Hammadde

Çözüğü : Yün

Atkı : Yün

Kullanılan Renkler : Mavi, bordo, haki, siyah, beyaz

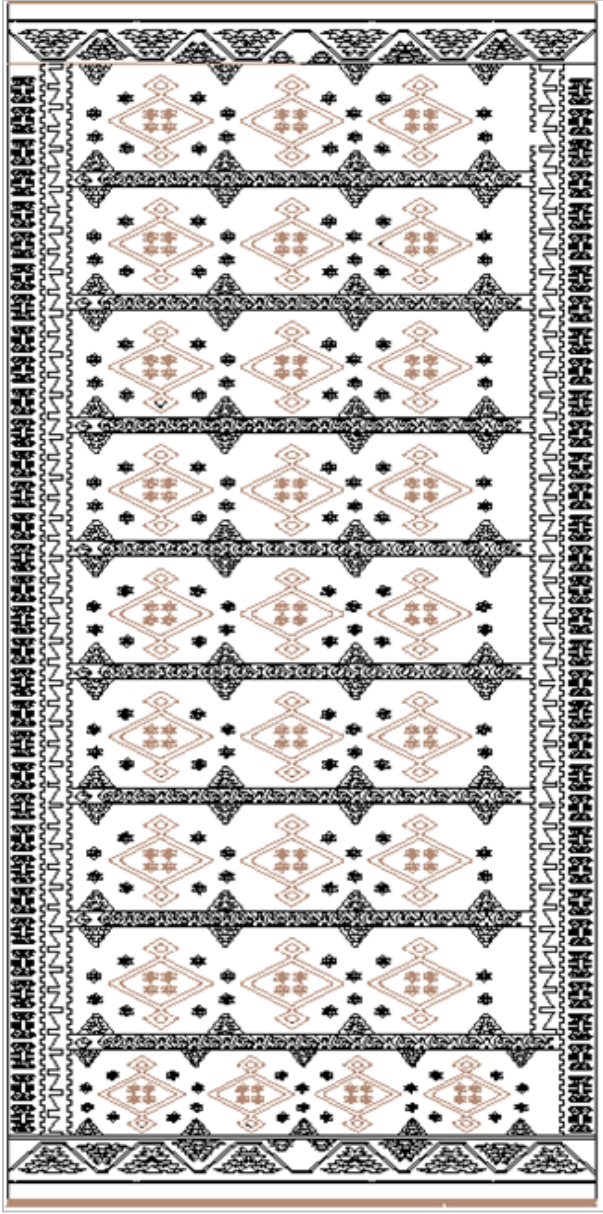
Kullanılan Motifler

Geometrik : Yıldız, üçgen, çizgi

Sembolik : Çengel, su yolu

Nesneli : Saç bağı

Kompozisyon : Dokuz bölmeden oluşan bir kilimdir. Birbirini takip eden bölmelerin içine motifler yan yana sıralanmıştır. Dikdörtgen formudur. Çift bordürlü olup bordürlerde motifler sıralı bir şekilde yerleştirilmiştir.

Resim 4.2. Örnek no:1 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 2

Resim 4.3. Örnek no: 2

Envanter No : 6506

Kullanım Alanı : Yer yaygısı

Dokuma Tekniği : Düz dokuma

Müze Geliş Şekli : Devir

Ürünün Durumu : Sağlam durumdadır.

Ürünün Boyutları

Eni : 206 cm

Boyu : 486 cm

Kullanılan Hammadde

Çözüğü : Yün

Atkı : Yün

Kullanılan Renkler : Toprak, pembe, mavi, beyaz, lacivert, yeşil, kırmızı, kahverengi, sarı

Bezeme Türleri

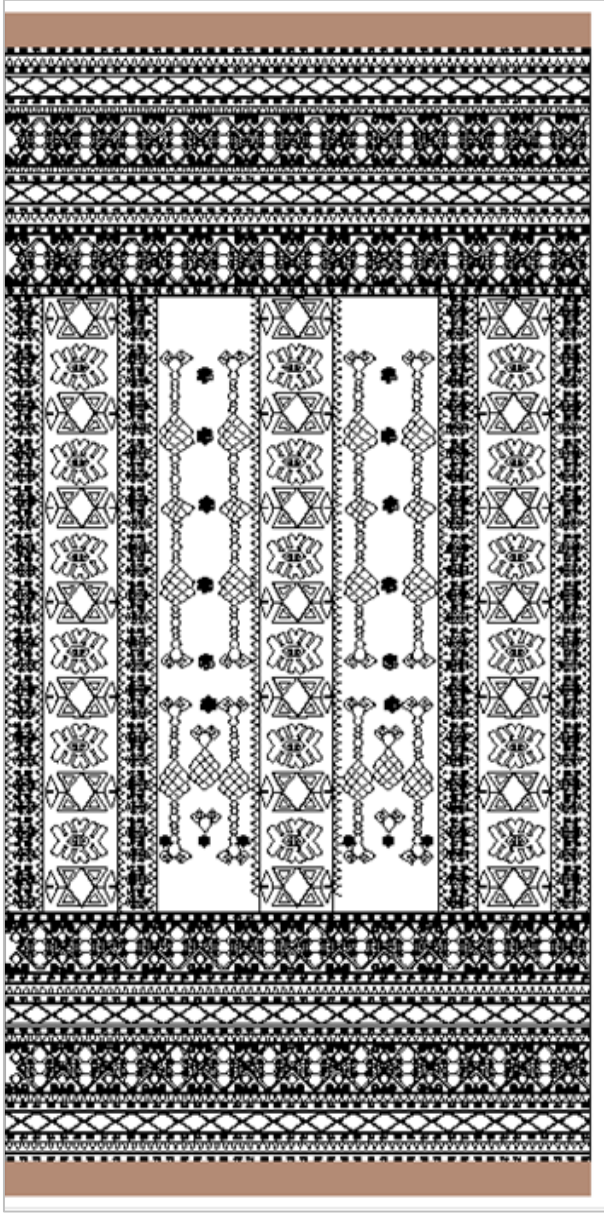
Geometrik : Baklava, yıldız, çizgi

Figürlü : Göz

Bitkisel : Çiçek

Sembolik : Haç, muska

Kompozisyon : Dikdörtgen formudur. Zemin tek renklidir. Kilim iki parça halinde dokunmuş olup, ortadan birleştirilmiştir. Kilimin ortasındaki motifler dikey olarak yerleştirilmiştir. Kilimin alt ve üst başlarındaki motifler yatay ve birbirinin tekrarı ile oluşturulmuştur.

Resim 4.4. Örnek no:2 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 3

Resim 4.5. Örnek no: 3

Envanter No : 6509

Müze Geliş Şekli : Devir

Kullanım Alanı : Yer yaygısı

Dokuma Tekniği : Düz dokuma

Ürünün Durumu : Yırtıklar vardır.

Ürünün Boyutları

Eni : 166 cm

Boyu : 330 cm

Kullanılan Hammadde

Çözüğü : Pamuk

Atkı : Yün

Kullanılan Renkler : Siyah, kahverengi, mavi, turuncu, beyaz

Bezeme Türleri

Geometrik : Eşkenar dörtgen, Çizgi

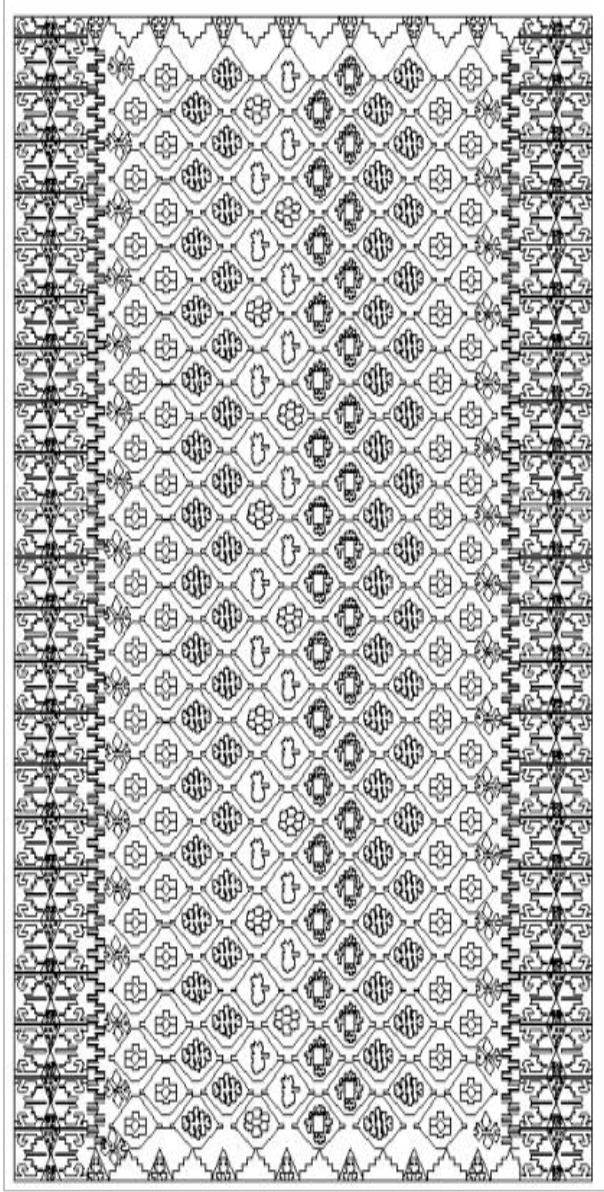
Bitkisel : Çiçek

Figürlü : Göz, koçboynuzu, kurtağzı

Nesneli : Tarak

Kompozisyon : Bu kilim serpmeye desen denilen bir uygulamayla yapılmıştır.

Dikdörtgen formudur. Tek bordürlü olup bordürlerde motifler birbirinin tekrarı bir şekilde dikey olarak oluşturulmuştur. Kilimin orta kısmına eşkenar dörtgenler eşit bir şekilde hem yan hem boy olacak şekilde yerleştirilmiş ve motifler birbirini tekrar etmiştir.

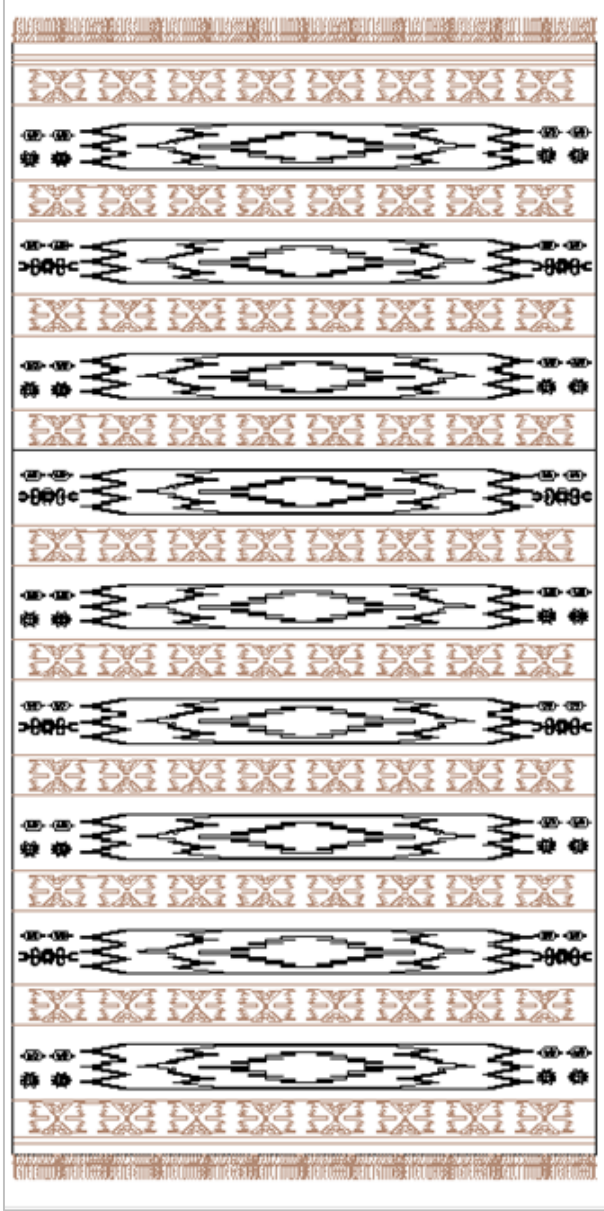
Resim 4.6. Örnek no: 3 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 4

Resim 4.7. Örnek no: 4

Envanter No	: 6531
Kullanım Alanı	: Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	: Düz dokuma
Müze Geliş Şekli	: Devir
Ürünün Durumu	: Yer yer yırtıkları vardır.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 183 cm
Boyu	: 372 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözü	: Pamuk
Atkı	: Yün
Kullanılan Renkler	: Krem rengi, kırmızı, fıstık yeşili, sarı, kahverengi, pembe, mavi, beyaz
Bezeme Türleri	
Geometrik	: Çizgi, yıldız
Figürlü	: Koçboynuzu, kurtağzı
Sembolik	: Çengel
Bitkisel	: Pıtrak
Kompozisyon	: Motifler dikey ekseninde oluşturulmuştur. Sürekliliği işaret eden bir kilimdir. Her sıra bir motifin tekrarı ile oluşmuştur. Motifler ilk sırada birbirini tekrar etmiştir ikinci sırada ise ortada tek bir motif kenarlarında ise farklı motifler yerleştirilmiştir.

Resim 4.8. Örnek no: 4 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 5

Resim 4.9. Örnek no : 5

Envanter No : 6538

Kullanım Alanı : Yer yaygısı

Dokuma Tekniği : Düz dokuma

Müze Geliş Şekli : Devir

Ürünün Durumu : Renkleri solmuştur.

Ürünün Boyutları

Eni : 158 cm

Boyu : 381 cm

Kullanılan Hammadde

Çözüğü : Pamuk

Atkı : Yün

Kullanılan Renkler : Sarı, beyaz, yeşil, kırmızı, kahverengi, lacivert

Bezeme Türleri

Geometrik : Çizgi

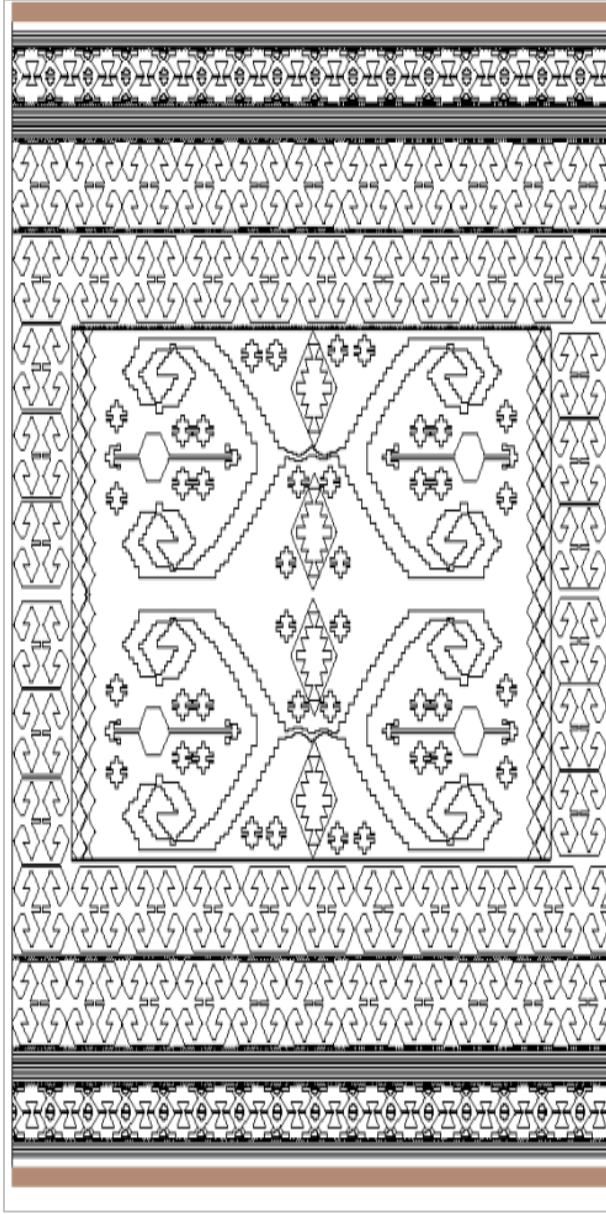
Figürlü : Koçboynuzu, eli belinde

Sembolik : Bukağı

Nesneli : Saç bağı

Bitkisel : Pıtrak

Kompozisyon : Üç parça halinde dokunup, birleştirilen bir kilimdir. Bordürde motif simetrik bir şekilde yan yana sıralanmıştır. Ortada tek bir motif olup, enine bir şekilde oluşturulmuştur. Uzun bordürler sonradan dikilerek birleştirilmiştir.

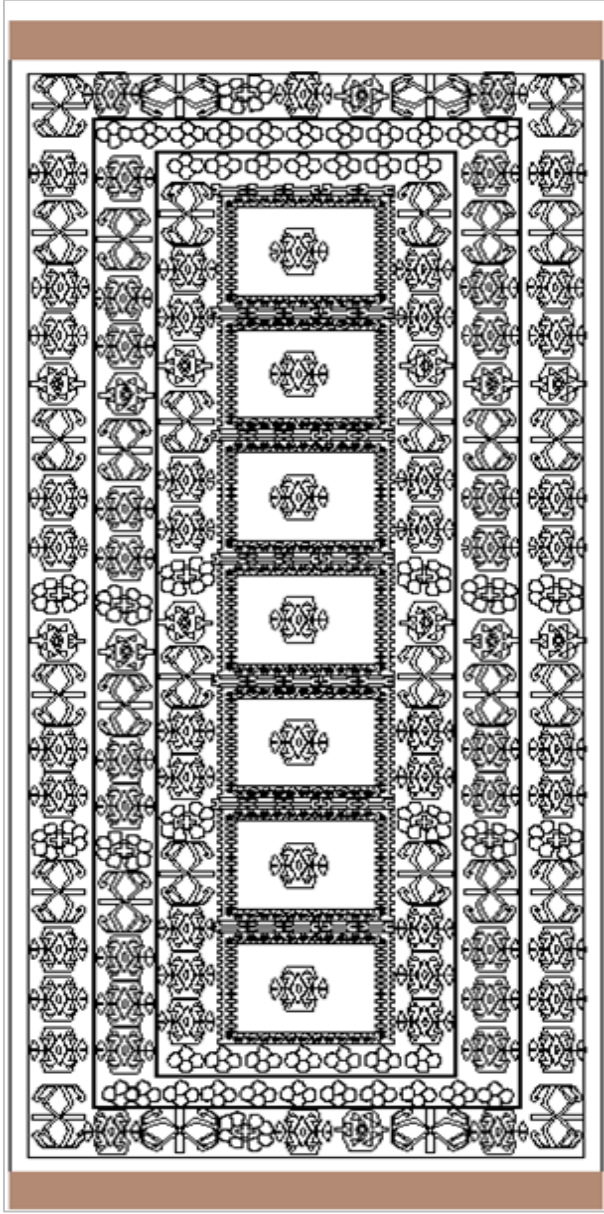
Resim 4.10. Örnek no: 5 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 6

Resim 4.11. Örnek no : 6

Envanter No	: 6541
Kullanım Alanı	: Seccade
Dokuma Tekniği	: Düz dokuma
Müze Geliş Şekli	: Devir
Ürünün Durumu	: Sağlam durumdadır.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 103 cm
Boyu	: 195 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözü	: Yün
Atkı	: Yün
Kullanılan Renkler	: Kırmızı, sarı, yeşil, beyaz, turuncu, lacivert
Bezeme Türleri	
Geometrik	: Sandıklı
Figürlü	: Eli belinde, koçboynuzu, kurtağzı
Nesneli	: Tarak
Kompozisyon	: Dikdörtgen formludur. Ortasında yedi tane kare üstü üste yerleştirilmiştir. Karelerin her birine tek bir motif yerleştirilmiştir. Üç bordürlü olup, bordürlere motifler sıralı bir şekilde oluşturulmuştur.

Resim 4.12. Örnek no: 6 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 7

Resim 4.13. Örnek no: 7

Envanter No : 7724

Kullanım Alanı : Seccade

Dokuma Tekniği : Zili

Müze Geliş Şekli : Devir

Ürünün Durumu : Her tarafında yırtıklar vardır.

Ürünün Boyutları

Eni : 51 cm

Boyu : 107 cm

Kullanılan Hammadde

Çözü : Yün

Atkı : Yün

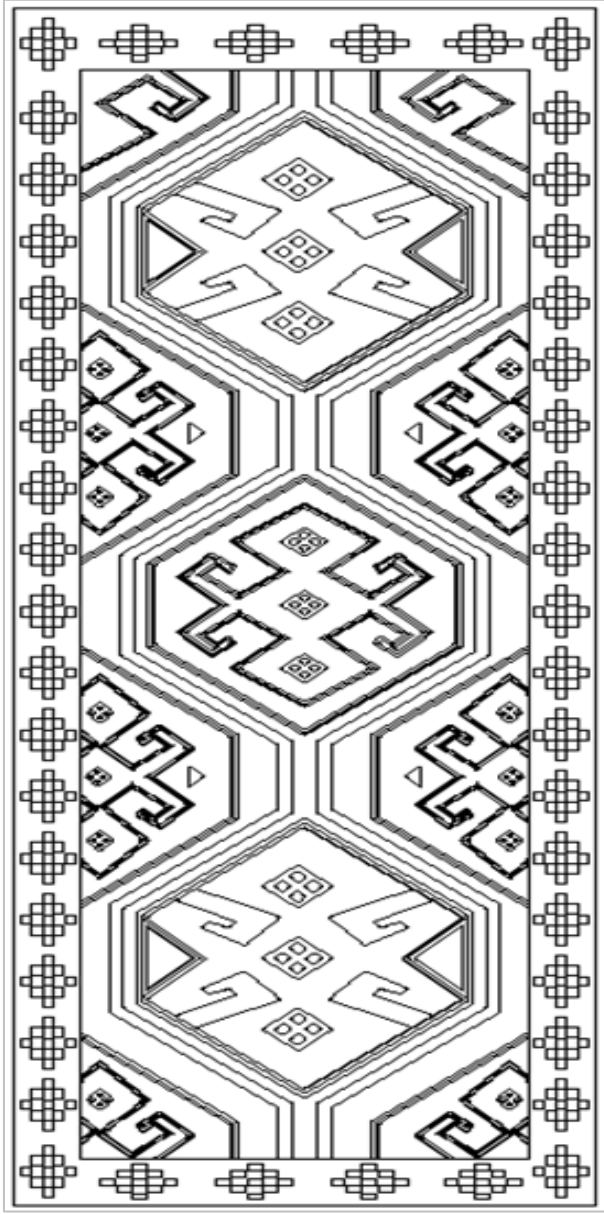
Kullanılan Renkler : Beyaz, Siyah, Sarı, Kırmızı

Bezeme Türleri

Geometrik : Baklava

Figürlü : Koçboynuzu, göz

Kompozisyon : Bu kilim önce düz dokunmuş olup, zili tekniği uygulanarak yapılmıştır. Dikdörtgen formudur. Tek bordürlüdür. Ortadaki altıgenin içerisinde motifler yer almıştır. Bordürdeki tek bir motif birbirini tekrar etmektedir.

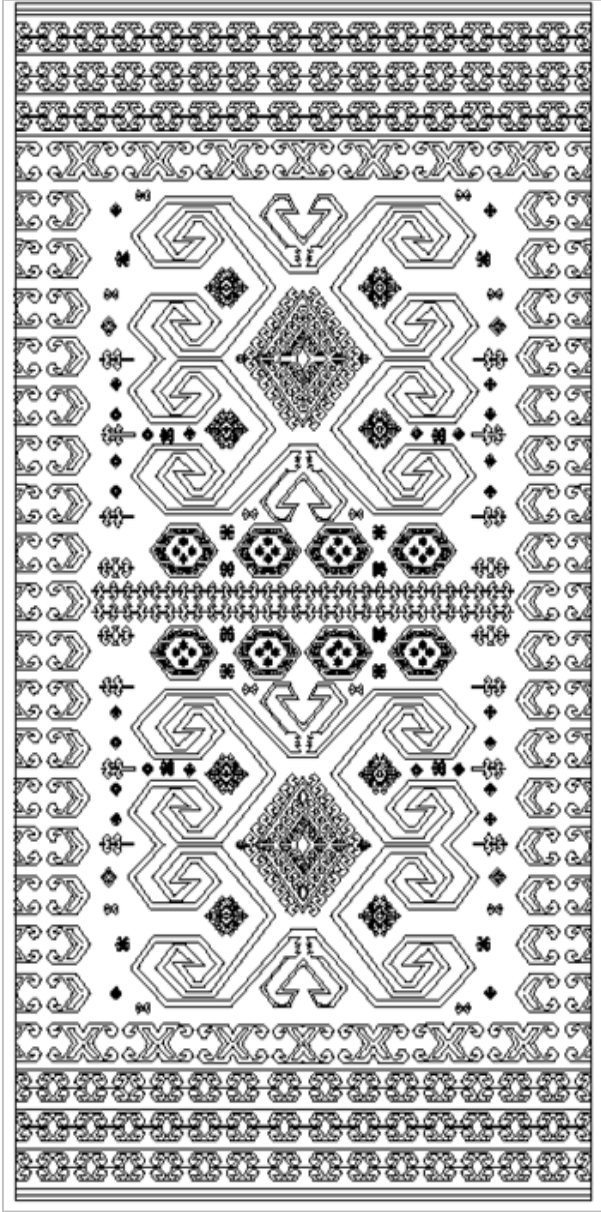
Resim 4.14. Örnek no: 7 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 8

Resim 4.15. Örnek no: 8

Envanter No	: 9207
Kullanım Alanı	: Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	: Düz dokuma
Müzeeye Geliş Şekli	: Devir
Ürünün Durumu	: Çok yıpranmış olup parça halindedir.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 95 cm
Boyu	: 190 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözüğü	: Yün
Atkı	: Yün
Kullanılan Renkler	: Yeşil, beyaz, siyah, lacivert, kırmızı
Bezeme Türleri	
Figürlü	: Koçboynuzu, eli belinde, kurtağzı
Bitkisel	: Pıtrak
Kompozisyon	: İlk üç sırası yatay ekseninde aynı motifin tekrarı ile oluşturulmuştur. Merkezindeki motif dikey eksenli olarak yerleştirilmiştir. Zeminde tek bir motif etrafında ise birden fazla motiflere yer verilmiştir.

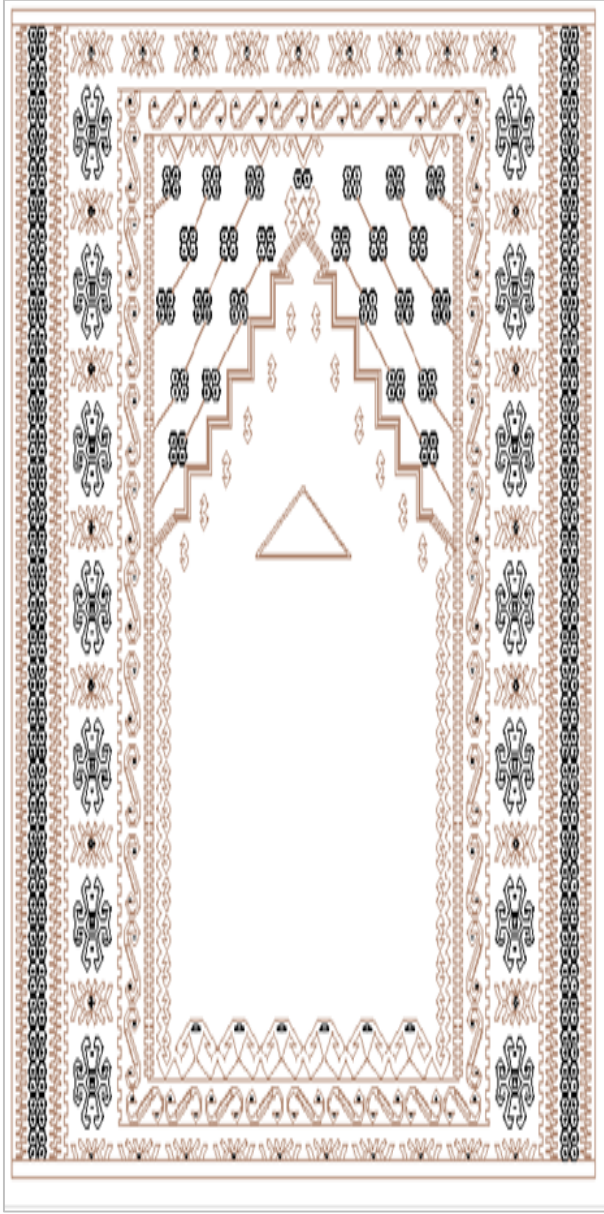
Resim 4.16. Örnek no: 8 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 9

Resim 4.17. Örnek no : 9

Envanter No	: 9874
Kullanım Alanı	: Seccade
Dokuma Tekniği	: Düz dokuma
Müze Geliş Şekli	: Devir
Ürünün Durumu	: Çok yıpranmış olup, tek kenarı yırtılmıştır.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 125 cm
Boyu	: 165 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözü	: Yün
Atkı	: Yün
Kullanılan Renkler	: Ördəkbaşı yeşili, yeşil, kırmızı, beyaz, siyah, lacivert
Bezeme Türleri	
Figürlü	: Göz, koçboynuzu
Sembolik	: Çengel
Kompozisyon	: Yüksek mihraplıdır. Mihrabın ortasında tarih bulunmaktadır.
	Kenarlardaki motifler birbirini takip ederek yan yana eşit aralıklarla oluşturulmuştur.

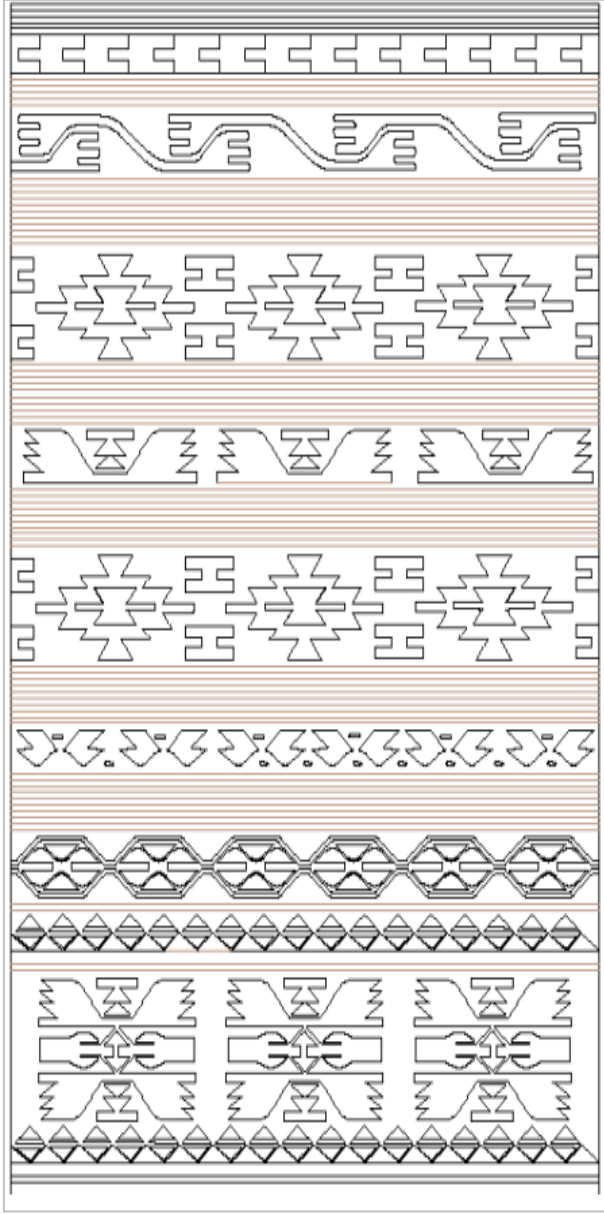
Resim 4.18. Örnek no: 9 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 10

Resim 4.19. Örnek no: 10

Envanter No	: 14328
Kullanım Alanı	: Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	: Düz dokuma
Müze Geliş Şekli	: Satın alma
Ürünün Durumu	: Saçaklarda kopmalar vardır.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 59 cm
Boyu	: 88 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözüde	: Pamuk
Atkıda	: Yün
Kullanılan Renkler	: Kırmızı, yeşil, sarı, beyaz, siyah
Bezeme Türleri	
Geometrik	: Yıldız, çizgi, üçgen
Figürlü	: Kurtağzı, ejder
Nesneli	: El- parmak,
Sembolik	: Aile
Kompozisyon	: Yatay şekilde düz şeritler halinde dokunmuş olup, her sırada farklı bir motif bulunmaktadır. Motifler yatay ekseninde birbirinin tekrarı ile oluşturulmuştur.

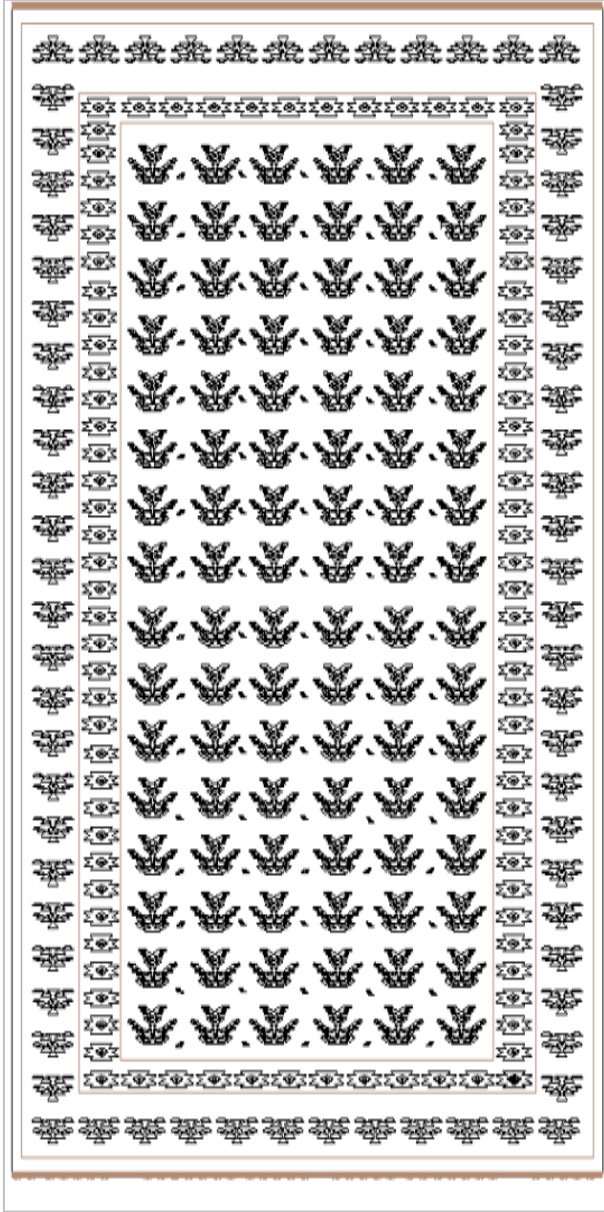
Resim 4.20. Örnek no: 10 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 11

Resim 4.21. Örnek no: 11

Envanter No	: 14470
Kullanım Alanı	: Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	: Düz dokuma
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın alma
Ürünün Türü	: Yer örtüsü
Ürünün Durumu	: Sağlam durumdadır.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 310 cm
Boyu	: 400 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözüğü	: Pamuk
Atkı	: Yün
Kullanılan Renkler	: Lacivert, mor, yeşil, kırmızı
Bezeme Türleri	
Geometrik	: Yıldız
Figürlü	: Kuş
Kompozisyon	: Motifler sıralı şekilde oluşturulmuştur. İki bordürlüdür.
	Bordürlerde motifler yatay ve dikey olarak yan yana eşit aralıklarla yerleştirilmiştir.
	Yüzeyi tamamen tek bir motifin tekrarı ile tamamlanmıştır.

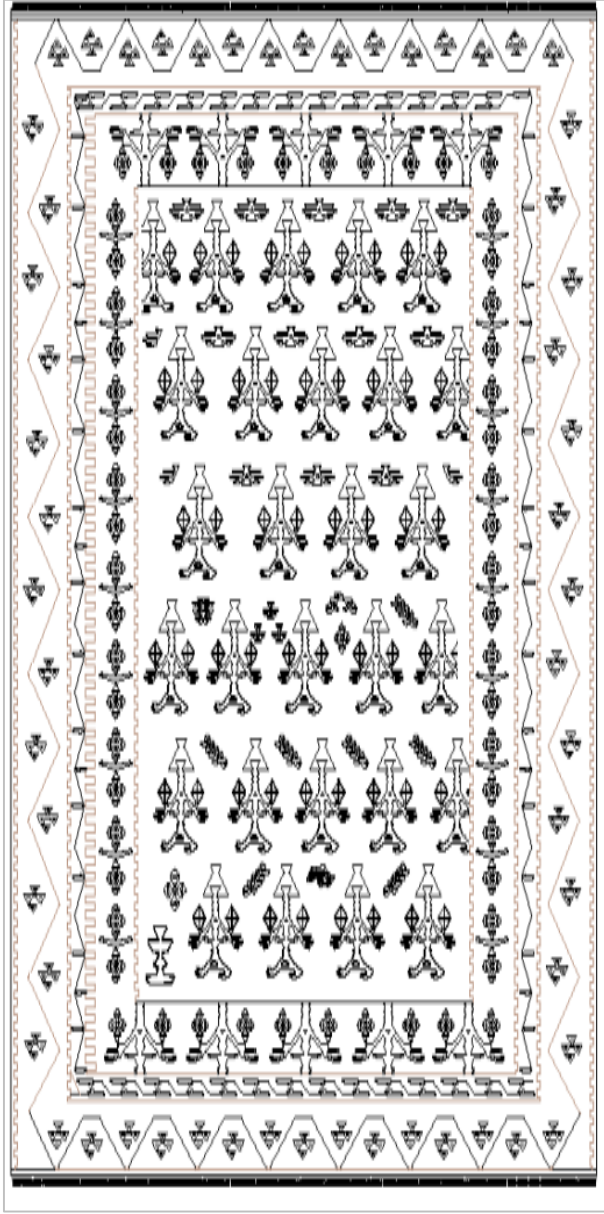
Resim 4.22. Örnek no: 11 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 12

Resim 4.23. Örnek no: 12

Envanter No	: 16349
Kullanım Alanı	: Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	: Düz dokuma
Müze Geliş Şekli	: Satın alma
Ürünün Durumu	: Yüzeyinde küçük yırtıklar olup, kenarlarda kopmalar vardır.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 268 cm
Boyu	: 185 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözü	: Pamuk
Atkı	: Yün
Kullanılan Renkler	: Beyaz, lacivert, kırmızı, bordo
Bezeme Türleri	
Figürlü	: Kuş motifi
Nesneli	: Tarak
Sembolik	: Su yolu
Kompozisyon	: Üç bordürlüdür. İlk bordürlerdeki motifler birbirine çapraz gelecek şekilde yatay ve dikey olarak yerleştirilmiştir. Yüzeyi tamamen tek bir motifin tekrarı ile tamamlanmıştır.

Resim 4.24. Örnek no: 12 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 13

Resim 4.25. Örnek no: 13

Envanter No : 18657
Kullanım Alanı : Yer yaygısı
Dokuma Tekniği : Düz dokuma
Müzeeye Geliş Şekli : Satın alma
Ürünün Durumu : Renklerinde solma, saçaklarda kopmalar vardır. Orta kısmı ezik ve yırtıktır.

Ürünün Boyutları

Eni : 156 cm

Boyu : 235 cm

Kullanılan Hammadde

Çözüğü : Yün

Atkı : Yün

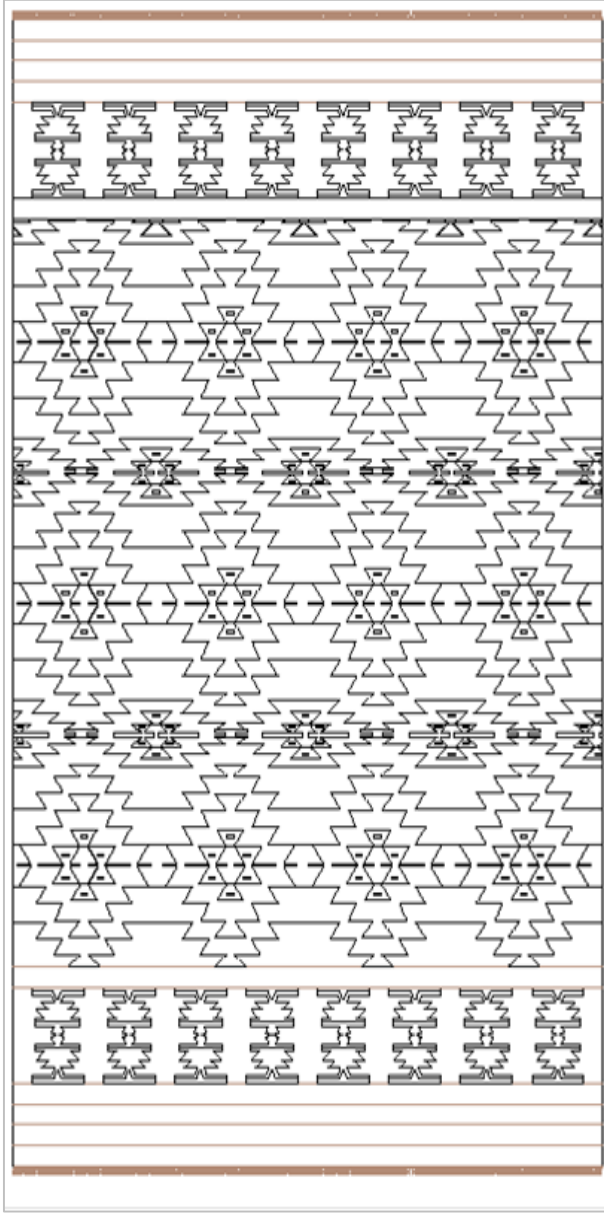
Kullanılan Renkler : Yeşil, siyah, sarı, beyaz, eflatun, pembe

Bezeme Türleri

Geometrik : Yıldız

Figürlü : İnsan

Kompozisyon : Desenler yatay olarak dokunmuştur. Dört parçadan oluşan bir kilimdir. Her parçası aynı olup, birbirini tekrar eden iki farklı motiften meydana gelerek oluşturulmuştur. Aynı şekilde diğer parçalarda dokunup birbirine eklenmiştir.

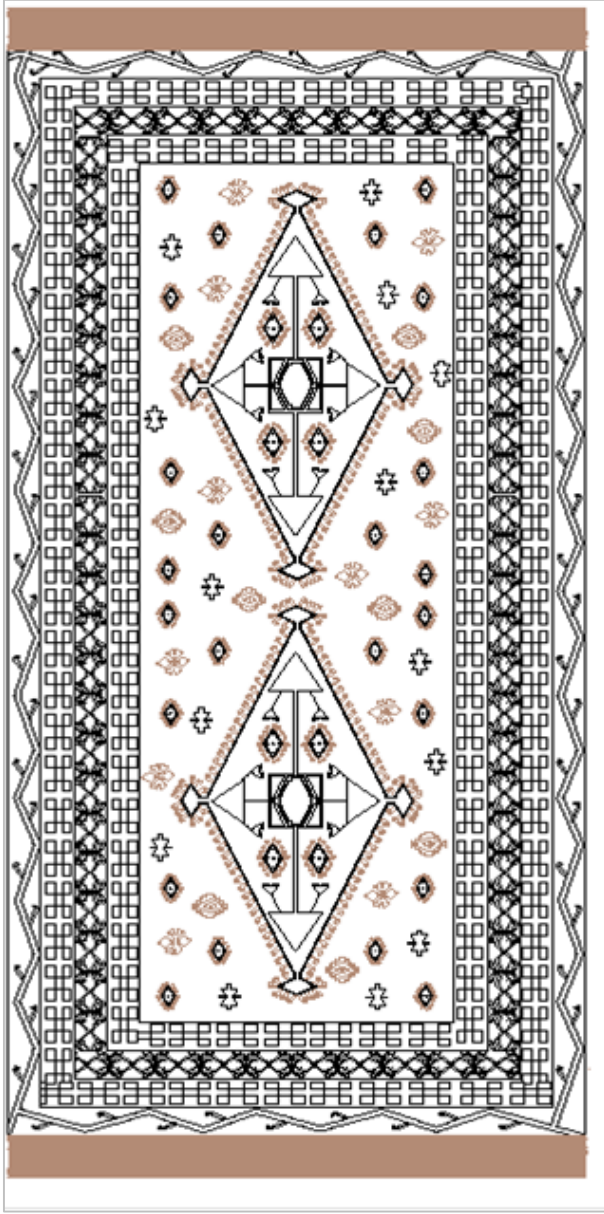
Resim 4.26. Örnek no: 13 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 14

Resim 4.27. Örnek no: 14

Envanter No	: 18662
Kullanım Alanı	: Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	: Düz dokuma
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın alma
Ürünün Durumu	: Saçakların bazıları kopuk olup, renkler solmuştur.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 336 cm
Boyu	: 161 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözüğü	: Yün
Atkı	: Yün
Kullanılan Renkler	: Kahverengi, beyaz, kırmızı
Bezeme Türleri	
Geometrik	: Dörtgen
Bitkisel	: Çiçek
Sembolik	: Madalyon
Kompozisyon	: Dört bordürlüdür. Ortada iki adet eşkenar dörtgenin içine motifler stilize bir şekilde oluşturulmuştur. Bu motifler bereketi simgeler. Bordürlerdeki motifler yatay ve dikey olarak tek bir motifin tekrarı ile oluşturulmuştur.

Resim 4.28. Örnek no: 14 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 15

Resim 4.29. Örnek no: 15

Envanter No	: 18663
Kullanım Alanı	: Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	: Düz dokuma
Müze Geliş Şekli	: Satın alma
Ürünün Durumu	: Yer yer erimiş, renkler soluktur. Saçaklar kopuk ve eksiktir.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 161 cm
Boyu	: 99 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözü	: Yün
Atkı	: Yün
Kullanılan Renkler	: Mavi, turuncu, beyaz, kahverengi, kırmızı
Bezeme Türleri	
Geometrik	: Dikdörtgen
Figürlü	: Eli belinde, kurtağzı
Bitkisel	: Çiçek
Sembolik	: Çengel, bukağı
Kompozisyon	: Ortadaki dikdörtgenin içine motifler dikey olarak yerleştirilmiştir. Merkezin iki uzun kenarı aynı motifin tekrarı olup, kısa kenarlar ise yatay olarak birbirini tekrar etmiştir. Kısa kenarlardaki motifler yatay bir şekilde tekrarlanarak oluşturulmuştur. Uzun olan en dış kenarda ise motif birbirine çapraz olacak şekilde yerleştirilmiştir.

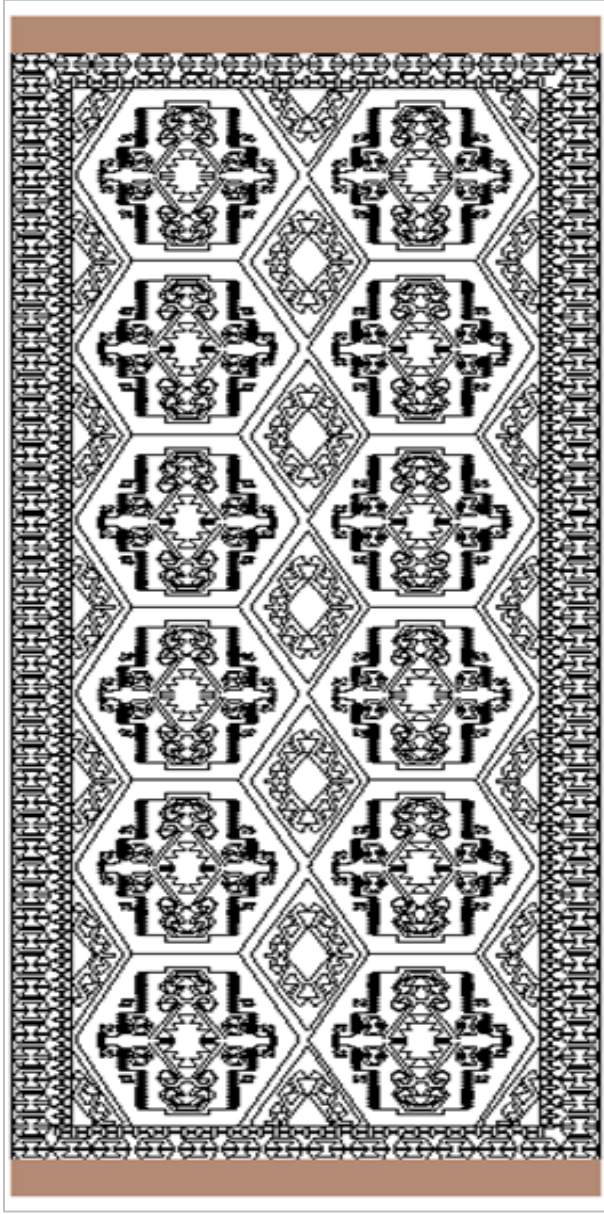
Resim 4.30. Örnek no: 15 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 16

Resim 4.31. Örnek no: 16

Envanter No	: 18723
Kullanım Alanı	: Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	: Düz dokuma
Müze Geliş Şekli	: Satın alma
Ürünün Durumu	: Yer yer erimiştir. İki uç kenarlarında yırtıklar vardır.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 116 cm
Boyu	: 315 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözü	: Yün
Atkı	: Yün
Kullanılan Renkler	: Siyah, turuncu, bordo
Bezeme Türleri	
Geometrik	: Çizgi, altıgen, dörtgen
Figürlü	: Eli belinde, koçboynuzu, göz
Sembolik	: Çengel, bukağı
Kompozisyon	: Motifler dikey olarak oluşturulmuştur. İki altıgenin arasına dörtgen oluşturularak içlerine motifler yerleştirilmiştir. Tüm yüzey aynı şekilde birbirinin tekrarı ile tamamlanmıştır.

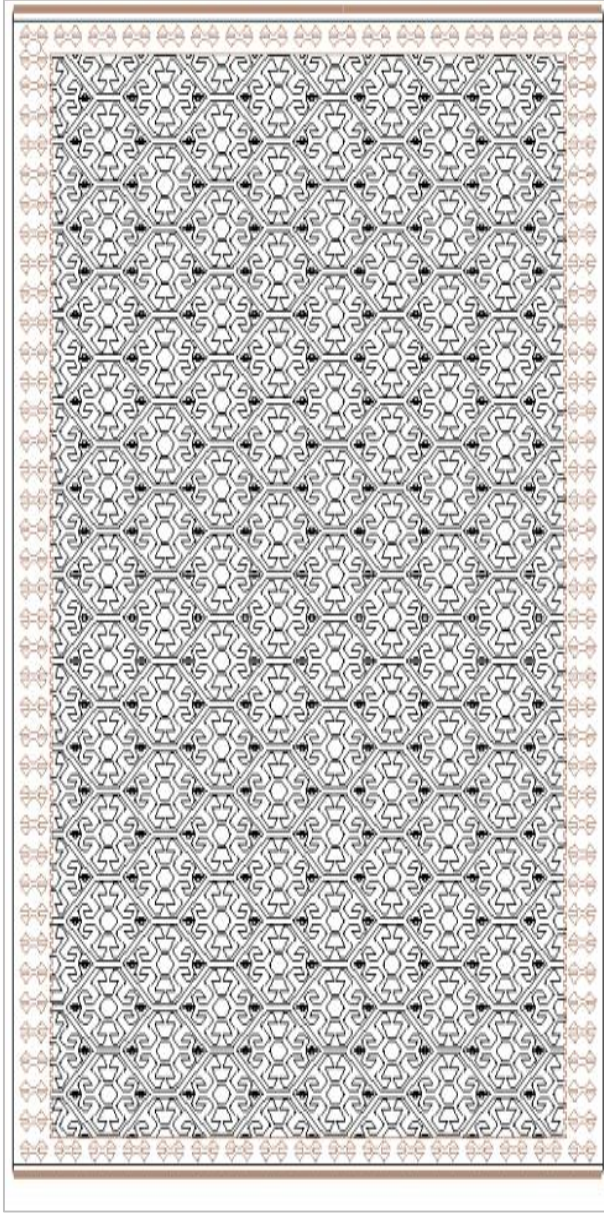
Resim 4.32. Örnek no: 16 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 17

Resim 4.33. Örnek no: 17

Envanter No	: 1911
Kullanım Alanı	: Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	: Düz dokuma
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın alma
Ürünün Durumu	: Yıpranmış olup, üzerinde yırtıklar vardır.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 230 cm
Boyu	: 379 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözüğü	: Yün
Atkı	: Yün
Kullanılan Renkler	: Kahverengi, mor, beyaz, açık yeşil, kırmızı
Bezeme Türleri	
Geometrik	: Altıgen, dörtgen
Figürlü	: Koçboynuzu, kurtağzı, eli belinde
Kompozisyon	: Tek bordürlü olup, bordürler yatay ve dikey bir şekilde tek bir motifin tekrarı ile oluşturulmuştur. Kenarlarda yarım altıgenin içine yatay ve dikey olarak motifler yarım olarak dizilmiştir. Tüm yüzey aynı motifin tekrarı ile oluşturulmuştur.

Resim 4.34. Örnek no: 17 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 18

Resim 4.35. Örnek no: 18

Envanter No	: 19151
Kullanım Alanı	: Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	: Düz dokuma
Müzeye Geliş Şekli	: Satın alma
Ürünün Durumu	: Yer yer yıpranmıştır. Saçaklarda kopmalar vardır.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 161 cm
Boyu	: 167 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözüğü	: Yün
Atkı	: Yün
Kullanılan Renkler	: Kırmızı, yeşil, beyaz, turuncu, gri, kahverengi
Bezeme Türleri	
Geometrik	: Yıldız
Figürlü	: Eli belinde, kurtağzı
Sembolik	: Aile
Kompozisyon	: Tek bordürlü olup aynı motifin tekrarı ile dokunmuştur. Kısa kenardaki motifler yatay, uzun kenardakiler ise dikey olacak şekilde yerleştirilmiştir. Kilim birden fazla motifin farklı yerlere yerleştirilmesi ile oluşturulmuştur.

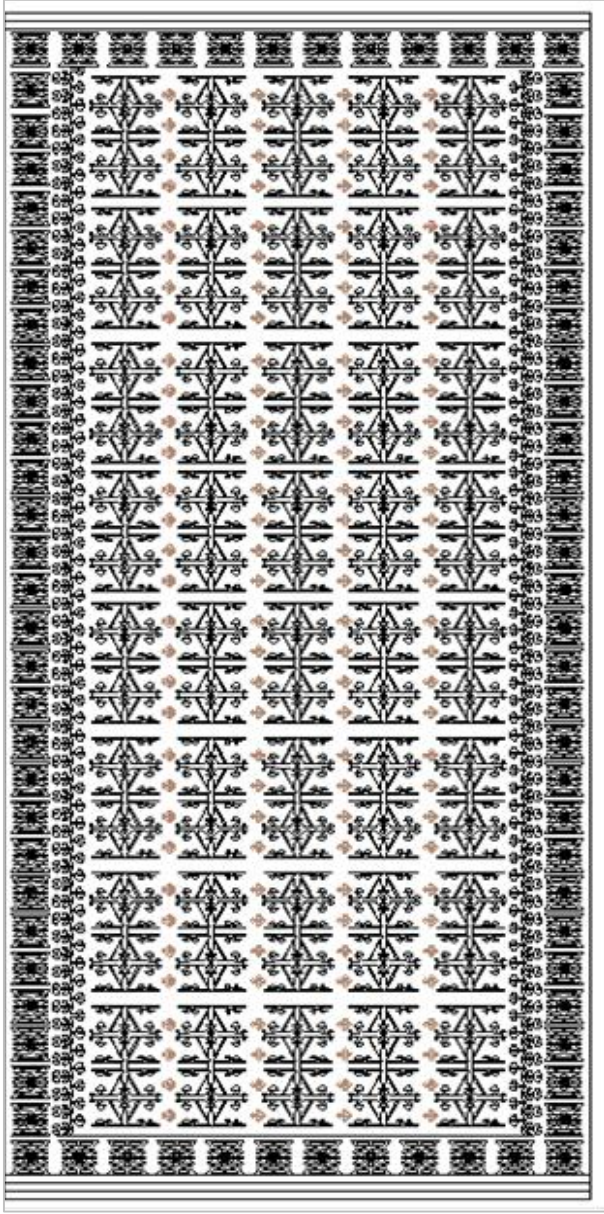
Resim 4.36. Örnek no: 18 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 19

Resim 4.37. Örnek no: 19

Envanter No	: 19262
Kullanım Alanı	: Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	: Düz dokuma
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın alma
Ürünün Durumu	: Soluk ve lekeli. Her iki saçaklarda kopmalar vardır.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 174 cm
Boyu	: 426 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözü	: Yün
Atkı	: Yün
Kullanılan Renkler	: Beyaz, siyah, kırmızı, yeşil, mavi, uçuk sıklamen
Bezeme Türleri	
Geometrik	: Baklava
Figürlü	: Kurtağzı
Bitkisel	: Pıtrak
Sembolik	: İnsan
Kompozisyon	: İki ayrı şekilde boyuna dokunmuş olup, ortadan dikilmiştir. Tek bordürlü bir kilimdir. Motifler yatay ve dikey olarak birbirinin tekrarı ile oluşturulmuştur. Tüm yüzey tek bir motifin tekrarı ile tamamlanmıştır.

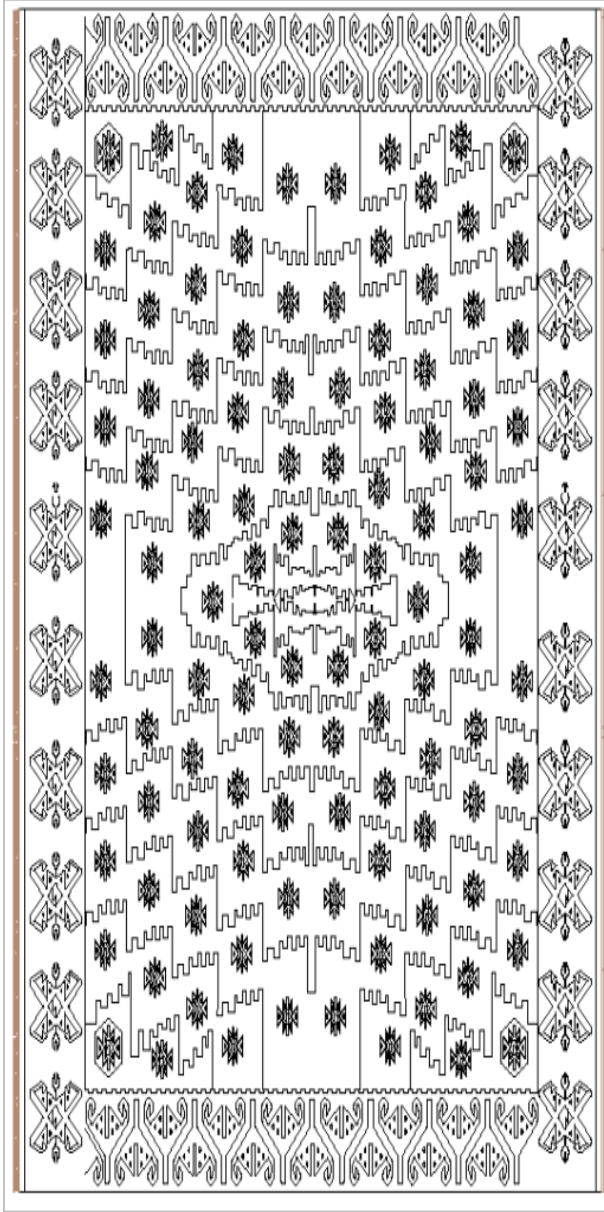
Resim 4.38. Örnek no: 19 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 20

Resim 4.39. Örnek no: 20

Envanter No	: 19557
Kullanım Alanı	: Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	: Düz dokuma
Müzeeye Geliş Şekli	: Bağış
Ürünün Durumu	: Küçük yırtıklar olup, yıkanmış ve boyanmıştır.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 192 cm
Boyu	: 168 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözüğü	: Yün
Atkı	: Yün
Kullanılan Renkler	: Kırmızı, turuncu, bej, bordo, yeşil, lacivert, mavi, beyaz
Bezeme Türleri	
Geometrik	: Yıldız
Nesneli	: Tarak
Figürlü	: Ejder, eli belinde
Kompozisyon	: İki parça halinde dokunmuş olup, ortadan dikilmiştir. Tek bordürlüdür. Kısa kenarda motifler yatay olarak, uzun kenarda ise birbirine zıt olacak şekilde yerleştirilmiştir.

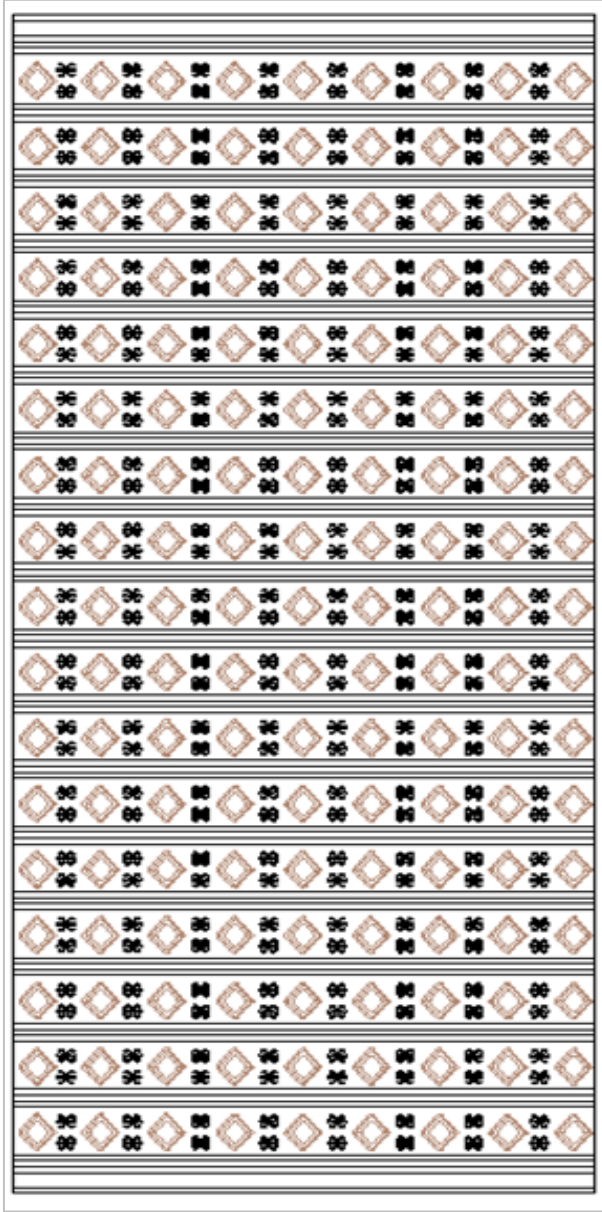
Resim 4.40. Örnek no: 20 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 21

Resim 4.41. Örnek no: 21

Envanter No	: 19691
Kullanım Alanı	: Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	: Düz dokuma
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın alma
Ürünün Durumu	: İki uç kenarlarında yırtıklar vardır.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 400 cm
Boyu	: 140 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözüğü	: Yün
Atkı	: Yün
Kullanılan Renkler	: Bej, lacivert, turuncu, beyaz, siyah, kırmızı, kahverengi
Bezeme Türleri	
Geometrik	: Baklava, çizgi
Figürlü	: Kuş
Kompozisyon	: İki parça halinde dokunup ortadan birleştirilmiştir. Tek bir motifin birbirini takip etmesi ile oluşturulmuş olup, araları düz çizgilerle ayrılmıştır. Süreklilik devam etmiştir.

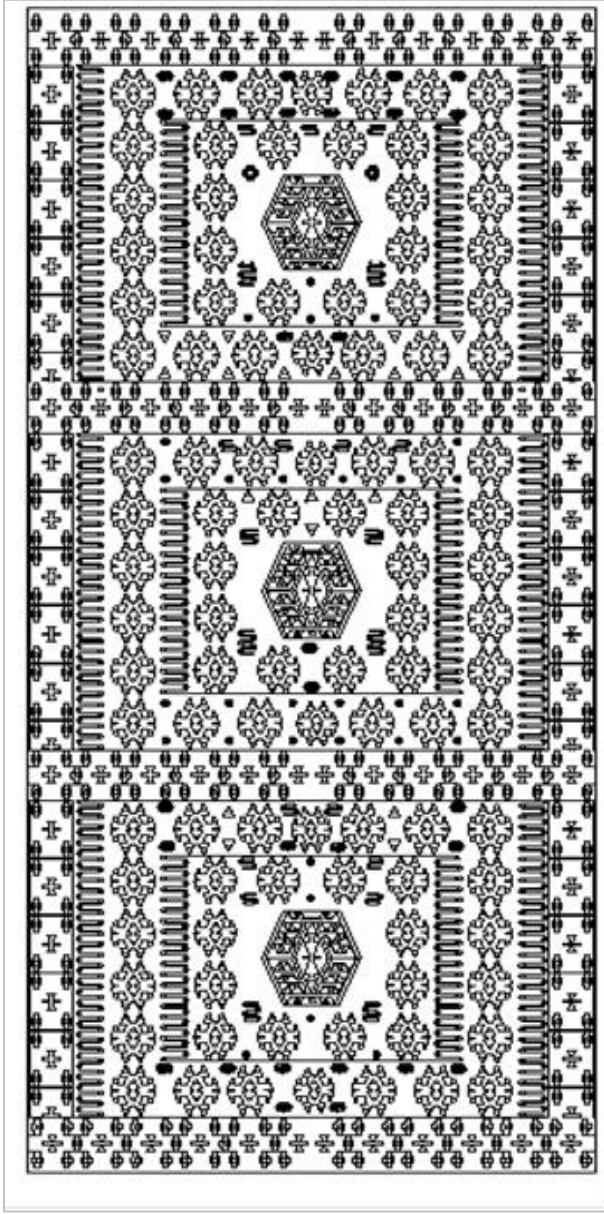
Resim 4.42. Örnek no: 21 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 22

Resim 4.43. Örnek no: 22

Envanter No	: 19838
Kullanım Alanı	: Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	: Düz dokuma
Müzeeye Geliş Şekli	: Bağış
Ürünün Durumu	: Tek paçası yoktur. Saçaklarda yırtıklar vardır.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 362 cm
Boyu	: 88 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözü	: Pamuk
Atkı	: Yün
Kullanılan Renkler	: Yeşil, mavi, beyaz, kırmızı
Bezeme Türleri	
Geometrik	: Altıgen
Nesneli	: Tarak
Sembolik	: Madalyon
Kompozisyon	: Tek parça halinde dokunan bir kilimdir. Altıgenin içinde tek bir motif olup, kenarlarına farklı motifler yapılarak bu işlem üç kez tekrarlanmıştır. Bordürdeki motif aralarda da kullanılmıştır. Yatay ve dikey şekilde tek bordürlüdür.

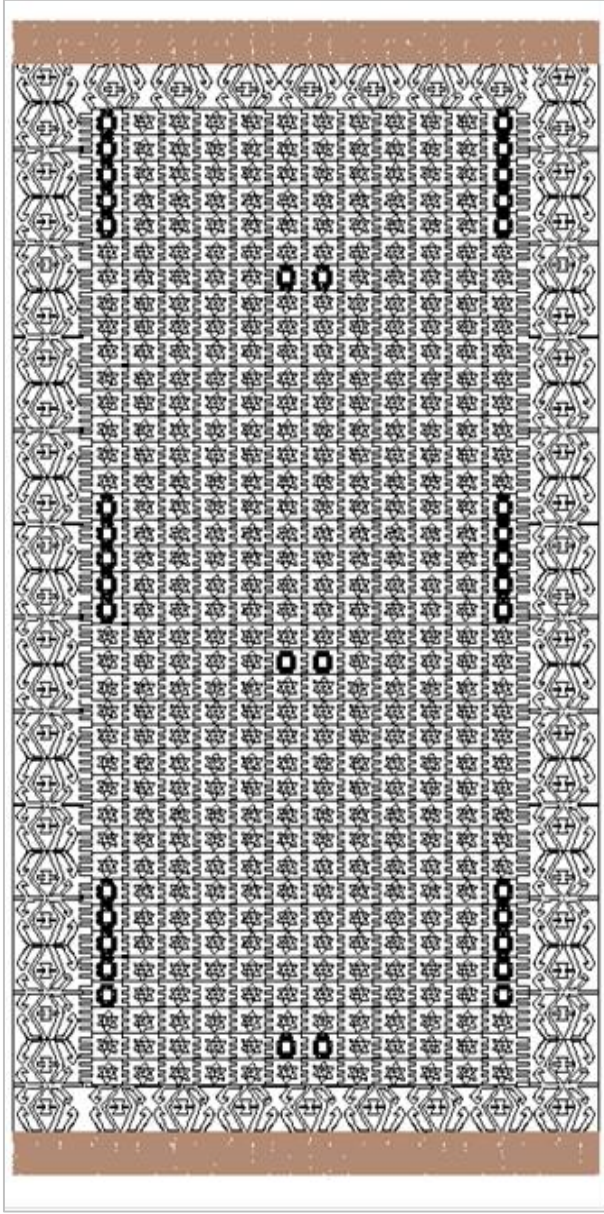
Resim 4.44. Örnek no: 22 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 23

Resim 4.45. Örnek no: 23

Envanter No	: 19944
Kullanım Alanı	: Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	: Düz dokuma
Müze Geliş Şekli	: Satın alma
Ürünün Durumu	: Renkleri solmuştur. Tek kenardaki saçaklar kopmuştur.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 325 cm
Boyu	: 160 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözü	: Pamuk
Atkı	: Yün
Kullanılan Renkler	: Bordo, siyah, yeşil, mor, turuncu, mavi, beyaz
Bezeme Türleri	
Geometrik	: Yıldız
Nesneli	: Tarak
Figürlü	: Göz, koçboynuzu
Kompozisyon	: İki uzun kenarda motifler dikey olarak üst üste dizilmiştir. Ortadaki motifler birbirine bağlantılı şekilde oluşturulmuştur. Tüm yüzeye motifler belli aralıklarla dağıtılmıştır.

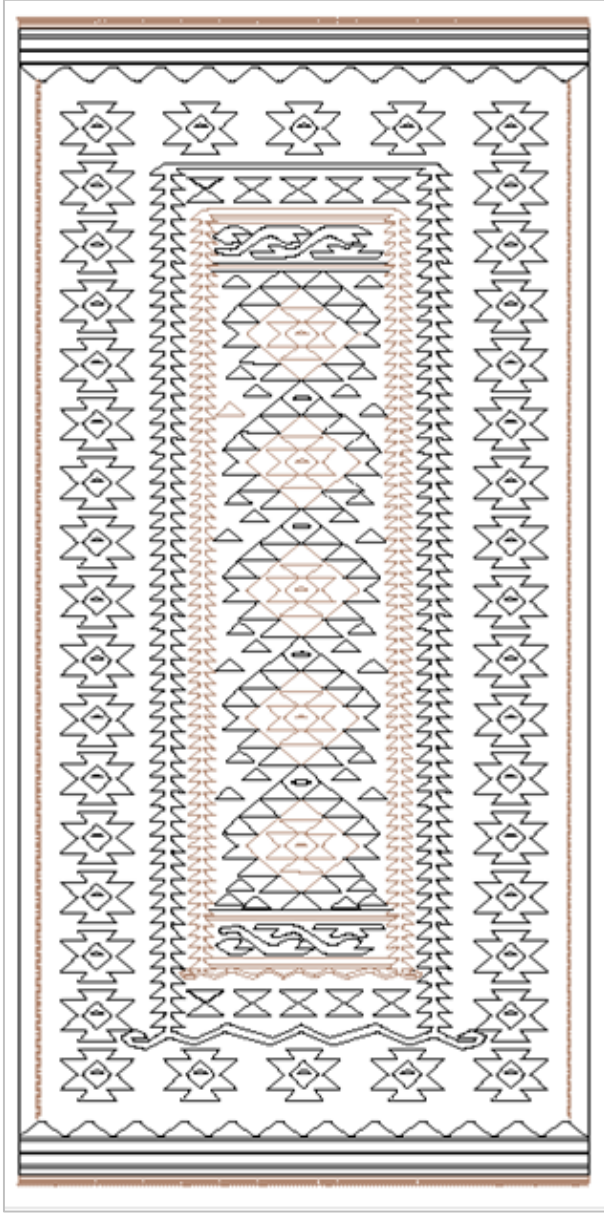
Resim 4.46. Örnek no: 23 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 24

Resim 4.47. Örnek no: 24

Envanter No	: 20764
Kullanım Alanı	: Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	: Düz dokuma
Müze Geliş Şekli	: Satın alma
Ürünün Durumu	: Yırtık olup, yıkanmış ve solmuştur.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 107 cm
Boyu	: 162 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözü	: Pamuk
Atkı	: Yün
Kullanılan Renkler	: Beyaz, Şeker pembesi, siyah, gül kurusu, uçuk mavi, uçuk yeşil, kırmızı
Bezeme Türleri	
Geometrik	: Yıldız, üçgen, su yolu, çizgi, baklava
Figürlü	: Yılan
Kompozisyon	: Uzun kenarlar düz şekilde dokunmuş olup, tek bordürlüdür. Bordürlerde motifler kısa kenarda yatay olarak, uzun kenarda ise dikey olacak şekilde yerleştirilmiştir. Ortada bulunan beş adet baklavanın içerisine tek bir motif yerleştirilmiştir.

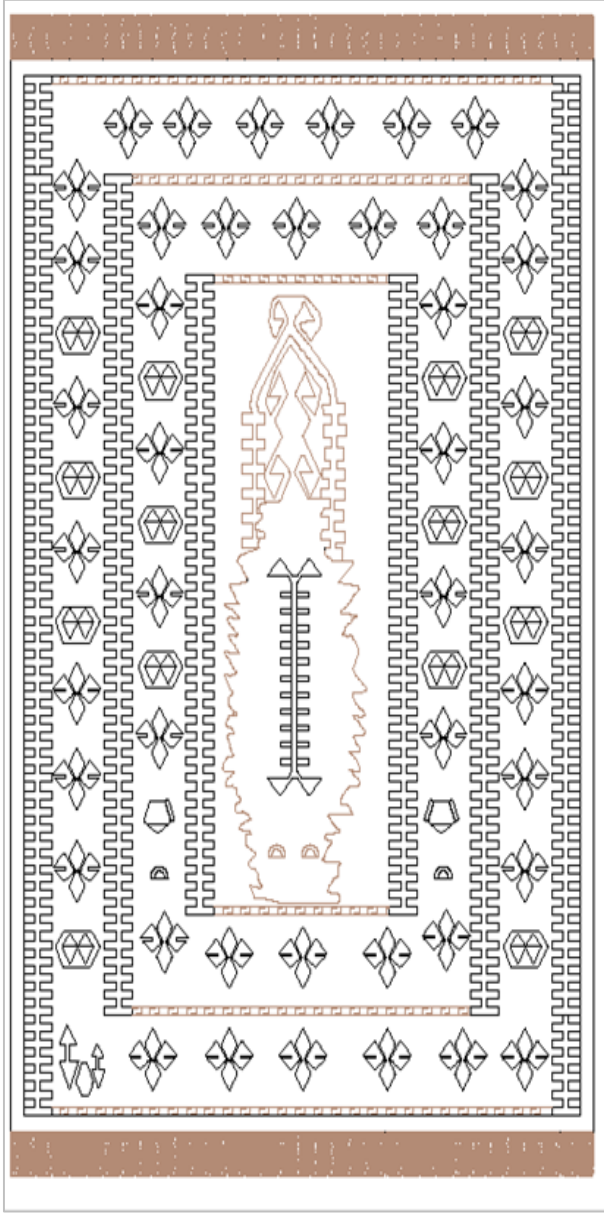
Resim 4.48. Örnek no: 24 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 25

Resim 4.49. Örnek no: 25

Envanter No	: 20864
Kullanım Alanı	: Seccade
Dokuma Tekniği	: Düz dokuma
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın alma
Ürünün Durumu	: Sağlam durumdadır.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 116 cm
Boyu	: 155 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözü	: Pamuk
Atkı	: Yün
Kullanılan Renkler	: Turuncu, kurşuni, beyaz, yeşil, kırmızı
Bezeme Türleri	
Nesneli	: Tarak
Sembolik	: Hayat ağacı
Figürlü	: Eli belinde
Kompozisyon	: Mihraplı bir kilimdir. Seccade olarak kullanılmaktadır. İki geniş bordürlü olup, yatay ve dikey olmak üzere tek bir motifin büyüklü küçüklü yerleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Merkezinde tek bir motif hakimdir.

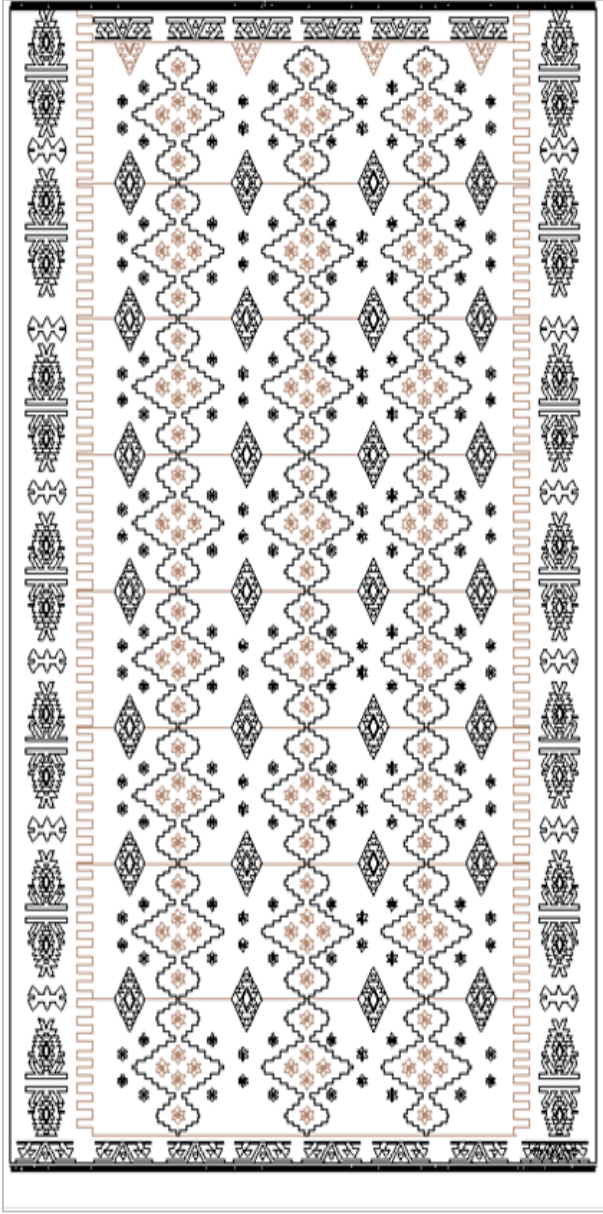
Resim 4.50. Örnek no: 25 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 26

Resim 4.51. Örnek no: 26

Envanter No	: 21698
Kullanım Alanı	: Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	: Düz dokuma
Müze Geliş Şekli	: Satın alma
Ürünün Durumu	: Oldukça yıpranmıştır. Saçaklarda kopmalar vardır.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 270 cm
Boyu	: 152 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözü	: Pamuk
Atkı	: Yün
Kullanılan Renkler	: Mavi, kahverengi, lacivert, beyaz, kırmızı
Bezeme Türleri	
Geometrik	: Yıldız
Nesneli	: Tarak
Bitkisel	: Çiçek
Figürlü	: Kurtağzı, koçboynuzu
Kompozisyon	: İki parça halinde dokunmuş olup, ortadan birleştirilmiştir. Uzun kenarlardaki motifler yatay yüzeyde birbirinin tekrarı ile oluşturulmuştur. Tüm yüzeyde motifler simetrik olarak yerleştirilmiştir.

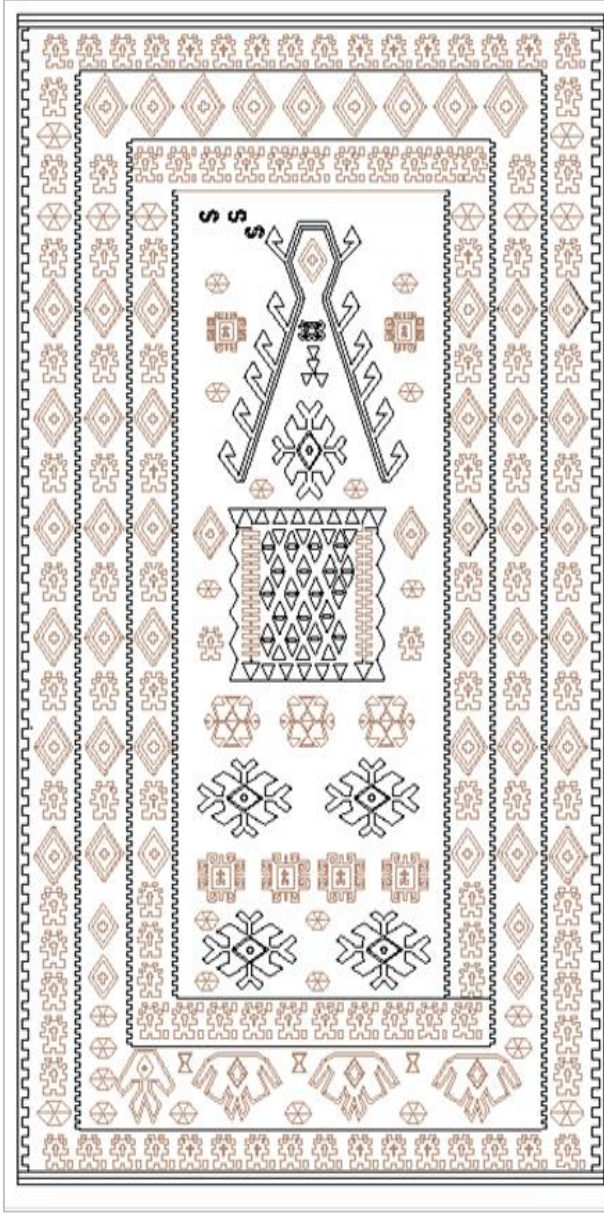
Resim 4.52. Örnek no: 26 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 27

Resim 4.53. Örnek no: 27

Envanter No	: 21713
Kullanım Alanı	: Seccade
Dokuma Tekniği	: Düz dokuma
Müze Geliş Şekli	: Satın alma
Ürünün Durumu	: Yer yer delik ve yırtıklar olup, saçaklarda kopmalar vardır.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 176 cm
Boyu	: 95 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözü	: Pamuk
Atkı	: Yün
Kullanılan Renkler	: Siyah, sarı, mavi, yeşil, kırmızı
Bezeme Türleri	
Geometrik	: Baklava
Bitkisel	: Pıtrak
Sembolik	: Hayat ağacı
Kompozisyon	: Mihraplı olup, ortada tek bir motif hakimdir. Kenarlarına farklı motifler yerleştirilmiştir. Kenarlarda üç farklı motif sıralı olarak yatay ve dikey şekilde oluşturulmuştur.

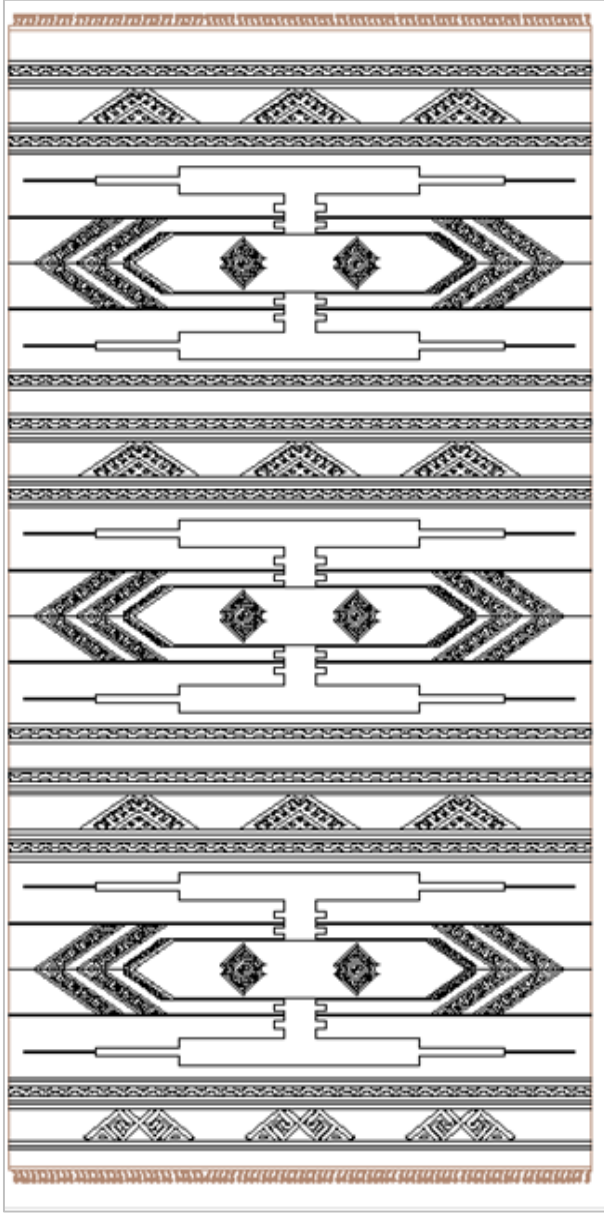
Resim 4.54. Örnek no: 27 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 28

Resim 4.55. Örnek no: 28

Envanter No	: 22175
Kullanım Alanı	: Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	: Cicim
Müze Geliş Şekli	: Satın alma
Ürünün Durumu	: Renkleri birbirine karışmıştır.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 136 cm
Boyu	: 67 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözü	: Pamuk
Atkı	: Yün
Kullanılan Renkler	: Siyah, beyaz, yeşil, açık mavi, turuncu, kırmızı
Bezeme Türleri	
Geometrik	: Çizgi, altıgen
Figürlü	: Koçboynuzu, kurtağzı
Nesneli	: Tarak
Sembolik	: Su yolu
Kompozisyon	: Boyuna çizgili şekilde dokunmuştur. Cicim tekniğinde dokunmuş olup, kalın çizgiler üzerine sonradan motifler uygulanmıştır. Bu işlem üç kez tekrar etmiştir.

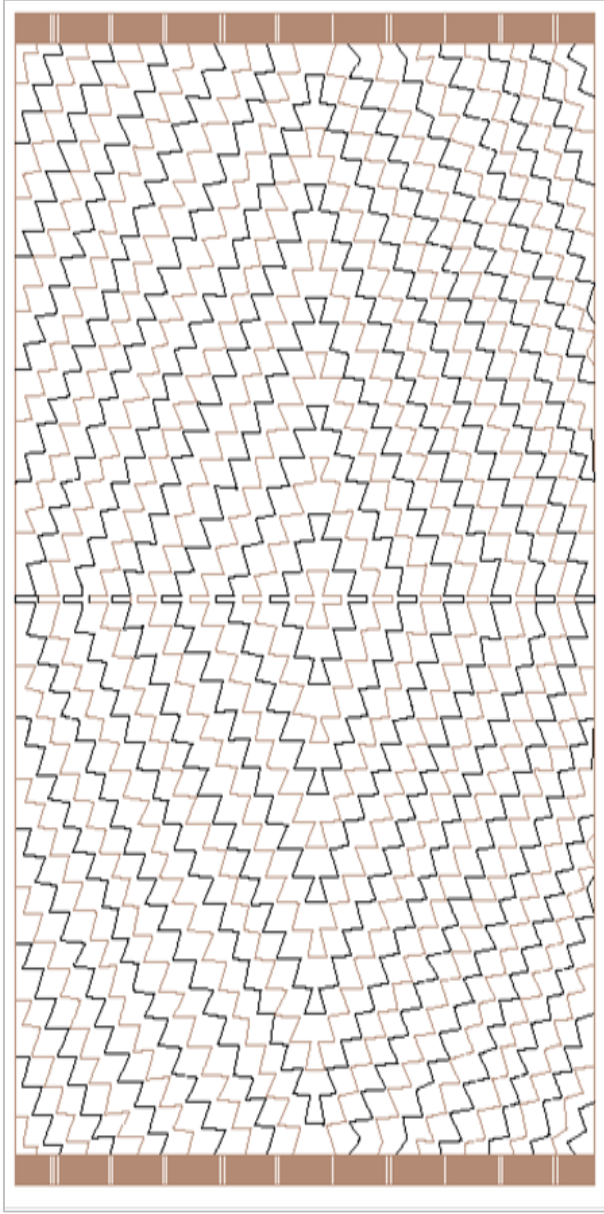
Resim 4.56. Örnek no: 28 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 29

Resim 4.57. Örnek no: 29

Envanter No	: 22596
Kullanım Alanı	: Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	: Düz dokuma
Müze Geliş Şekli	: Satın alma
Ürünün Durumu	: Bir kısmı kesik olup, renkler solmuştur.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 117 cm
Boyu	: 170 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözü	: Yün
Atkı	: Yün
Kullanılan Renkler	: Kiremit rengi, sarı, vişne çürüğü, bej, turkuaz, kahverengi, yeşil, kırmızı
Bezeme Türleri	
Geometrik	: Yıldız, baklava
Sembolik	: Çengel
Kompozisyon	: Merkezde bir motif hâkim olup, etrafında baklava dilimlerinin çoğalmasıyla oluşturulmuştur.

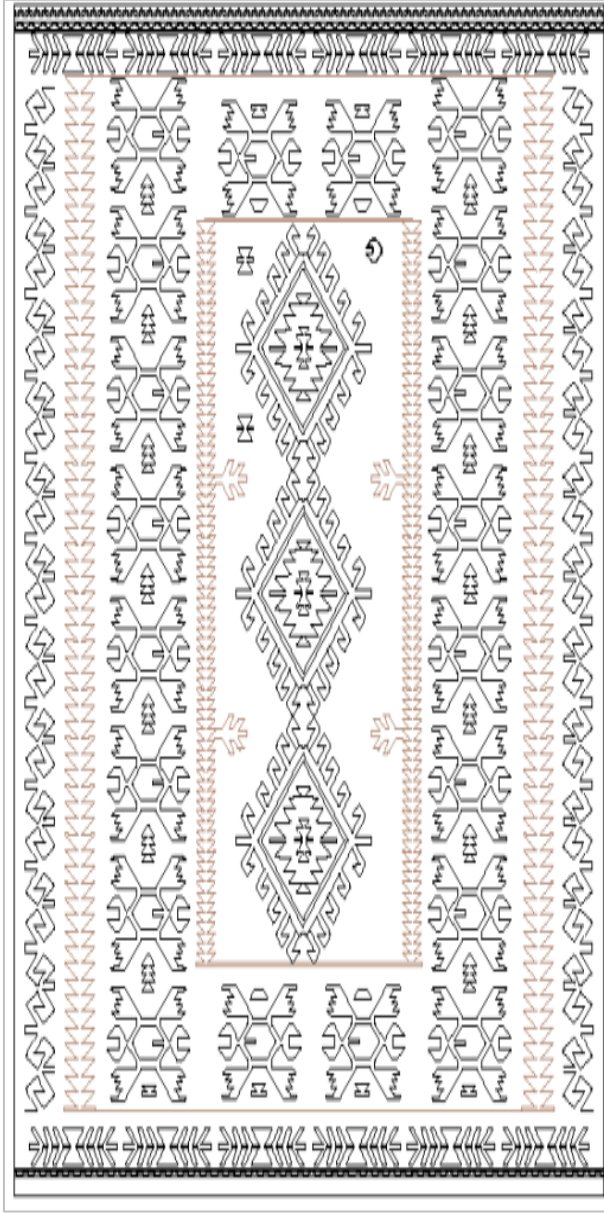
Resim 4.58. Örnek no: 29 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 30

Resim 4.59. Örnek no: 30

Envanter No	: 23255
Kullanım Alanı	: Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	: Düz dokuma
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın alma
Ürünün Durumu	: Birkaç yerinden tamir görmüştür. Ezik ve yırtıktır.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 115 cm
Boyu	: 130 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözüğü	: Yün
Atkı	: Yün
Kullanılan Renkler	: Fıstık yeşil, soluk mavi, sarı, siyah, beyaz, kırmızı
Bezeme Türleri	
Geometrik	: Baklava
Nesneli	: El-parmak
Figürlü	: Kurtağzı, eli belinde
Sembolik	: Bukağı, çengel
Kompozisyon	: Uzun iki kenarında tek bir motif sıralanarak oluşturulmuştur. Üç tane baklava diliminin içerisinde her birine tek bir motif yerleştirilmiştir. Kenarlarında tek bir motif hâkim olup, yatay ve olarak birbirini takip ederek tamamlanmıştır.

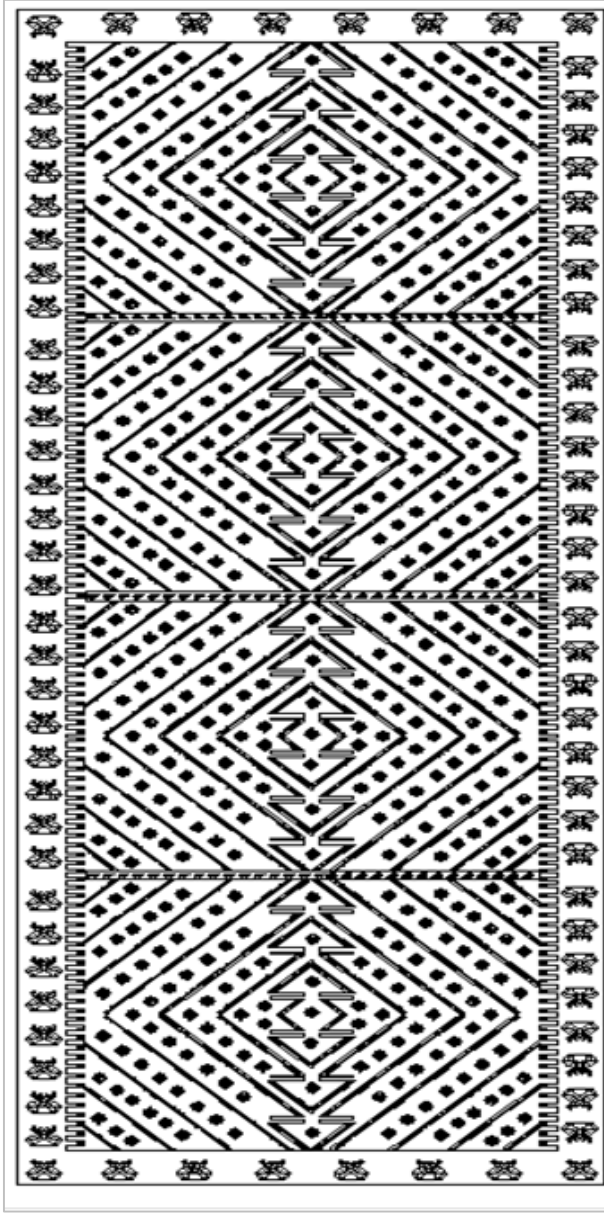
Resim 4.60. Örnek no: 30 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 31

Resim 4.61. Örnek no: 31

Envanter No	: 23428
Kullanım Alanı	: Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	: Düz dokuma
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın alma
Ürünün Durumu	: Yer yer yırtık olup, tamir görmüştür.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 393 cm
Boyu	: 176 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözü	: Pamuk
Atkı	: Yün
Kullanılan Renkler	: Siyah, beyaz, kırmızı
Bezeme Türleri	
Geometrik	: Baklava, üçgen
Figürlü	: Eli belinde
Nesneli	: Tarak
Kompozisyon	: İki parça halinde dokunmuş olup, ortadan dikilmiştir. İç içe sıralanmış üç baklava motifi bulunmaktadır. Birleştirilen yerlerinde altı adet baklava motifi yapılmıştır. İki uzun kenarındaki motifler dikey olarak yan yana sıralanmıştır.

Resim 4.62. Örnek no: 31 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 32

Resim 4.63. Örnek no: 32

Envanter No	: 23658
Kullanım Alanı	: Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	: Düz dokuma
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın alma
Ürünün Durumu	: Ortasında yırtıklar vardır. Rengi solmuştur.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 346 cm
Boyu	: 280 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözüğü	: Yün
Atkı	: Yün
Kullanılan Renkler	: Siyah, mavi, kırmızı
Bezeme Türleri	
Figürlü	: Eli belinde, göz
Sembolik	: Çengel
Kompozisyon	: İki bordürlü olup, bordürdeki motifler yatay ve dikey ekseninde yerleştirilmiştir. Ortadaki tüm yüzey tek bir motif olup birbirinin tekrarı ile oluşturulmuştur.

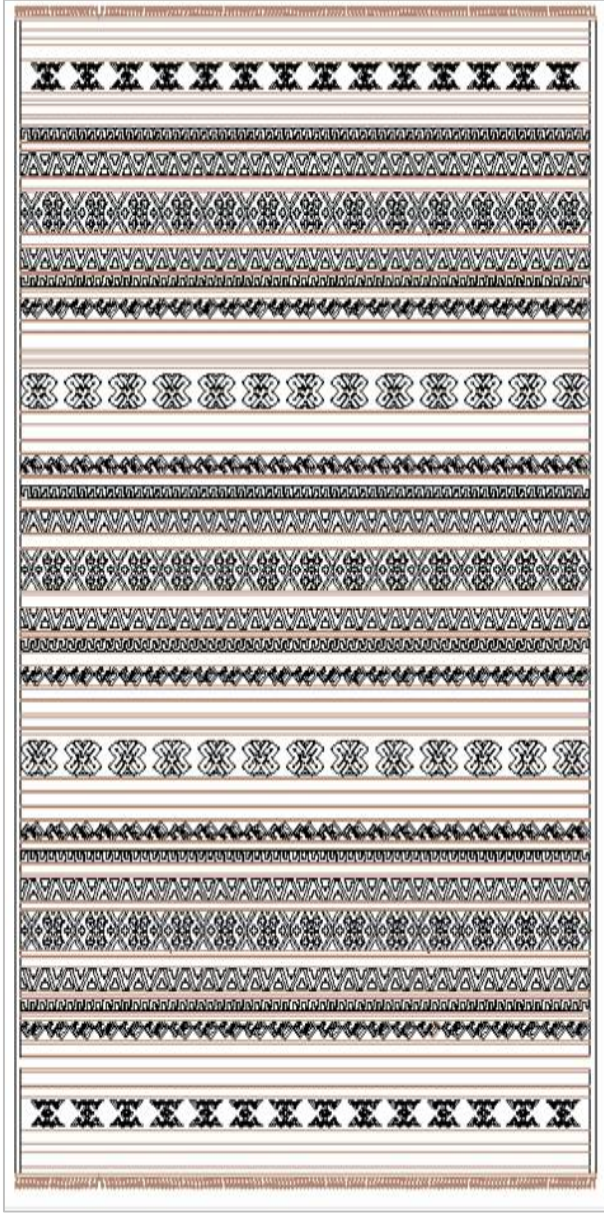
Resim 4.64. Örnek no: 32 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 33

Resim 4.65. Örnek no: 33

Envanter No	: 23989
Kullanım Alanı	: Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	: Düz dokuma
Müze Geliş Şekli	: Müsadere
Ürünün Durumu	: Saçaklarında kopmalar vardır.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 158 cm
Boyu	: 105 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözüde	: Pamuk
Atkıda	: Yün
Kullanılan Renkler	: Yeşil, sarı, siyah, beyaz, kırmızı
Bezeme Türleri	
Geometrik	: Üçgen, baklava, çizgi
Sembolik	: Çengel
Kompozisyon	: Yatay eksenli dokunmuştur. Düz sıralar arasına farklı motifler yan yana yatay eksenle yerleştirilerek yapılmıştır. Dikdörtgen formludur.

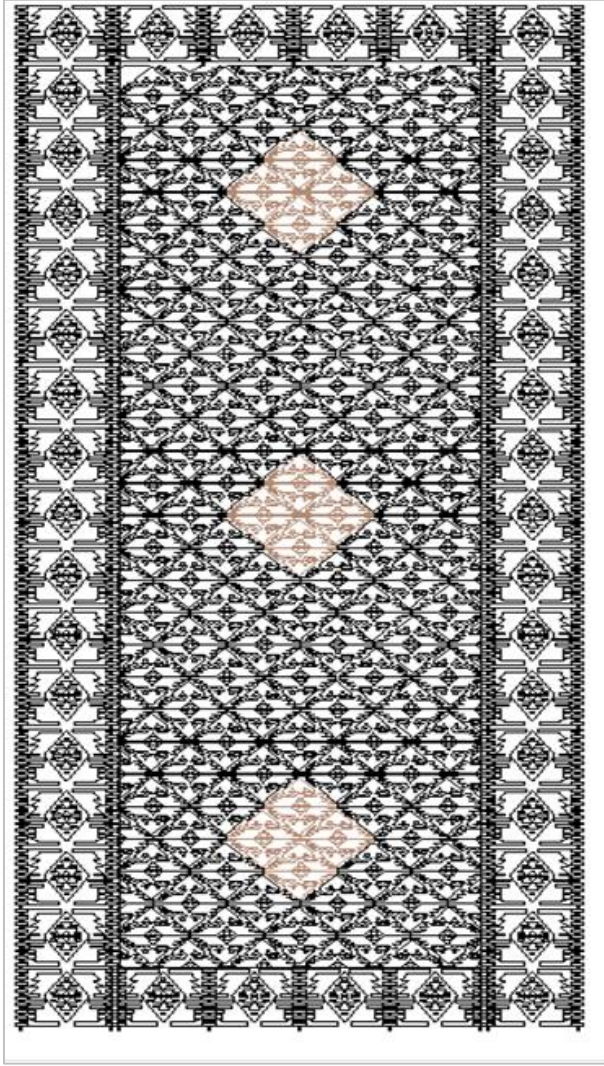
Resim 4.66. Örnek no: 33 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 34

Resim 4.67. Örnek no: 34

Envanter No	: 24346
Kullanım Alanı	: Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	: Düz dokuma
Müze Geliş Şekli	: Satın alma
Ürünün Durumu	: Renkleri solmuştur. Saçaklarda kopmalar vardır.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 330 cm
Boyu	: 166 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözü	: Pamuk
Atkı	: Yün
Kullanılan Renkler	: Beyaz, siyah, yeşil, mavi, turuncu, kahverengi, kırmızı
Bezeme Türleri	
Geometrik	: Yıldız, baklava
Figürlü	: Koçboynuzu, eli belinde
Nesneli	: Tarak
Kompozisyon	: İki parça halinde dokunmuş olup, ortadan birleştirilmiştir. Uzun kenarda tek bir motif üst üste sıralanarak oluşturulmuştur. Üç baklava dilimleri birbirine bağlantılı bir şekilde yerleştirilip genişleyerek tüm yüzeye dağılmıştır.

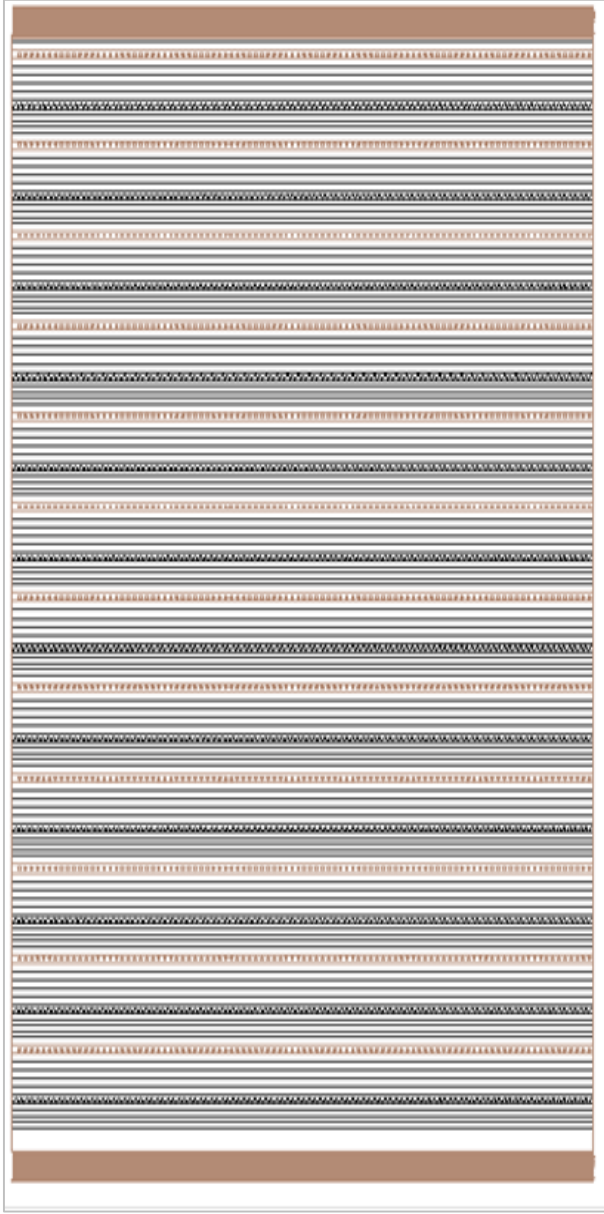
Resim 4.68. Örnek no: 34 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 35

Resim 4.69. Örnek no: 35

Envanter No	: 24492
Kullanım Alanı	: Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	: Düz dokuma
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın alma
Ürünün Durumu	: Sağlam durumdadır.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 216 cm
Boyu	: 277 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözüde	: Pamuk
Atkıda	: Yün
Kullanılan Renkler	: Sarı, kahverengi, mavi, kırmızı
Bezeme Türleri	
Geometrik	: Çizgi
Kompozisyon	: Düz dokunan bir kilimdir. Enine çizgiler halinde farklı aralıklarla renk renk dokunmuştur.

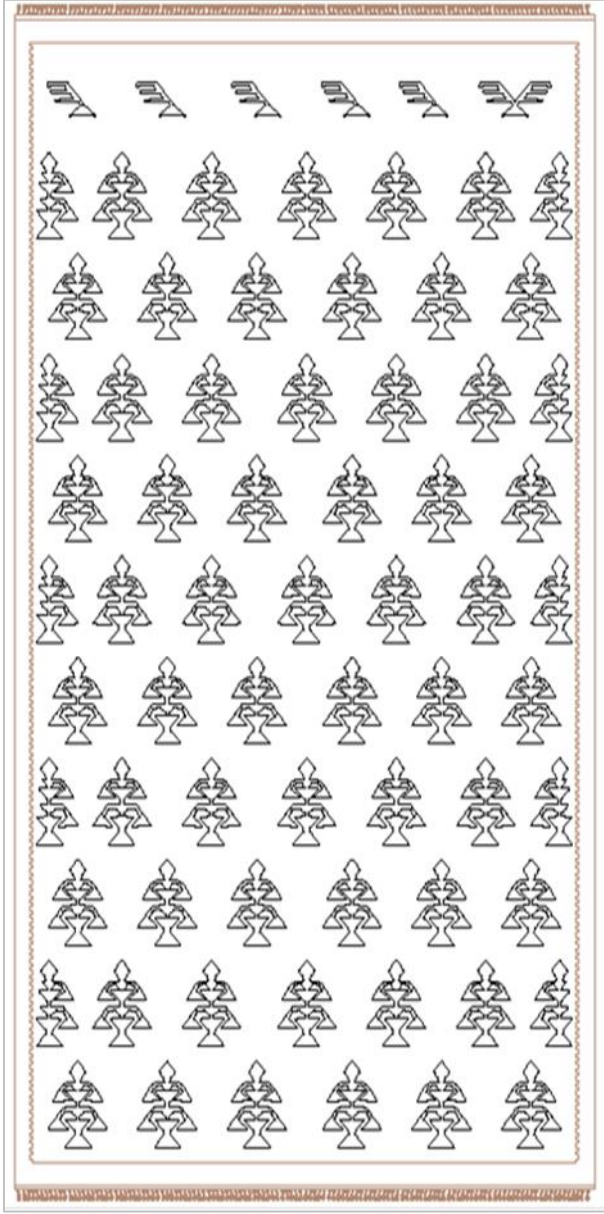
Resim 4.70. Örnek no: 35 desen çizimi

BİLGİ FORMU 36

Resim 4.71. Örnek no: 36

Envanter No	: 24493
Kullanım Alanı	: Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	: Düz dokuma
Müzeye Geliş Şekli	: Satın alma
Ürünün Durumu	: Sağlam durumdadır.
Ürünün Boyutları	
En	: 90 cm
Boy	: 155 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözü	: Pamuk
Atkı	: Yün
Kullanılan Renkler	: Siyah, kırmızı
Bezeme Türleri	
Geometrik	: Çizgi
Figürlü	: Eli belinde
Kompozisyon	: Tüm yüzey tek bir motifin dağılımı ile oluşturulmuştur. Kilimin etrafı düz çizgi şeklinde çerçeve içine alınmıştır.

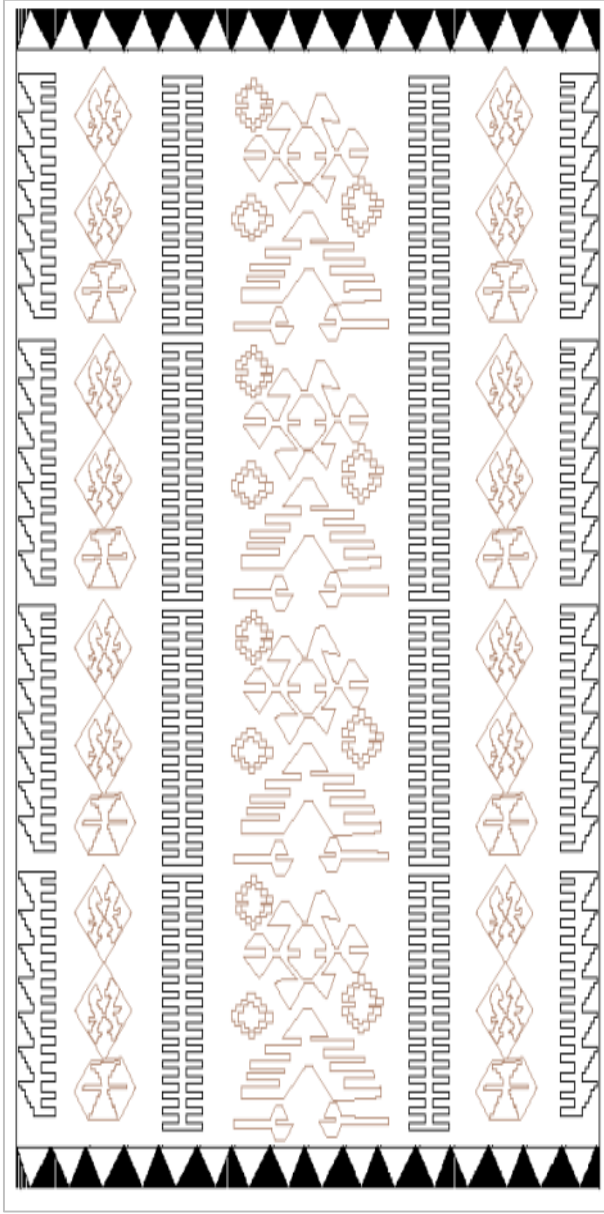
Resim 4.72. Örnek no: 36 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 37

Resim 4.73. Örnek no: 37

Envanter No	: 24545
Kullanım Alanı	: Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	: Düz dokuma
Müze Geliş Şekli	: Satın alma
Ürünün Durumu	: Saçaklarında kopmalar vardır.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 140 cm
Boyu	: 90 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözü	: Yün
Atkı	: Yün
Kullanılan Renkler	: Hardal sarısı, kırmızı, mavi, şarap rengi, kırmızı, sarı
Bezeme Türleri	
Figürlü	: Eli beline, kurtağzı
Sembolik	: Bukağı
Nesneli	: Tarak
Kompozisyon	: Üç bölmeli olup, iki kenardaki motif aynı, ortadaki motif farklıdır.
	Ortadaki ve kenarlardaki motifler birbirinin tekrarı ile oluşturulmuştur.

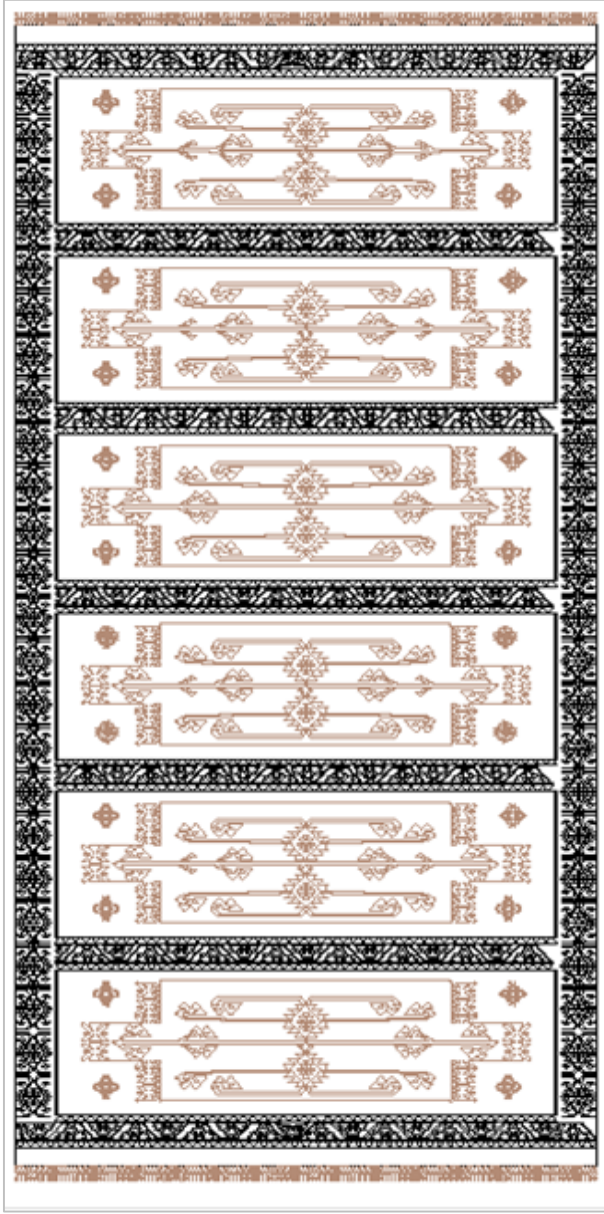
Resim 4.74. Örnek no: 37 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 38

Resim 4.75. Örnek no: 38

Envanter No	: 24964
Kullanım Alanı	: Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	: Düz dokuma
Müze Geliş Şekli	: Satın alma
Ürünün Durumu	: Saçaklarında kopmalar vardır.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 220 cm
Boyu	: 500 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözü	: Pamuk
Atkı	: Yün
Kullanılan Renkler	: Yeşil, beyaz, mavi, siyah, mor, kırmızı
Bezeme Türleri	
Geometrik	: Yıldız, dikdörtgen
Figürlü	: Koçboynuzu
Kompozisyon	: Kilimin ortası altı büyük dikdörtgene bölünmüştür. Dikdörtgenlerin içine motifler yerleştirilmiş, her biri birbirinin tekrarı ile oluşturulmuştur.

Resim 4.76. Örnek no: 38 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 39

Resim 4.77. Örnek no: 39

Envanter No	: 25342
Kullanım Alanı	: Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	: Sumak
Müzeeye Geliş Şekli	: Müsadere
Ürünün Durumu	: Yer yer soluk, kenarları kesiktir. Yırtıklar vardır.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 54 cm
Boyu	: 70 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözüğü	: Yün
Atkı	: Yün
Kullanılan Renkler	: Lacivert, bordo, kahverengi
Bezeme Türleri	
Figürlü	: Koçboynuzu, göz
Sembolik	: Haç
Bitkisel	: Pıtrak
Kompozisyon	: Sumak tekniği ile dokunmuştur. İki altıgen yan yana olup motifler yatay olarak yerleştirilmiştir.

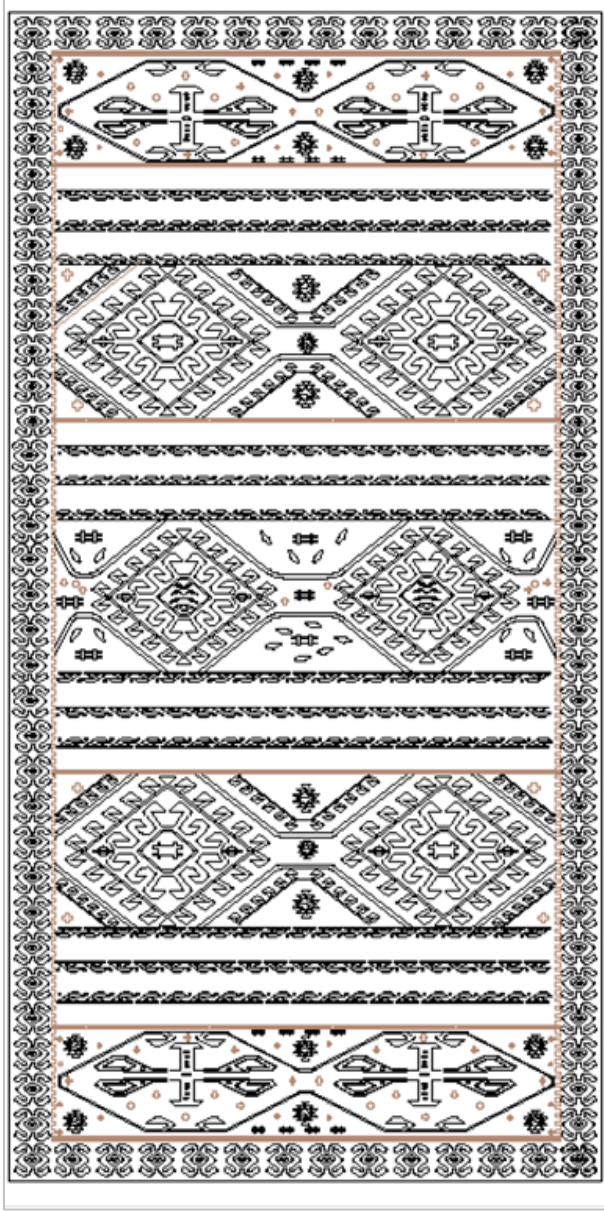
Resim 4.78. Örnek no: 39 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 40

Resim 4.79. Örnek no: 40

Envanter No	: 25343
Kullanım Alanı	: Yer yaygısı
Dokuma Tekniği	: Sumak
Müze Geliş Şekli	: Satın alma
Ürünün Durumu	: Üzerinde yırtık ve yamalı kısımlar bulunmaktadır.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 70 cm
Boyu	: 160 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözü	: Yün
Atkı	: Yün
Kullanılan Renkler	: Lacivert, beyaz, kırmızı
Bezeme Türleri	
Bitkisel	: Pıtrak
Figürlü	: Kurtağzı, koçboynuzu
Sembolik	: Haç
Kompozisyon	: Sumak tekniği ile dokunmuş olup, enine altıgenin içine motifler oluşturulmuştur. Aralarında düz çizgi halinde geçişler uygulanmıştır. Tek bordürlüdür.

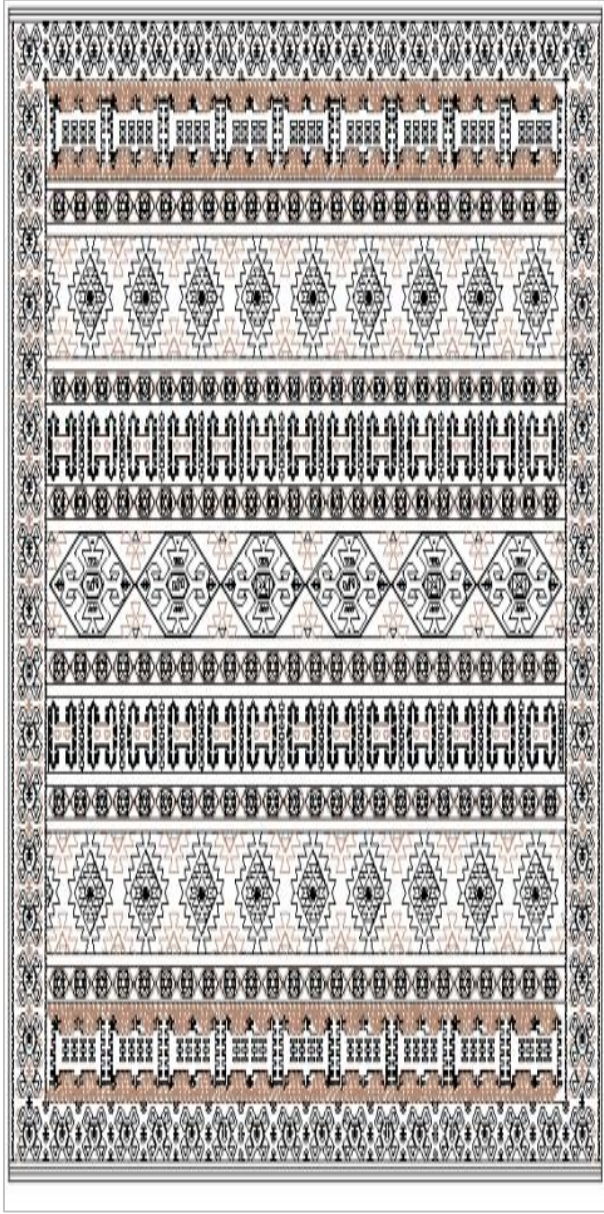
Resim 4.80. Örnek no: 40 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 41

Resim 4.81. Örnek no: 41

Envanter No	: 25350
Kullanım Alanı	: Yer yaygısı
Dokuma tekniği	: Düz dokuma
Müze Geliş Şekli	: Müsadere
Ürünün Durumu	: Yama yapılmıştır.
Ürünün Boyutları	
Eni	: 160 cm
Boyu	: 185 cm
Kullanılan Hammadde	
Çözü	: Pamuk
Atkı	: Yün
Kullanılan Renkler	: Beyaz, lacivert, kırmızı
Bezeme Türleri	
Geometrik	: Baklava
Sembolik	: Aile
Bitkisel	: Pıtrak
Figürlü	: Eli belinde, koçboynuzu
Kompozisyon	: İki parça halinde dokunmuş olup, ortadan dikilmiştir. Kenarda tek bir motif yatay ve dikey olarak yerleştirilmiştir. Tek bordürlüdür.

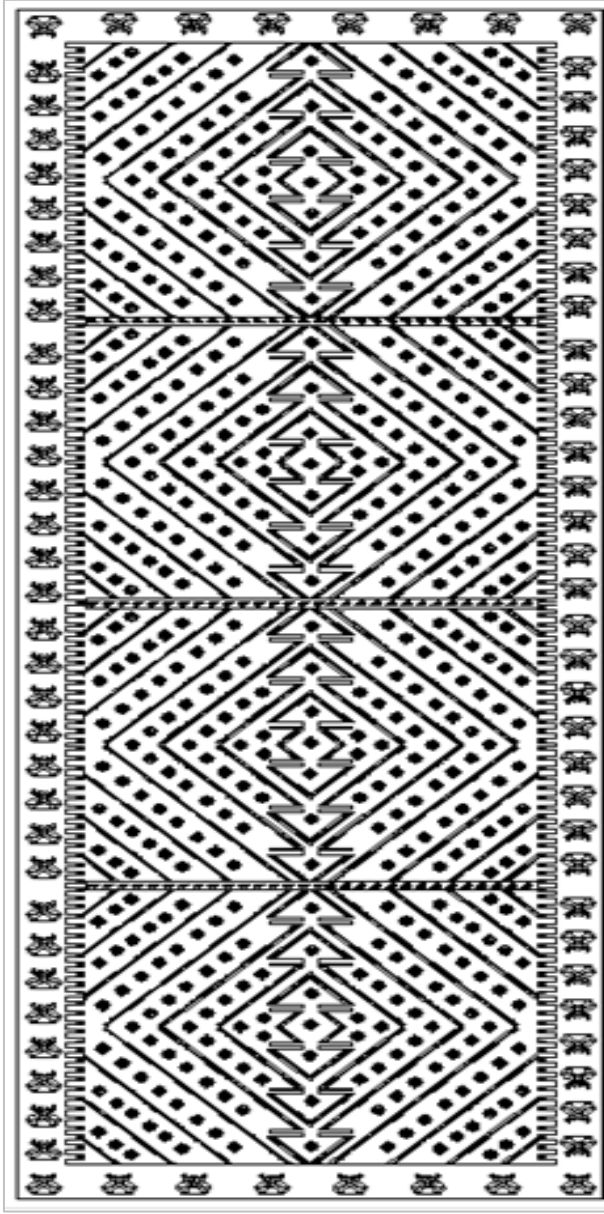
Resim 4.82. Örnek no: 41 Desen çizimi

BİLGİ FORMU 42

Resim 4.83. Örnek no: 42

- Envanter No : 6529
- Kullanım Alanı : Yer yaygısı
- Dokuma Tekniği : Düz dokuma
- Müze Geliş Şekli : Devir
- Ürünün Durumu : Bazı yerlerinde yırtıklar olup, tamir görmüştür.
- Ürünün Boyutları
- Eni : 164 cm
- Boyu : 437 cm
- Kullanılan Hammadde
- Çözü : Pamuk
- Atkı : Yün
- Kullanılan Renkler : Kırmızı, yeşil, kirli sarı, beyaz, mavi
- Bezeme Türleri
- Geometrik : Bakkala
- Figürlü : Eli beline, kurtağzı
- Kompozisyon : Tek bordürlüdür. Bordürdeki motifler yatay ve dikey olarak yan yana sıralanarak oluşturulmuştur. Bakkala dilimleri birbirinden tek bir motifle ayrılmıştır. Her bakkala diliminin ortasında tek bir motif olup, bakkalalar dışa doğru açılarak genişlemiştir. Bu işlem dört kez tekrarlanmıştır.

Resim 4.84. Örnek no: 42 Desen çizimi

4.2. Kilim Örneklerine İlişkin Verilerin Değerlendirilmesi

4.2.1. Kilim Örneklerinin Müzeye Geliş Şekilleri

Ankara Etnografya Müzesinde bulunan ve araştırma kapsamına alınan kilim örneklerinin müzeye geliş şekilleri ile ilgili veriler değerlendirilerek çizelge 4.1’de sunulmuştur.

Çizelge 4.1. Kilim örneklerinin müzeye geliş şekillerinin dağılımı

Geliş Şekli	n	%
Satın alma	26	61,9
Devir	10	23,8
Müsadere	4	9,5
Bağış	2	4,8
Toplam	42	100

Çizelge 4.1 incelendiğinde Ankara Etnografya Müzesinde bulunan kilimlerin müzeye geliş şekillerine göre % 61,9’u satın alma, % 23,8’i devir, % 9,5’i müsadere, % 4,8’i bağış olarak müzeye geldiği tespit edilmiştir.

Elde edilen verilere göre kilimlerin çoğunluğu satın alma yoluyla geldiği devir, müsadere ve bağış olarak ise daha az sayıda olduğu belirlenmiştir.

4.2.2. Kilim Örneklerinin Kullanım Alanları

Ankara Etnografya Müzesinde bulunan ve araştırma kapsamına alınan kilim örneklerinin kullanım alanları ile ilgili veriler değerlendirilerek çizelge 4.2’ de sunulmuştur.

Çizelge 4.2. Kilim örneklerinin kullanım alanlarının dağılımı

Kullanım Alanı	n	%
Yer yaygısı	37	88,1
Seccade	5	11,9
Toplam	42	100

Çizelge 4.2 incelendiğinde Ankara Etnografya Müzesinde bulunan kilimlerin kullanım alanlarına göre ürünün % 88,1'i yer yaygısı, % 11,9'u seccade olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Elde edilen verilere göre kullanım alanının büyük kısmının yer yaygısı olduğu, az sayıda ise seccadenin bulunduğu belirlenmiştir.

4.2.3. Kilim Örneklerinde Kullanılan Hammaddeler

Ankara Etnografya Müzesinde bulunan ve araştırma kapsamına alınan kilim örneklerinde kullanılan hammaddeler ile ilgili veriler değerlendirilerek çizelge 4.3' de sunulmuştur.

Çizelge 4.3. Kilim örneklerinde kullanılan hammaddelerin dağılımı

Kullanılan Hammaddeler	Atkıda		Çözüde	
	n	%	n	%
Yün	42	100	21	50
Pamuk	-	-	21	50
Toplam	42	100	42	100

Çizelge 4.3 incelendiğinde Ankara Etnografya Müzesinde bulunan kilimlerin hammaddelerine göre atkısında % 100'ü yün, çözgüsünde ise % 50'si yün, % 50'si pamuk olduğu tespit edilmiştir.

Elde edilen verilere göre kullanılan hammaddelerin atkısında sadece yün kullanıldığı, çözgüsünde ise yün ve pamuğun eşit oranda kullanıldığı tespit edilmiştir.

4.2.4. Kilim Örneklerinde Kullanılan Dokuma Teknikleri

Ankara Etnografya Müzesinde bulunan ve araştırma kapsamına alınan kilim örneklerinde kullanılan teknikler ile ilgili veriler değerlendirilerek çizelge 4.4' de sunulmuştur.

Çizelge 4.4. Kilim örneklerinde kullanılan dokuma tekniklerinin dağılımı

Kullanılan Teknik	n	%
Düz dokuma	38	90,4
Sumak	2	4,8
Cicim	1	2,4
Zili	1	52,4
Toplam	42	100

Çizelge 4.4 incelendiğinde Ankara Etnografya Müzesinde bulunan kilimlerin tekniklerine göre % 90,4' ü düz dokuma, % 2'si sumak, %1' i cicim, % 1'i zili olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen verilere göre en çok kullanılan tekniğin düz dokuma olduğu sumak, cicim ve zilin ise az oranda kullanıldığı tespit edilmiştir.

4.2.5. Kilim Örneklerinde Kullanılan Bezeme Türleri

Ankara Etnografya Müzesinde bulunan ve araştırma kapsamına alınan kilim örneklerinin bezeme türleri ile ilgili veriler değerlendirilerek çizelge 4.5' de sunulmuştur.

Çizelge 4.5. Kilim örneklerinde kullanılan bezeme türlerinin dağılımı

Bezeme Türleri	n	%
Geometrik	35	30,4
Figürlü	32	27,9
Sembolik	20	17,4
Nesneli	16	13,9
Bitkisel	12	10,4

*Kilimlerde birden fazla bezeme türü kullanıldığı için toplam alınmamıştır.

Çizelge 4.5 incelendiğinde Ankara Etnografya Müzesinde bulunan kilimlerin bezeme türlerine göre % 30,4'ü geometrik, % 27,9'u figürlü, %17,4'ü sembolik, % 13,9'u nesneli, % 10,4'ü bitkisel bezeme türü olduğu tespit edilmiştir.

Elde edilen verilere göre benzeme türlerinden geometrik bezeme diğer benzeme türlerine göre çok büyük fark olmamakla birlikte fazlaca kullanılmıştır. Figürlü, sembolik, nesneli ve bitkisel bezemeler farklı oranlarla birbirini takip etmiştir.

4.2.6. Kilim Örneklerinde Kullanılan Motifler

Ankara Etnografya Müzesinde bulunan ve araştırma kapsamına alınan kilim örneklerinin motifleri ile ilgili veriler değerlendirilerek çizelge 4.6' da sunulmuştur.

Çizelge 4.6. Kilim örneklerinde kullanılan motiflerin dağılımı

Motifler	n	%
Eli belinde	17	9,8
Koçboynuzu	17	9,8
Kurtağzı	15	8,7
Yıldız	14	8,1
Tarak	12	6,9
Göz	9	5,2
Pıtrak	8	4,6
Çengel	6	3,4
Bukağı	5	2,9
Çiçek	5	2,9
Su yolu	4	2,3
Aile	3	1,7
Hayat ağacı	3	1,7
Haç	3	1,7
Kuş	3	1,7
El-parmak	2	1,1
Madalyon	2	1,1
İnsan	2	1,1
Ejder	2	1,1
Saç bağı	2	1,1
Yılan	1	0,5
Çarkıfelek	1	0,5

*Kilimlerde kullanılan motifler birden fazla kullanıldığı için toplam alınamamıştır.

Çizelge 4.6 incelendiğinde Ankara Etnografya Müzesinde bulunan kilimlerin motiflerine göre % 9,8'i eli belinde, % 9,8'i koçboynuzu, %8,7'si kurtağzı, % 8,1'i yıldız, % 6,9'u tarak, % 5,2'si göz, % 4,6'sı pıtrak, % 3,4'ü çengel, % 2,9'u bukağı, % 2,9'u çiçek, % 2,3'ü su yolu, % 1,7'si aile, %1,7'si hayat ağacı, % 1,7'si haç, % 1,7'si kuş, % 1,1'i el-parmak, % 1,1'i madalyon, % 1,1'i insan, % 1,1'i ejder, % 1,1'i saç bağı, % 0,5'i yılan, % 0,5'i çarkifelek motifi bulunduğu tespit edilmiştir.

Elde edilen verilere göre en çok eli belinde, koçboynuzu, kurtağzı, yıldız ve tarak motiflerinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Diğer motiflerin ise daha az sayıda kullanıldığı görülmüştür.

4.2.7. Kilim Örneklerinde Kullanılan Renkler

Ankara Etnografya Müzesinde bulunan ve araştırma kapsamına alınan kilim örneklerinde kullanılan renkler ile ilgili veriler değerlendirilerek Çizelge 4.7' de sunulmuştur.

Çizelge 4.7. Kilim örneklerinde kullanılan renklerin dağılımı

Renk	n	%
Kırmızı	36	16,6
Beyaz	32	14,7
Yeşil	25	11,5
Mavi	22	10,1
Siyah	22	10,1
Sarı	15	6,9
Kahverengi	13	6
Lacivert	13	6
Turuncu	10	4,6
Bordo	6	2,8
Pembe	4	1,8
Mor	3	1,4
Bej	2	0,9
Gül kurusu	2	0,9
Turkuaz	1	0,4
Krem rengi	1	0,4
Toprak rengi	1	0,4
Vişne çürüğü	1	0,4
Eflatun	1	0,4
Haki	1	0,4
Şarap rengi	1	0,4
Kurşuni	1	0,4
Kiremit rengi	1	0,4
Gri	1	0,4
Ördek başı yeşili	1	0,4
Uçuk sıklamen	1	0,4

*Kilimlerde kullanılan renkler birden fazla olduğu için toplam alınamamıştır.

Çizelge 4.7 incelendiğinde Ankara Etnografya Müzesinde bulunan kilimlerin renklerine göre % 16,6'sı kırmızı, % 14,7'si beyaz, % 11,5'i yeşil, % 10,1'i mavi, % 10,1'i siyah, % 6,9'u sarı, % 6'sı kahverengi, % 6'sı lacivert, % 4,6'sı turuncu, % 2,8'i bordo, % 1,8'i pembe, % 1,4'ü mor, % 0,9'u bej, % 0,9'u gül kurusu, % 0,4'ü turkuaz, % 0,4'ü krem

renge, % 0,4'ü toprak rengine, % 0,4'ü vişne çürüğü, % 0,4'ü eflatun, % 0,9'u haki, % 0,4'ü şarap rengine, % 0,4'ü kurşuni, % 0,4'ü kiremit rengine, % 0,4'ü gri, % 0,4'ü ördek başı yeşili, %0,4'ü uçuk sıkılamen renklerinin bulunduğu tespit edilmiştir.

Elde edilen verilere göre renk dağılımında kırmızı, beyaz, yeşil, mavi, siyah, sarı, kahverengi, lacivert, turuncu renklerinin fazla kullanıldığı, diğere renklerin ise daha az sayıda birbirini takip ettiği görülmüştür.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu araştırma Ankara İli Etnografya Müzesinde bulunan 42 adet kilim örneklerinin özellikleri üzerine yapılmıştır.

Elde edilen verilere göre 26 adet ürünün satın alma yolu ile geldiği görülmüştür. 10 adet ürünün devir, 4 adet ürünün müsadere, 2 adet ürünün ise bağış olarak geldiği bilgisine ulaşılmıştır.

Kilimlerin çoğunluğu yıpranmış, yırtık ve renklerinin soluk olduğu, bir kısmının sağlam, bazılarının ise tamir gördüğü bilgisine ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamına alınan ürünlerin üzerinde yapılan incelemeler sonucunda Ankara Etnografya Müzesindeki kilim örneklerinden 37 adetinin yer yaygısı, 5 adetinin seccade olduğu tespit edilmiştir. Ürün çeşitlerinin bu dağılımına göre daha çok yer yaygısı olarak kullanıldığı sonucuna varılmıştır.

Kilim örneklerinde kullanılan hammadde yün ve pamuk olarak belirlenmiş, atkıda yün kullanıldığı, çözüde ise aynı oranda yün ve pamuğun kullanıldığı bilgisine ulaşılmıştır.

Kilim örneklerinde kullanılan tekniklerin 38 tanesinin düz dokuma olduğu cicim, zili ve sumağın ise az oranda kullanıldığı görülmüştür.

Elde edilen verilere göre ürünlerde kullanılan bezemelerde en çok geometrik ve figürlü bezeme kullanılmış olup sembolik, nesnel ve bitkisel bezemenin ise birbirini yakın oranda takip ettiği belirlenmiştir.

Ürünlerde fazlaca motif çeşitliliği görülmüştür. En çok kullanılan motifler eli belinde, koçboynuzu, kurtağzı, yıldız, el-parmak, pıtrak ve çengel olduğu belirlenmiştir. Aile, haç, su yolu, tarak, bukağı, ejder, göz, madalyon, insan, yılan, saç bağı, çarkıfelek, çiçek, kuş motifleri ise daha az sayıda kullanılmıştır.

Kilim örneklerinde renk çeşitliliğinin fazla olduğu görülmüştür. Kırmızı, beyaz, yeşil, mavi, siyah, sarı, kahverengi, lacivert, turuncu renklerinin fazla kullanıldığı, diğer renklerin ise yakın oranda birbirini takip ederek daha az sayıda kullanıldığı belirlenmiştir.

5.2. Öneriler

Ankara Etnografya Müzesinde bulunan kilimlerinin araştırılması sonucunda varılan noktada ürünlerin çoğu depoda yer almakta bazıları ise sergi bölümünde sergilenmektedir. Depoda bulunan ürünlere geniş bir yer oluşturularak, daha fazla ürünün sergilenmesine yer verilebilir.

Müzedeki kilimlerin bilgileri uzman kişiler tarafından ayrıntılı bir şekilde tanımlanarak bu bilgilere daha kolay ulaşılması sağlanabilir.

Bakıma ihtiyacı olan ürünler onarılmalı ve bu ürünler müzenin ayrı bir bölümünde sergilenebilir.

Kilimlerde kullanılan motiflerden oluşan bir katalog hazırlanarak araştırmacıların ve ziyaretçilerin bilgilendirilmesi sağlanabilir.

Tarihi kültürü büyük önem taşıyan el sanatlarından biri olan kilimlerin unutulmaması için daha çok çalışmalar yapıp, gelecek kuşaklara aktarılabilir.

KAYNAKLAR

- Acar, B. (1982). *Kilim, cicim, zili, sumak (Türk düz dokuma yaygıları)*. İstanbul: Eren Yayınları.
- Ankara Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Etnografya Müzesi Müdürlüğü. (2019). *Müze kataloğu*. Ankara.
- Arabacı, H. (2004). *Elyaf ve İplikçilik Bilgisi (Tekstil)*. İstanbul: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Arlı, M. (2003). *Halk Bilimi Müzeciliği ve El Sanatları, Türkiye’de Halkbilimi Müzeciliği ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri*. Gazi Üniversitesi Yayını. Ankara: Başak Matbaacılık.
- Aytaç, Ç. (1982). *El Dokumacılığı*. MEB İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Balyemez, E. (2006). *Iğdır Kilim Dokumalarının Özellikleri ve Dokuyucu Görüşleri*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Başlangıç, S. (1984). *El Sanatlarının Dünü ve Bugünü, I. Ulusal El Sanatları Sempozyumu*. İzmir.
- Bulut, S. (2002). *Erzurum Yöresinde Oltu Taşı ile Üretilen Kolyeler Üzerine Bir Araştırma ve Yeni Kolye Tasarımları*. Sanatta Yeterlilik Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Büyük Larousse. (1993). Cilt 13. İstanbul.
- Deniz, B. (1991). *Ayvacık (Çanakkale) Yöresi Düz Dokuma Yaygıları*. İzmir.
- Deniz, B. (2000). *Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygıları*. AKM Yayınları.
- Eldener, T. (2011). *Yeni Dokunan Dekoratif Kilimler*, Eskişehir: TC. Anadolu Üniversitesi Yayınları, Halkbilim Araştırmaları Merkezi Yayınları.
- Erbek, M. (2002). *Çatalhöyük’ten Günümüze Anadolu Motifleri*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı. Ankara.
- Erdem, A. (1984). *Kamu Kuruluşlarındaki El Sanatları Çalışmaları Üzerine Düşünceler, II. Ulusal El Sanatları Sempozyumu*. İzmir.
- Ergüder, A. (2009). *Kars Yöresi Düz Dokumaları*. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Genç, R. (1997). Kaşgarlı Mahmud’a Göre XI. Yüzyılda Türklerde Dokuma ve Yaygı İşleri, *Arış Dokuma ve İşleme Sanatları Dergisi*, 3, 8.
- Gökkaya, A. (2011). *Fethiye İlçesi El direk Köyü Kilim Dokumacılığı ve Yöresel Özellikleri*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Hatipoğlu, H. (1997). *Erzurum Müzesindeki Halı ve Kilimler*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Karahan, N. ve Mangut, M. (2011). *Tekstil lifleri*, Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Kaya, F. ve Yazıcıoğlu, Y. (1992). *Lif Teknolojisi*. Ankara.
- Kaymakçı, M, ve Aşkın, Yücel. (1997). *Keçi Yetiştiriciliği*. Ankara: Baran Ofset.
- MEGEP, (2011). *El Sanatları Teknolojisi Sarız Kilimi Dokumaya Hazırlık*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Mercanoğlu, A. (2004). *El Sanatları Eğitiminde Müzeler Ve Tarih Mekanlarının Yeri, Önemi ve Kullanım Alanına İlişkin Öğrenci-Öğretim Elemanları Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ölçer, N. (1988). *Türk ve İslam Eserleri Müzesi Kilimler*. İstanbul: Eren Yayıncılık ve Kitapçılık.
- Rona, Z. (1997). *Dokuma*. Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi. Cilt 1. İstanbul.
- Onuk, T. ve Akpınarlı, H. F. (2003). *Şanlıurfa Karakeçili Kilimleri*. Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Öztürk, İ. (1977). Köylü El Sanatlarına Folklor Açısından Bakış ve Yeni kent Köyünde Oya ve İşlemeleri, Temel Eğitim Yatılı Bölge Okulu Döner Sermayesi Basımevi, *Türk Etnografya Dergisi*, 16.
- Selçuk, K. (2008). *Nahcıvan Devlet Halı Müzesinde Bulunan Halı Kilim ve Düz Dokumalar*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Sevim, K. ve Canay, A. (2013). *Anadolu'da Üretilen Kilim Motiflerinden Bukağı Motifi ve Bu Motiften Çıkan Seramik Çalışmaları*. İdil Dergisi.
- Soysaldı, A. (2009). *Düz Dokuma Teknikleri ve Teknik Desen Çizimleri*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- Sönmez, T. (1995). *El dokumacılığı ve çarpana dokuma*. Ankara: T.H.K. Basımevi.
- Tek, (2017), *Kaş (Antalya) Yöresi Barak Kilimleri*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Tekin, E. (1997). *Hakkâri Kilim Dokumacılığı Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Topallı, N. K. Ö. (2001). *İlk ve Orta Dereceli Okullarda Güzel Sanatlar Kapsamında Müze Eğitiminin Rolü ve Önemi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uraz, M. (1994). *Türk Mitolojisi*. Ankara: Düşünen Adam Yayınevi.
- Ünaldı, V. (2008). *Bardız Kilimciliği Projesi Kapsamında Yöre Kilimciliğinin Geliştirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Yazıcıoğlu, Y. (1992). *El Dokusu Halıcılık* Ankara: Menekşe Yayıncılık.

Yeni Rehber Ansiklopedisi, (1984). İstanbul: İhlas Matbaacılık, 7.

Yıldırım, (2019). *Adıyaman İli Bedeni Kilimlerinin Renk, Motif ve Kompozisyon Özelliklerinin İncelenmesi ve Tekstil Tasarımlarına Aktarılması*, Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.

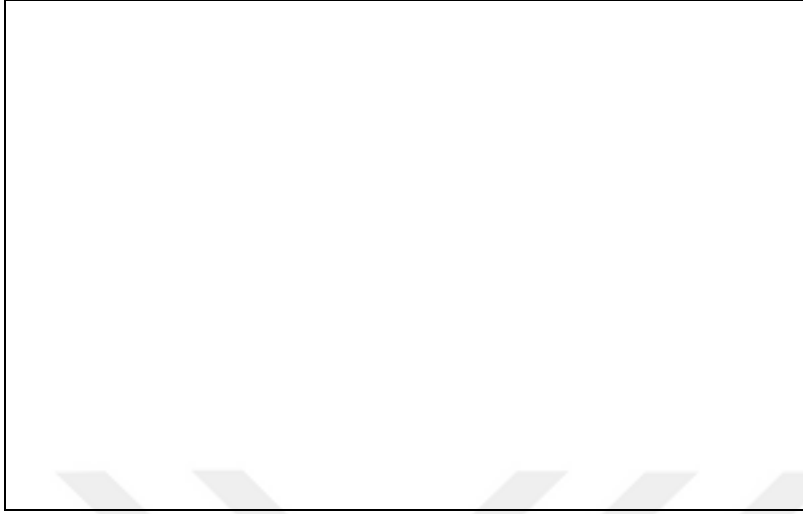

EKLER

EK-1. Bilgi Formu

Envanter No :
Kullanım Alanı :
Dokuma Tekniği :
Müzeeye Geliş Şekli :
Ürünün Durumu :
Ürünün Boyutları
Eni :
Boyu :
Kullanılan Hammadde
Çözüde :
Atkıda :
Kullanılan Renkler :
Bezeme Türleri
Geometrik :
Sembolik :
Kompozisyon :

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı adı : ÇETİN, Emine
Uyruğu : T.C.
Doğum tarihi ve yeri : 10.06.1983 / Akdağmadeni
Medeni hali : Evli
Telefon : (0555) 596 41 22
e-mail : morca_85@hotmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Devam Ediyor
Lisans	Gazi Üniversitesi	2014
Lise	İskitler Endüstri Meslek Lisesi	2001

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2018-2019	Çankaya Halk Eğitim Merkezi	Usta Öğretici
2017-2018	Çankaya Halk Eğitim Merkezi	Usta Öğretici

Yabancı Dil

İngilizce

Hobiler

Film izlemek, kitap okumak, seyahat etmek

hacibayram.edu.tr/le